

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 49

בס"ד. כ"ה תמוז תשע"ח

בגליון :

ב חתנו של רבי עמרם חסידא זי"ע

לתולדות הגה"צ רבי משה יהודה לייב העליר מטבריה וצאצאיו, רבי ישראל דוב העליר, רבי אלעזר נחום העליר, רבי יעקב דוד העליר, משפחות שרייבער, מוינעשטיר, זאלץ, שיפמן, פרידפרייט. לזיהוי בעל הכת"י 'דרך ישרה' בצפת, תעודות מחכמי צפת להשו"ב רבי משה לייב [פרידמן] מצפת ולתולדות משפחתו - מהב' ישראל מנחם מנדל וידר, עמרם בנימין וידר

כד רבי אליהו שפיטצער שו"ב ומו"צ בפיזעש-דיארמאט

לתולדותיו וצאצאיו, משפחת חותנו רבי חיים גדלי' פיקסלער ובית אבותיו משפחות גריסגאט, ווייס, הורוויץ - מהרב שמואל צבי שפיטצער

נב צאצאי הרה"ק רבי שאול ענגעל מקאליב

רשימת בניו, בנותיו וצאצאיהם - מהרב שמחה בונם יוסף סיימון

נז לפני תשעים שנה (21)

לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ז, פטירת רא"ל גרוסברג עורך העתון 'זשידא אויפגא' - מהרב שלמה יהודה הכהן שפיצר

סז עוללות

משפחת שטיינבערגער הכהנים - הרב א. קעסלער, הרב ש.צ. שפיטצער (סז) / משפחת פלייסיג-בלויא, מכתב מר"מ גראהמן - הרב י. הירש (סח) / רבי שלמה אשכנזי מטאלטשאוו - הרב ד.ש. יונגרייז (ע) / משפחת פראנקל בהעלישטאבא - הרב י.צ. מארגירעטען (עא) / בתי עלמין בפעסט - הרב ש.ב. לעפפלער, הרב י.מ. כהן (עא) / רבי עוזיאל מייזעלס מביסטריץ - הרב י. שניטצלער (עד) / הספד היחידות בית יצחק' על מהר"י אסאד - הרב ש.צ. שפיטצער (עט) / הישבט הלוי' על כת"י מהר"י אסאד - הרב י. פרלמוטר (עו) / התבטאות מהר"י אסאד על יום פטירתו - הרב י. שווארץ (עז) / רבי דוד יהודה פאלאק מלאפאש, חתימת רבי מרדכי אסאד - הב' ע.ב. וידר (עז) / אגרות ממהר"י אסאד לר"א שטעסל - הרב י.מ. שטעסל (עט) / מצבת הרבנית גאלדע ביכלר בפאסטא - הרב ש. וייס (פא) / תשובות נוספות משנתו האחרונה של מהר"י אסאד (פב)

הב' ישראל מנחם מנדל וידר

הב' עמרם בנימין וידר

מכון לאקענבאך - בני ברק

חתנו של רבי עמרם חסידא זי"ע

לתולדות הגה"צ רבי משה יהודה ליב העליר זצ"ל מטבריה וצאצאיו

זקננו הגה"צ רבי משה יהודה ליב העליר זצ"ל מטבריה (אחיו של רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת) נולד בלובלין שבפולין בשנת תקע"ה לערך לאביו רבי ישראל העליר ז"ל מחסידי החוזה מלובלין זי"ע (נפטר ביום ד' תשרי לפני שנת תר"א) ולאמו מרת חיה פיגא ע"ה (נפטרה ביום ו' תשרי לפני שנת תר"ח). רבי ישראל דר כנראה בזלאטשוב ואח"כ עבר ללובלין.

בילדותו בשנת תקע"ז [כנראה זה התאריך המדויק, ולפי המפקד דלהלן בשנת תקפ"ה, זה אינו נכון] עלה רבי משה ליב עם הוריו ועם זקנו אבי אביו הגה"ק רבי אברהם פרץ זצ"ל לארה"ק והתיישבו בצפת. על גדלותו וצדקותו של אביו רבי ישראל ועל זקינו רבי אברהם פרץ ראה באריכות בספר "הרב המנהיג והרופא" (חמ"ד, תשמ"ט).

רבי משה ליב למד בצפת אצל הגה"ק רבי עמרם (ראזענבוים) חסידא זצ"ל אבדק"ק אירשא-מאדע, ובסוף ימיו בארה"ק בצפת. מסופר שפעם אחת כתב רבי עמרם תשובה בנושא מסוים, ונזכר שמספר חודשים קודם לכן מסר לפני תלמידיו פלפול עמוק בענין זה אבל לא יכל להיזכר במה שאמר אז, כששאל את תלמידיו אם הם זוכרים את דבריו, היה הצעיר רבי משה ליב היחידי מביניהם שידע לחזור בפניו על פלפולו. מרוב התרגשות והתפעלות מזה נתן לו את בתו לאשה.

אשת רבי משה ליב מרת לאה ע"ה נולדה בשנת תק"פ לערך (ע"פ מפקד מונטיפיורי). אמנם יש להסתפק אם היא היתה בתו של רבי עמרם חסידא שנתן לו לאשה או שמא היא אשה שניה שנשא רבי משה ליב אח"כ. זה ודאי שרבי משה ליב היה חתן רבי עמרם חסידא, וגם ברור שכל ילדיו הנמנים להלן נולדו מהאשה מרת לאה - רק לא ידוע אם היא בתו של רבו או אחרת כאמור. הספק עולה משום שלא הזכיר אי מי מנכדי רבי משה ליב שהם גם נכדי רבי עמרם חסידא, כגון בספר "הרב המנהיג והרופא" ועוד. בנוסף לזה, אין אף אחד מנכדי רבי משה ליב שקרוי ע"ש חותנו רבי עמרם חסידא. טענה זו יש אולי לסייג שיתכן שלא קראו על שמו מכיון שנפטר צעיר לימים (אם כי במשפחתו המורחבת של רבי עמרם, נקראו הרבה על שמו), אכן יש להצביע על רבי אלעזר נחום בן רבי משה ליב שלכאורה קרוי ע"ש רבי משה נחום אבי רבי עמרם חסידא (השם 'משה' לא יכל רבי משה ליב ליתן לבנו כי הוא קרוי כך).

עכ"פ אם מרת לאה היא בתו של רבי עמרם חסידא אזי נולדה בשנת תק"פ לערך באירשא או במאדע (בשנה זו עבר רבי עמרם למאדע). אמנם יש לציין שרבי עמרם

שרד כרך כת"י של ספר "מגן דוד" שהוא ספר "תהלה לדוד" על קבלה, ובראשו (דף 6א) כתב רבי משה לייב בשנת תקצ"ו הקדשה לידידו רבי דוד מילדולה צ"ל אב"ד דקהל ספרדים בלונדון (יליד תקנ"ז, נפטר תרי"ג), (כיום נמצא כתב-היד בספריית האדמו"ר מקארלין סטאלין שליט"א מס' 800, וצילומו נמצא במכון לתצלומי כת"י ב"בית

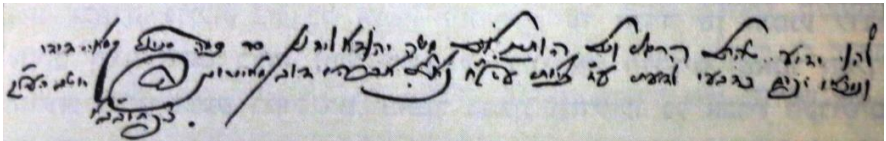
[illegible]

רַב עֲמֵרָם זצ"ל וּבֹי יִמְצָא הַחֶסֶד כֹּל דְּ[בִר] טוֹב וְנִחְמָד הִיא שְׁלוֹ[חַה] אֶל כְּבוֹד הַרֵב הַחֶסֶד הַשֶּׁלֶם בֶּן שֶׁל קְדוּשָׁ[יִם] אוֹהֵב נֶאֱמָן לֵאבִי מוֹרִי לוֹ וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם כִּשְׁ"ת מו"ה דוד מילדון[לה] ה"י. מֵאֲתִי אוֹהֵב נֶאֱמָן וְדוֹר[ש] שְׁלוֹמוֹ כֹּל הַיָּמִים לְתוֹרָה וּלְתַעֲוָדָה דְּבָרֵי הַצֶּעִיר מִשֶּׁהָ יְאוֹדָה בֶּן לֵא"א מוֹרִי מו"ה יִשְׂרָאֵל[אֵל] ה"י".

>על תאריך הההקדשה ניתן ללמוד ממה שרשם המקבל בראש הספר: "קבלתי זה הספר כתיי מעה"ק צפת ת"ו בשנת **תקצ"ו** לפ"ק. דוד בכמוהר"ר רפאל מילדולה ס"ט זצ"ל". יש לציין שבאגרת בעל 'פאת השלחן' אל החת"ס אודות רעידת האדמה בצפת שהיתה ביום כ"ד טבת **תקצ"ז** (נדפס באיגרות סופרים, מדור החת"ס, סימן סב), הוא מציין בתוך הדברים: "וגם בת הגאון רב עמרם חסידא זלה"ה נהרגת בצפת". אולי זו אשתו של רמ"ל העליר, כפי שמשער גם רבי אברהם שישא ביעטרת למשה' עמי' מג, בהערה על מכתבו של החת"ס מיום ט"ז אב תק"צ (בשנת פטירת ר"ע חסידא), שכותב שם כי האלמנה "יצתה בעל כרחא מאה"ק... עם ילדי"... ויען נסתכנה בים כמה פעמים ונגלה לה בעלה בחלום לקבל על עצמה לשוב לשבת באה"ק ובירושלים דוקא, ע"כ היא חוזרת מאלכסנדרי לירושלים, ובקשה ממני לשלוח כל המקובץ... **לירושלים** למזון האשה והבנים".

בספר "מעשה אבות" (ירושלים תרס"א) מובא פסק-דין מאחיו רבי שמואל העליר וקורא לרבי עמרם חסידא 'מחותני' ע"ש שהוא חותן אחיו: "שמעתי מפי **מחותני** הרב הגאון הצדיק כקש"ת מו"ה עמרם צוק"ל שאמר בשם רבו הגאון ר' מרדכי בנעט צוק"ל". כן רשם רבי שמואל בפנקסו: "ט"ו חשון יום פטירת **מחותני** הרב הגאון ר' עמרם בן משה נחום אב"ד ממאדיק זצ"ל".

בצפת נתקרב רבי משה ליב להרה"ק רבי אברהם דוב מאווריטש זי"ע בעל "בת עין". שרדה 'כתב סמיכה' לשחיטה מהרה"ק הבת עין אליו, וכך כותב: "**להוי ידוע** שה"ה הרבני וכו' הותיק מ"ה משה יהודא ליב נ"י **סר כמה סכינים קמאי ידי** ונמצאו יפים כדבעי לדעתי ע"ז באתי עה"ח נאו' אברהם דוב מאווריטש יושב בעה"ק צפתובב"א".

רבי משה ליב עבר לדור בטבריה, ושם נתקבל למלאכת השו"ב. הגה בתורה יומם ולילה בשקידה עצומה, עד שראשי העדה בטבריה ראו צורך לדרוש ממנו שיחדל לנדד שינה מעיניו בלילה, כדי שיוכל לעשות מלאכתו מלאכת השו"ב מתוך בריות גופא, אך ללא הועיל מרוב התמדתו בתורה הק' עד שנאלצו להתרות בו שידיחוהו ממשרתו אם לא ימלא אחרי דרישתם זו.

על פרישותו של רבי משה ליב תעיד העובדא, שבאחד הלילות הכינה לו אשתו מרק ובתוכו חתיכת בשר שיאכלנו לאחר שיגמור להגות בתוה"ק, למחרת כשנכנסה למטבח ראתה שהבשר עודנו במרק, ומאידך המטלית שניקו בו את הכלים חסרה ונעלמה. ע"כ הלכה לברר אצלו האם אכל אתמול את הבשר, השיב לה רבי משה ליב שאכל את הבשר אבל הוא היה קצת קשה. התברר שהוא אכל את המטלית במקום את הבשר... עד כדי כך התעמק והיה שקוע בלימודו שלא הרגיש טעם במאכלו.

מסופר, שבערב יום הכפורים היה נוהג רבי משה ללב להשכים מוקדם מאוד כדי לשחוט את ה'כפרות', ואח"כ היה לובש בגדי שבת והולך לטבול במקוה ולאחמ"כ היה עולה ברגל לצפת להסתופף ביום הקדוש בצל רבו הבת עין. פעם אחת בלכתו בדרך לרבו התנפלו עליו שודדים ערבים וקשרו אותו ורצו להרוג אותו. לגודל הנס אחד השודדים הציע לעמיתיו שלא יהרגו אותו רק יקחו ממנו את כל מה שיש לו. כסף לא היה אצלו כי היה לבוש בבגדי שבת, אבל לקחו ממנו את כל מלבושיו, את המעיל, את הקאפטן, את המכנסיים והנעליים שאצלם היה זה יקר המציאות, והשאירו אותו רק עם בגדיו הסמוכים לגופו. כך הגיע לרבו הבת עין בעת שכבר היה בזמן סעודה המפסקת לפני היכנס החג, ולהבת עין היה עוד שלש-ארבע כפות מרק בצלחתו, ואמר לו: "נו משה ללב עס" (תאכל), ואכל את שארית המרק. והיה רבי משה ללב מספר שעל אף כל יגיעותיו באותו ערב יו"כ ועם כל הקורות אותו בנדודיו הקשים מטבריה לצפת כל אותו היום, לא היה לו צום קל כל כך כמו בשנה ההיא.

רבי משה יהודה ללב נזכר ב"מפקדי מונטיפיורי", מפקד טבריה תרט"ו: ר' משה ללב מלובלין בן 40, עלה לפני 30 שנים, ת"ח ושוחט ובודק פעה"ק ת"ו, זוגתו לאה בת 35, ילדיו [ישראל] בעריל בן 14, אלעזר [נחום] 10, פיגיא 5, שרה 2 שנים.

מצאנו שמו של רבי משה ללב בין מנדבי 'מעות קדימה' לספה"ק "בת עין" (דפוס ירושלים תר"ז): מתושבי עה"ק טבר"י תובב"א, ר' משה ללב שו"ב. כן מצאנוהו ב'מעות קדימה' לספר "תהלים" (זיטאמיר תרכ"ו): טבריא, ה"ר משה ללב שו"ב.

בספר "כנסיה לשם שמים" (ירושלים תרל"ד, דף פ"ח-פ"ט) תחת הכותרת "הס' [כמת] חכמי ורבני ק"ק אשכנזים בעה"ק טבריא ת"ו", מובא "קול קורא" מיום ג' כ"ג מנחם אב שנת תרכ"ח נגד הכשפים למיניהם ובו מחזקים את ידי הגה"ק רבי מנשה סתהון זצ"ל מארס-צובה. חתומים עליו חמש עשרה מחכמי ורבני טבריה וביניהם: 'משה ללב העליר'.

רבי משה ללב היה נוהג בכל ערב ראש חודש להכין סעודה לכבוד היום ואח"כ היה בא מטבריה לצפת לאכול בסעודת ראש חודש עם רבו הרה"ק הבת עין.

בהגיע רבי משה ללב ליום פקידתו מן העולם, בעת שוכבו על מיטת חוליו ויהי ביום ערב שבת וגסיסתו נמשכה זמן רב, וחברי החברה קדישא חששו שאם הגסיסה תימשך עוד, לא יהא סיפק בידם להתעסק בקבורתו לפני כניסת השבת, ע"כ באו לשאול את אחיו רבי שמואל העליר כדת מה לעשות, בשמעו את זאת ניגש אל המיטה ואמר לו: 'משה ללב היום ערב שבת והשעה כבר מאוחרת', ומיד השיב את נשמתו ליוצרה.

נפטר בפניא דמעלי שבתא ערש"ק פר' ויחי י"ג טבת שנת תר"ל, ומנו"כ בביה"ח הישן בצפת, מול מערת רבו הרה"ק הבת עין (מצד השני של הגשר כיום).

וזה נוסח מצבתו: "פ"נ הרב ר' / משה יהודה שו"ב / ב"ר ישראל העליר / נ' י"ג טבת תרל"א. התואר 'הרב' על מצבה בביה"ח בצפת משנים אלו מראה על חשיבותו וגאונותו בתורה. אחיו רבי שמואל רשם את פטירת אחיו בפנקסו: י"ג טבת י"פ [=יום פטירת] אחי מו"ה משה ליב ז"ל תרל"א לפ"ק.

נכדתו זקנתנו הרבנית הצדקנית מרת בת ציון ציפורה קליין ע"ה (בת רבי יחיאל אהרן שרייבער חתן רבי ישראל דוב העליר בן רבי משה ליב) מטבריה היתה מספרת עובדה שקיבלה במסורה (כן מובא גם בספר "מאמר מרדכי" סיפורי הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלאנים זי"ע, ירושלים תשס"ז, מערכת 'הרה"ק מאווריטש', אות ל"ז, עמ' רמ"ט-ר"נ. ובספר "הרב המנהיג והרופא" עמ' 93 בשם אבי המחבר, ובשם ספר "תורות ותפלות", ירושלים תשי"ג, סי' נ"ט. ובספר "זכרון עז", ח"ב, חמוש"ד, עמ' ע"ז). רבי משה ליב עם אחיו הרה"ק רבי שמואל נדברו ביניהם שמי שישתלק קודם מן העולם יבוא אל השני לספר לו מה נעשה בדינו. לאחר פטירתו נתראה רבי משה ליב אל אחיו וסיפר לו שבבואו למעלה מיד אחרי פטירתו ביום השישי היתה השבת ממשמשת ובאה, ומפני קדושתה לא נטפלו אליו כל אותו מעת לעת כי אמרו שבער"ש אין דין, ואח"כ במוצאי שב"ק כאשר בא אליו שליח בית דין של מעלה, והזמינו לבוא לפניהם כדי למסור להם דין וחשבון על מעשיו בעולם הזה, אמר לו שמבלי להתייעץ עם רבו הרה"ק מאווריטש אינו משיב דבר, הואיל וכך נהג בחיים חיותו שהיה לו התקשרות אליו ומעולם לא עשה דבר מבלי להימלך ברבו והיה דרכו ללכת אליו בכל ראש חודש, כן גם עכשיו אינו יכול לענות על שום שאלה בלעדיו, ולכן מבקש ממנו להביאו אליו כדי לשאול בעצתו. המלאך נעתר לבקשתו והוליכוהו אל רבו הרה"ק מאווריטש, וכשנכנס אליו נשאר המלאך להמתין לו בחוץ, ובבואו שאלו רבו 'מה הינך מחפש כאן', השיבו רבי משה ליב שנפטר מן העולם ורוצים לדון בבי"ד של מעלה אך הוא לא הסכים עד שיביאוהו לפני רבו. שאלו רבו האם מישהו ממתין לו בחוץ, וענהו הן. ע"ז השיבו הרה"ק מאווריטש: 'ווער הייסט דיר גיין צו זיי, בלייב דא' (מי מצוץ ללכת, השאר כאן), וסיים רבי משה ליב לספר לאחיו ש'מאז הנני במחיצתו'.

אשתו הצדקנית מרת לאה ע"ה נפטרה ביום י"ב תמוז שנת תרנ"ד, ומנו"כ בביה"ח הישן בטבריה ('פנקס חברה קדישא').

צאצאי רבי משה ליב העליר וזוגתו מרת לאה

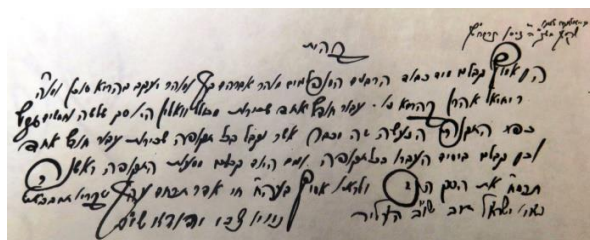
רשימת הצאצאים מבוססת עפ"י ספרו של הרב בנימין פנטליאט "הקהילה האשכנזית בטבריה" (מהדורה ראשונה פתח תקוה תשע"ה. מהדורה שניה שם תשע"ז, ובו הוספות רבות).

א) בנם הגה"צ רבי ישראל דוב (בער) העליר זצ"ל

נולד בשנת תר"א לערך בטבריה. אשתו הצדקנית מרת **העניא בילא** ע"ה נולדה בשנת תר"ג לערך לאביה הנגיד רבי **יצחק אייזיק** זצ"ל שנוולד לאביו הרבני רבי **משה יהודה ליב** זצ"ל מוויז'ניצא ולאמו הצדקנית מרת **דבורה** ע"ה בת הרה"ק בעל "**באר מים חיים**" זי"ע (ראה מחקרו הנפלא של הרב יחיאל יהודה זייבלד מב"ב ב"תולדות ושורשים" של הרב בנימין פאנטליאט מפתח תקוה).

[לפי הנתונים נראה שאינו זהה עם ר' ישראל דוב שנזכר במפקד מונטיפיורי בטבריה כולל וואהלין משנת תרכ"ו עם זוגתו מרת **מרים** ע"ה, ולחם שני ילדים: א) **יעקב** בן 5. ב) **רחל** בת 2].

רבי ישראל בער נזכר ב"מפקד פקוא"מ" כולל ווארשא משנת תרמ"ב: ישראל בער בן 33 (!) יליד טבריא, שם אשתו העניא [בילא], להם בת בשם רבקה [גיטל] בת 12, הוא שוחט ובודק. כמו"כ נזכר באנשי ווארשו' הנספחים לכולל קארלין: רשימת תלמידי חכמים, ה"ר ישראל בער העליר בן הר' משה ליב, נולד בטבר"י 2 נפשות.

חתנית רבי ישראל בער העליר

רבי ישראל בער שימש כשו"ב בטבריה. היה מחבורת החסידים דקארלין בטבריה. נסע מארה"ק שבע פעמים להסתופף בצל אדמור"י קארלין זי"ע. שימש גם כגבאי ה"חברא משניות

ש"ס ורמב"ס" דביהמ"ד קארלין בטבריה (מתוך דו"ח מביהכנ"ס קארלין בטבריה שנשלח בשנת תרל"ה להשר מונטיפיורי ובו מציינים שהם מקיימים "חברה משניות וש"ס, ובכל ג' חדשים מסיימים משניות ופ"א בשנה מסיימים כל הש"ס ורמב"ס". פורסם בקובץ "בית אהרן וישראל", שנה כ"ד, גליון א' (קל"ט), תשרי-חשוון תשס"ט, עמ' קע"ד-קע"ה).

על זהירותו ופרישותו בעבודת השחיטה ובדיקה תעיד העובדה שפעם אחת בעת שעסק יחד עם רעו החסיד רבי חיים שו"ב זצ"ל מחשובי חסידי קארלין באמצע בדיקת ריאה, הגיע אליו חתנו לעתיד הגה"צ רבי יחיאל אהרן שרייבער זצ"ל כדי לשאול ממנו בדבר איזה עסקנות, ובראותו שהוא עסוק כעת המתין בסמוך

לכשיתפנה, אבל כיון שראה שמתמשך הזמן הרהיב עוז בנפשו וניגש לרבי ישראל בער לשאול את שאלתו, תיכף בשמוע רבי ישראל בער את שאלתו הרים אליו את עיניו ואמר לו בתקיפות: "יחיאל, די גיהנם איז האפין אונטער אונזערע פיס, און די קומסט פרעגן וועגן עסקנות?!" (הגיהנם פתוח מתחת רגליו, ואתה בא לשאול בענין עסקנות).

רבו הרה"ק ה"בית אהרן" מקארלין זי"ע שלח כסף לקנות את דירתו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטעבסק זי"ע ולבנות מעל דירתו ביהמ"ד. ויהי היום באמצע הבניה נפלה קורה על פועל ערבי ומצא את מותו במקום. חיל ורעדה אחזו את החסידים כי ידעו שהערבים יעלילו שהם הרגוהו ויעשו פוגרום כדי לנקום את דם אחיהם. ומיהרו לספר לרבי ישראל בער את הקורות ולשאול בעצתו מה לעשות, והוא הורה לכולם לצאת החוצה ונכנס לבדו לחדר שהערבי מוטל שם מת ואת הדלתות והחלונות סגר אחריו, אין ידוע לאף אחד מה עשה בפנים, רק ראו שפתאום נפתחה הדלת והערבי יוצא מהמקום חי על רגליו והלך לביתו ושם נפל מת, והוא פלאי.

סיפר החסיד המפורסם רבי אליעזר גדליס זצ"ל מחשובי חסידי קארלין, שהיה לומד אצל רבי ישראל בער, ואחרי תפילת שחרית בביהמ"ד קארלין היה מלוה את רבי ישראל בער לביתו, ובלכתם בדרך למדו. פעם אחת בדרך הילוכם יצאה מאחד החצרות אשה אחת וביקשה מרבי אליעזר גדליס שישחיל חוט לראש המחט כי ראייתה איננה טובה, ורבי אליעזר התעלם ממנה ברומזו שהוא הולך עכשיו עם רבי ישראל בער ומדבר בלימוד ותבקש ממישהו אחר, ורבי ישראל בער שם לב שהיה משהו ושאל: "וואס האט די יידענע געוואלט?" (מה רצתה האשה), וסיפר לו כל מה שהיה ותיירץ את עצמו שהולכים אחרינו עוד יהודים שחוזרים מהתפילה ותבקש מהם כי אנו לומדים עכשיו. ענה לו רבי ישראל בער בתקיפות: "זי האט גיבעטן א חסד אין די האסט נישט געטוהן, צוויי וואכן זאלסטי נישט אריין קומען צו מיין שטוב לערנען" (היא ביקשה חסד ואתה לא עשית, שבועיים ימים אל תיכנס לבית ללמוד), וכשהיה מגולל רבי אליעזר את הסיפור, אמר: "איך האב געוויינט פארן רביין, איך האב געבעטן, איך האב געוויינט אז איך וועל מער נישט טוהן אזוי, ס'האט מיר נישט געהאלפן, ער האט מיר נישט גילאזט צוויי וואכן" (בכיתי לפני רבי, ביקשתי ובכיתי שיותר לא אעשה כזאת, זה לא עזר לי, הוא לא הניח לי לבוא שבועיים).

אשת רבי ישראל בער הצדקנית מרת העניא בילא ע"ה היתה מעמידה סיר גדול ובו בישלה מרק, והולכת בליל שבת ל'הקדש' להביא לאורחים העניים אוכל להחזיקם ולהחיותם, כי רבי ישראל בער היה נשאר אחרי התפלה ללמוד שעה או שתיים בביהמ"ד ורק אח"כ הלך לביתו לקדש, והיא היתה אומרת "די מסכנים וועלן ווארטן ביז רבי ישראל בער וועט אהיים קומען מאכן קידוש? זיי זענען אינגעריק" (המסכנים יחכו עד שרבי ישראל בער יחזור הביתה ויעשה קידוש? הרי הם רעבים).

בספר "דברי אהרן" (עמ' ל') מובא: אמר [הרה"ק ה"בית אהרן"] לרבי ישראל בער, איך מאך דיר א שליח מצוה שתגיד להאברכים שילמדו מדרש רבה מפרשת תרומה, שמזה יכולים להיות חסיד, ושינהגו לומר כל שב"ק קודם התפלה הזמר "יה אכסוף".

בספר "ישע אהרן" מובא שפעם אחת ביום הכפורים אצל הרה"ק ה"בית אהרן הכריזו לפני תפלת נעילה שהחלשים יטעמו, כי כבר היה אז ודאי לילה. רבי ישראל בער שכב על שולחן בביהכנ"ס, כי היה אדם חלוש מאוד, וביקש מהשי"ת שיעזור לו שיוכל להתפלל תפלת נעילה לפחות בשכיבה על השולחן, כי לרדת ולעמוד על הארץ כבר אינו יכול מרוב חולשה. אמנם כשהבית אהרן התחיל לאמר הקדיש שלפני נעילה בקול רעש גדול ובלהבת אש, קפץ רבי ישראל בער וירד מן השולחן והתפלל תפלת נעילה בעמידה, ומרוב התלהבות שכח מחולשתו.

בקובץ "נחלת צבי" (גליון ד', בני ברק שבט תנש"א, עמ' ק"א-ק"ב) מספר הרב שמואל פרוש ששמע מהרה"צ רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצ"ל מזקני וחשובי חסידי קארלין-לעלוב כמה שבועות לפני פטירתו מה שסיפר רבי ישראל בער. כאשר נסתלק הרה"ק ה"בית אהרן" מקארלין נשארו הרבה חובות אשר נגעו מאוד לליבו של בנו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זצ"ל עד שאמר שאם היו יודעים עד היכן זה נוגע לו היו פושטים את הקאפטעניעס (חליפות) ומוכרים אותם כדי לשלם את החובות. בקארלין היה אחד ששמו י' פיק שהרה"ק רבי אשר מסטאלין לא נחה דעתו ממנו ולא רצה לדבר איתו, ולי' פיק הנ"ל היה הבית אהרן חייב אלף רובל שהיה סכום עצום ושלח לומר להרה"ק רבי אשר שאם יתפייס איתו ימחול את האלף רובל. על זה השיב הרה"ק רבי אשר "איך האב איהם א כפרה מיט זיין טויזנטער".

רבי ישראל בער כששמע את הדברים הללו עלה הרהור תמיהה בליבו שמקודם אמר הרה"ק רבי אשר שהחובות מגיעים לו עד הנפש ועכשיו הוא מוותר כ"כ בקלות על אלף רובל, וברח רבי ישראל בער ולא התראה לפני רבו שלושה ימים כי כידוע שאצל הרה"ק רבי אשר אם אחד היה לו אפי' הרהור קל מיד היה מרגיש ופחדו לעמוד לפניו. אחרי שלושה ימים שלח הרה"ק רבי אשר לקרוא לו וציווהו שיסע להעיר טריביטשוב ושם דר אחד ושמו רבי אלי' מחסידי הסטאלינער ותאמר לו שאני רוצה להיות אצלו על וועטשרי (-סעודת הלילה) ותשחט שם תרנגול (כי רבי ישראל בער היה שו"ב) ואני אבוא שמה.

ויעש רבי ישראל בער כאשר ציווהו רבו, ולרבי אלי' היה בית מרזח וישבו שם ערלים לאכול ומיד בשמעו את דברי רבו התחיל לגרש את הערלים משם, ושחט רבי ישראל בער את התרנגול והכינו את הסעודה. לעת ערב בא לשם הרה"ק רבי אשר ונטל ידיו לסעודה ובטרם הביאו את התבשיל אמר שיקראו לרבי אלי' הבעה"ב כי רוצה לספר מעשה שהיה. וכה סיפר: בטריביטשוב התמוטט בנך המנזר והיו צריכים לבנותו מחדש

ושלח הכומר מכתב להעיר פטרבורג ושלחו לו משם עשרים אלף רובל. כאשר בא לידו המעות עשה חשבון לעצמו למה הוא צריך לעשות בנך כ"כ חזק בכל הכסף, הוא יבנה מנזר שיעלה רק כחצי מהכסף ואת השאר ישאיר לעצמו, אך זאת ידע שאינו יכול לקחת גוי שיבנה לו את המנזר כי הגוי יוכל להשתכר ביין ויספר לחבריו, רק עם יהודי יכול לעשות עסק כזה, כי מטבעם הם שומרי סוד. ע"כ קרא הכומר לאלי טריביטשובער וסיפר לו את כל התוכנית שיקבל על עצמו לבנות את המנזר בסכום של עשרת אלפים רובל והוא יקבל בשכר אלף רובל והשאר יקח הכומר לעצמו.

והנה רבי אלי הנ"ל היה עני גדול עד שלא ראה מימיו אפי' פעם אחת חמש רובל, ועכשיו יוכל להרויח אלף רובל בבת אחת. אבל התחיל לחשב בעצמו הלא זה הוא בנך לעבודה זרה והוא יהודי ואיך יוכל לעשות כדבר הזה, ע"כ ענה לכומר שיתיישב בדעתו עם אשתו. בדרכו לביתו חישב שאם יימלך באשתו בודאי תאמר לו שיעשה את העסק כי נשים דעתן קלות, ע"כ החליט שילך לשאול בעצת רבו הרה"ק הבית אהרן, והתחיל ללכת לבית רבו ובדרכו עלה ברעיונו 'הלא הרבי הוא מקור הקדושה ואיך ישאל אותו אם יבנה בית ע"ז שהוא מקור הטומאה' והחליט לשוב לביתו. בדרך לביתו שוב התחיל לחשב שיפסיד אלף רובל בפעם אחת לכן ילך לשאול את פי הרבי, ושוב התחיל ללכת ושוב אמר לעצמו שהרבי הוא מקור הקדושה ולא ישאל אותו שאלה זו, והחליט שאינו הולך לשאול רק יחזור לכומר ויודיעו שאינו יכול לקבל על עצמו לבנות את המנזר ובה נגמר העסק.

בראות הכומר שהוא אינו מסכים לבנותו, הלך לי' פיק הנ"ל ודיבר איתו והוא קיבל על עצמו לבנות את המנזר. וסיים הרה"ק רבי אשר בזה הלשון: "דעם טויזנטער וואס אלי טריביטשובער האט מוותר גיווען זאל איך נעמין?" (האלף רובל שוויתר אלי מטריביטשוב אקח אני?). ורבי אלי בשומעו את רבו מגולל את כל המעשה התעלף כי הוא שמר כ"ז בליבו ולא סיפר לאף אחד כי התבייש על מה שעלה ברעיונו לבנות מנזר וכאן יושב הרבי ומגלה הכל. עתה כבר הבין רבי ישראל בער למה וויתר הרה"ק רבי אשר לי' פיק על כל האלף רובל ולא רצה להתפייס איתו.

שרד תכריך כתב-יד מרבי ישראל בער ובו רשם דברי תורה מרביתו הק' לבית קארלין, נמצא כהיום בספרייתו של האדמו"ר מקארלין-סטאלין שליט"א.

רבי ישראל בער נפטר ביום כ"ט אייר ער"ח סיון שנת תרנ"ט, ומנו"כ ליד קבר אביו בביה"ח הישן בצפת. וזה נוסח מצבתו: "פ"נ הרה"ח אתו"י [=איש תם וישר] ה"ר / ישראל דוב שו"ב העליר / מטבריא ת"ן בהרה"ח ה"ר / משה יהודה ליב שו"ב ז"ל / נ' ער"ח סיון תרנ"ט תנצב"ה".

אשתו מרת העניא בילא ע"ה נפטרה ביום ב' דר"ח מר חשון שנת תרע"ט, ומנו"כ בביה"ח הישן בטבריה.

וזה נוסח מצבתה: "פ"נ / הא' הצוה"ח / **העניא ביילה** / בת הרה"ח / ר' **יצחק אייזיק** ז"ל / אשת הרה"ח / ר' **ישראל דב שניצל** ז"ל / נפטרה ב' דר"ח חשון תרע"ט / תנצב"ה".

(ב) **בנם החסיד המפורסם רבי אלעזר נחום העליר ז"ל מצפת**

נולד בשנת תר"ד לערך. נשא את מרת **אלטע** ע"ה בת דודו רבי **שמואל העליר** זצ"ל

אב"ד צפת. במפקד מונטיפיורי כולל וואהלן בצפת משנת תרכ"ו מופיע כ"יושב ולומד". במפקד מכולל הנ"ל משנת תרל"ה: "ת"ח וי"ש". ובמפקד כולל ווארשא משנת תרל"ה: "תלמיד חכם". נפטר בדמי ימיו ביום כ"ד אלול, ומנו"כ ליד אביו שם. וזה נוסח

מצבתו: "פ"נ ר' **אלעזר נחום** / ב"ר **משה ליב** / נ' כ"ד אלול / ...".

צאצאיו הקימו מעל קברו מצבה חדשה וכתבו שנת הפטירה: תרכ"ב. אולם הוא נזכר עדיין ב"מפקד מונטיפיורי" מטבריה משנות תרכ"ו ותרל"ה, ולכאורה טעו בהעתקת המצבה הישנה ונפטר שנים אחדות אחר כך, שהרי במפקד פקוא"מ משנת תרמ"ב נזכרת רק בתו היתומה. רבי אלעזר נחום הונצח ב'רשימת היאהרציטן' שבספר הזכרון של "ישיבת בר יוחאי" (ירושלים תרס"ג): כ"ד אלול אלעזר נחום העליר ב"ר משה ליב מטבריא.

בספר "מאמר מרדכי" סיפורי הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלאנים זי"ע (ירושלים תשס"ז, 'ליקוטי סיפורים', אות נ"ו, עמ' תקט"ז) מובא: "מרן זי"ע שמע מאחד ששמע מרבי אלעזר העליר, שהיה מלמד בא"י ונסע לחו"ל, ועבר שם דרך עיר אחת, ופגש באחד מתלמידיו לשעבר מארץ ישראל שהביא לו כוס 'מעד', וביקשו שיעשה ברכה, וענה התלמיד אמן. אחר כך נודע לרבי אלעזר, שהתלמיד הנ"ל כבר נפטר לעולמו זה כמה שנים". איננו יודעים אם הכוונה על רבי אלעזר נחום דנן, גם לא ידוע ששימש כמלמד.

ג) בנם החסיד רבי יעקב דוד העליר ז"ל מטבריה

אשתו מרת **רייזל** ע"ה. במפקד כולל ווארשא משנת תרל"ה מופיע כ"יושב ולומד". רבי יעקב דוד נפטר ביום י"ד אדר שנת תרע"ח, ומנו"כ בטבריה. וזה נוסח מצבתו (צילום המצבה קיבלנו מהרב בנימין פאנטליאט. המצבה מוכתמת ומטושטשת וחלק מן האותיות נמחקו):

"פ"נ אתווי' / ה"ר יעקב דוד העליר[ר] / בהר"ר משה ליב ש[ו"ב] / נ' י"ד אדר שנת תרע"ח / תנצב"ה". בפנקס הח"ק נכתב בטעות תאריך הפטירה ביום ט"ו אדר.

ד) בתם פיגא

נולדה בשנת תר"י לערך בטבריה (מפקד מונטיפיורי טבריה תרט"ו). לא ידוע לנו פרטים עליה.

ה) בתם שרה

נולדה בשנת תרי"ג לערך בטבריה (מפקד מונטיפיורי טבריה תרט"ו). לא ידוע לנו פרטים עליה.

ו) בנם שלמה העליר

נולד בשנת תרי"ז לערך בטבריה (מפקד מונטיפיורי טבריה כולל וואהלין תרכ"ו). לא ידוע לנו פרטים עליו.

ז) בתם ציפורה

נולדה בשנת תרכ"ה לערך בטבריה (מפקד מונטיפיורי הנ"ל). לא ידוע לנו פרטים עליה.

צאצאי בנם רבי ישראל דוב (בער) ברמ"ל העליר**א) בתם הצדקנית מרת רבקה גיטל (ריבא) וויינשטאק-שרייבער ע"ה**

נולדה בשנת תרכ"ג [לפי גיל פטירתה בת 96] בטבריה. בזיוו"ר נישאה לתלמיד חכם בשם וויינשטאק בירושלים. נפטר בצעירותו ממחלת השחפת, השאיר אחריו ג' ילדים, שניים מהם נפטרו בילדותם, ונשאר בן אחד רבי **משה וויינשטאק** זצ"ל מירושלים שהיה תלמיד חכם מופלג, ושימש כשוחט. רבי משה נפטר בחי אמו, והשאיר אחריו בן אחד ושבע בנות. אחרי פטירת בעלה כתב לה אביה רבי ישראל בער שתחזור לטבריה להינשא לידידו הגה"צ רבי **יחיאל אהרן שרייבער** זצ"ל שנוולד בשנת תר"ד בחמעלניק שבאוקראינה לאביו הג"ר **מרדכי אברהם** זצ"ל מחמעלניק-טבריה (נפטר ביום י"א כסליו שנת תרל"ד, ומנו"כ בטבריה) ולאמו מרת **גיטל** ע"ה

(נפטרה ביום י"ז סיון). עלה עם הוריו לארה"ק בשנת תר"ז. היה נקרא בטבריה "רבי יחיאל מיט די גמרא" ע"ש התמדתו בתורה"ק.

רבי יחיאל אהרן כיהן כדיין בבי דינא ד"כוללות אשכנזים" בטבריה, גם שימש כ"ספרא דדיינא" ולכן קראו לו בשם "שרייבער". בספר "חלק יעקב" (ח"א, ירושלים תרס"ב) לרבי יעקב חי זריהן זצ"ל ראב"ד טבריה נדפסה "הסכמת רבני אחינו האשכנזים ה' עליהם יחיו אמן בי דינא רבא אשר בעיה"ק טבריא ת"ו", חתומים: **רבי יחיאל מיכל היילפרין** ראב"ד טבריה, **רבי שמואל שמעיה הכהן** (ראה עליו אצל הרב אהרן סורסקי, "יסוד המעלה", ח"א, בני ברק תנש"א, עמ' רס"א-רס"ג), ורבי **יחיאל אהרן שרייבער**.

שימש כגבאי וסופר כולל "קארלין" בטבריה כבר בשנת תרל"ה. כמו"כ שימש כמנהל כולל וואהלין בטבריה. כן היה גם גבאי של "פקידים ואמרכלים" מאמסטרדאם, ושמו חתום על מאות מכתבי המלצה ואישורים על תמיכות הנמצאים ב"אגרות פקוא"מ" וצילומם נמצאים במכון "יד יצחק בן צבי" בירושלים. כן חתום על כרוזי "קול קורא" לעזרה ותמיכה במפעלים שונים לטובת הכלל - לבנות 'מושב זקנים', לבנות 'מקוה טהרה', ועוד מפעלי חסד עזרה וסעד בטבריה. מצאנו שמו של רבי יחיאל אהרן בן מנדבי 'מעוה קדימה' לספר "אזור אליהו" (ירושלים תרנ"ד) שהו"ל מחותנו רבי גדליהו קליין זצ"ל מדעעש-צפת (ראה עליו בגליון "עלי זכרון" מס' 16, כ"ז אדר א' תשע"ו, עמ' ט"ו-כ"ט).

אחרי עשרים וחמש שנים מנישואיו הראשונים שבהם נפטרו ששה ילדים בילדותם רח"ל, ביום א' טבת שנת תר"נ נולדה בת, היא זקנתנו הצדקנית מרת **בת ציון ציפורה** ע"ה, מברכת הרה"ק בעל "אור ישראל" הפראנקפורטער מקארלין זי"ע, ואף הורה לאביה לתת לה השם 'בת ציון' (כנראה לסגולה) ולהוסיף שם שמוזכר בפרשת השבוע - ציפורה. אשת זקנתו הרה"צ רבי **ישראל מנחם מנדל קליין** זצ"ל. עליהם ראה בגליון "עלי זכרון" (מס' 17, כ"א אדר ב' תשע"ו, עמ' כ"ב-ל').

לפני שנת תר"נ, בזמן שהשתוללה מגפת החולירע בטבריה והרבה נפלו שדודים ממנה, ורבי יחיאל אהרן עם עוד אברכים היו הולכים לעזור בבתיים של החולים. מזה נידבק רבי יחיאל אהרן במחלה ונפל למשכב עד שהגיע למצב שכבר הביאו 'מנץ'. בראות זאת אמו מרת גיטל נכנסה לחדרו ואמרה לנוכחים: "יודן איר זענט עדות איך וויל גייען פאר איהם, ער איז נאך א יונגעראמן ואני רוצה ללכת במקומו" (יהודים, אתם עדי אני רוצה ללכת במקומו, הוא עדיין אברך). וכן הוה, היא הלכה הביתה וקיבלה את המחלה עד שנפטרה מן העולם ביום י"ז סיון, ומנו"כ בטבריה.

רבי יחיאל אהרן התחיל לחזור לאיתנו ולהחלים ולא רצו לספר לו שאמו נפטרה כי הוא היה עדיין חלש, אחרי יומיים התיישב על מיטתו וביקש "ברענגט מיר א מנץ" (הביאו לי מנץ), וענו לו "יחיאל ב"ה די פיליסט זיך שוין בעסער, די אלסט ביים

געזינט ווערן, וואס ווילסטו א מנין" (אתה מרגיש יותר טוב ב"ה, אתה בדרך להבריא, למה אתה רוצה מנין), השיב רבי יחיאל אהרן "איר האט מיר נישט גיוואלט דערציילען, די מאמע איז געקומען זי האט מיר געזאגט איך זאל זאגן קדיש" (אתם לא רציתם לספר לי, האמא הגיעה ואמרה לי שאומר קדיש), לאחר אריכות ימים ושנים טובות נפטר באותו יום שאמו נפטרה הרבה שנים קודם והוא שכב אז על ערש דוי.

רבי יחיאל אהרן נפטר ביום י"ז סיון שנת תרפ"ח, ומנו"כ בביה"ח בטבריה ליד רבי משה קליערס זצ"ל אב"ד טבריה ובעל "טבור הארץ". וזה נוסח מצבתו: "פ"נ / הרב ר' / **יחיאל אהרן** / ב"ר **מרדכי** / **אברהם** ז"ל נ' / י"ז סיון תרפ"ח / תנצב"ה."

אשתו מרת רבקה גיטל נפטרה ביום כ"א מנחם אב שנת תשי"ט, ומנו"כ בבית

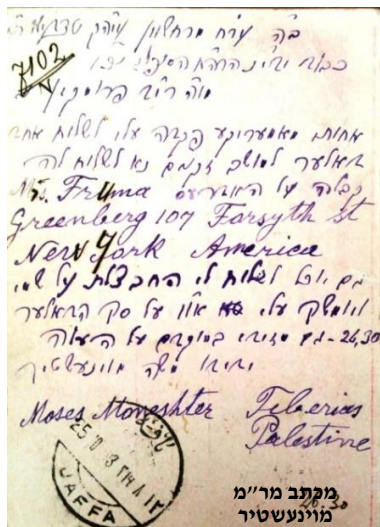
החיים בטבריה ליד אמה. וזה נוסח מצבתה: "פ"נ / הא' הצוה"ח **רבקה גיטל** / בת הרה"ח ר' **ישראל דב שו"ב** ז"ל / אשת הרה"ח / ר' **יחיאל אהרן שרייבר** ז"ל / נפטרה כ"א מנ"א תשי"ט / תנצב"ה."

(ב) בתו מרת איטא מרים מוינעשטיר ע"ה

אשת הגה"צ רבי משה מוינעשטיר זצ"ל. נפטר ביום כ"ב אייר שנת תר"ע, ומנו"כ בטבריה.

צאצאי רבי משה מוינעשטיר:

(א) מרת **באשע יהודית** ע"ה אשת הגה"צ רבי אלטר **חיים הלוי שיפמאן** זצ"ל, מח"ס "ילקוט החיים" על שבחי התורה ועוסקיה (ירושלים תש"ז). נולד בשנת תרל"ד בפניסק לאביו הגה"צ רבי משה יהודה **ליב הלוי שיפמאן** זצ"ל ולאמו מרת **חנה פייגא** ע"ה בת הגה"צ רבי **מיכאל הכהן** זצ"ל מסטאלין הנקרא "מלאך מיכאל". רבי אלטר חיים עלה לארה"ק בחרותו עם אביו בשנת תרמ"ח. שימש כשו"ב בטבריה ולכן

היה מכונה רבי אלטר שו"ב. שימש גם כמלמד תינוקות. מצאנו שמו של רבי אלטר חיים בין מנדבי 'מעות קדימה' לספר "חמדת צבי" מהעיר טבריה (ירושלים תרצ"ג). בשנת ת"ש עבר לגור בירושלים.

רבי אלטר חיים נפטר בירושלים ביום כ"ו תמוז שנת תשי"א והובא לקבורה בביה"ח בטבריה. נספד ע"י רבי מאיר וואעקנין זצ"ל אב"ד טבריה ונדפס בספרו "זכרון מאיר" (ח"ב, ירושלים תשנ"ח, דרוש נ"ב). מאמר עליו

בגליון "אור הגנוז" (גליון ז', אייר-תמוז תשמ"ח, עמ' 36-39). וזה נוסח מצבתו (צילומי המצבות קיבלנו מהרב בנימין פאנטליאט):

"פ"נ / הרב החסיד הר"ר

/ אלטיר חיים הלוי /

בהרה"ח הר' /

משה ליב ז"ל /

מחסידי /

קרלין / נפטר

כ"ו תמוז

תשי"א / תנצב"ה.

בטעות תשי"ב במקום תשי"א. אשתו מרת באשע

יהודית נפטרה ביום כ"ו תשרי שנת תרצ"ט.

צאצאי רבי אלטר חיים (א) הגה"צ החסיד המפורסם רבי ישראל דוב הלוי שיפמאן זצ"ל, נולד ביום י"ד חשוון שנת תרס"א, מחשובי קארלין, בחרותו היה מידידיו הקרובים של רבי אברהם וויינברג זצ"ל לימים הרה"ק בעל "ברכת אברהם" מסלונים. מאמרם עליו בגליון "אור הגנוז" (גליון י', שבט-ניסן תשמ"ט, עמ' 26-30), ובגליון "די ברכה אין שטוב" (שנה ו' כרך י', גליון י"ז (רס"ז), ער"ש וארא כ"ט טבת תשמ"ט, עמ' ט"ז-כ"ב; 'שם', גליון י"ח (רס"ח), ער"ש בא ז' שבט תשמ"ט, עמ' ט"ז-כ"א; 'שם', גליון י"ט (רס"ט), ער"ש בשלח י"ד שבט תשמ"ט, עמ' י"ז-כ"א). נפטר ביום כ"ו אדר א' שנת תשכ"ה. (ב) רבי מרדכי יהודה ליב הלוי שיפמאן ז"ל, מחשובי חסידי באיאן, חתן רבי אבנר לורברבוים ז"ל מצפת. נפטר ביום א' תמוז שנת תשכ"ו. (ג) רבי יעקב מיכאל הלוי שיפמאן ז"ל. נפטר ביום י"א תמוז שנת תשכ"א, ומנו"כ בטבריה. (ד) רבי משה דוד הלוי שיפמאן ז"ל מנתניה-ירושלים, נפטר

בירושלים ביום י"ב אב שנת תשמ"ג, ומנו"כ בהר הזיתים בירושלים. אשתו מרת **חיה דאבע** ע"ה בת רבי **מרדכי פיינגזיכט** ז"ל. ה) הרבנית מרת **חיה שרה** ע"ה אשת אדמו"ר מלעלוב-ירושלים רבי **יעקב יצחק** (בן הרה"ק רבי שמעון נתן נטע) **בידערמאן** זצ"ל, נפטר ביום כ"ג אלול שנת תשמ"א. ו) הבחור **אברהם יצחק הלוי שיפמאן** הי"ד, נהרג ע"י מרצחים ביום כ' אדר תרפ"ג ומנו"כ בטבריה, אביו הנציחו בספר "ילקוט החיים". ז) ילד, נפטר ביום כ' אייר תרס"ה ומנו"כ בטבריה. ח) ילד, נפטר ביום כ"ז שבט תרס"ח. ט) ילד, נפטר ביום ג' חשון תרע"ט.

ב) מרת ברכה פערלמאן ע"ה.

ג) מרת יוכבד ע"ה אשת רבי אברהם יעקב פרייליכמאן-גילוני ז"ל.

ד) מרת גאלדא ע"ה אשת רבי דוד יהודה זאלץ ז"ל בן רבי **משה זאלץ** ז"ל מבובריק. רבי דוד יהודה נשא בזיוו"ר את מרת **חיה שרה** ע"ה בת רבי **חיים יעקב הכהן פיינשטיין** ז"ל מצפת, ראה אודותיו בירחון "סיני" (ד', עמ' תט"ז ואילך). מרת **חיה שרה** נפטרה ביום ו' כסלו תרע"ד ומנו"כ בטבריה, ברשימות הח"ק נרשם נוסח מצבתה: "חי' שרה ב"ר חיים יעקב הכהן ... כסלו תרע"ד". מכתבי המלצה לרבי דוד יהודה ולאביו רבי **משה מהרה"ק מהרי"ד** מבעלזא והרה"ק בעל "דרכי תשובה" ממונקאטש זי"ע פורסמו בקובץ "האהלה" (ערלויא, שנה י"ח, חוברת גי-ד' (מ"ג-מ"ד), ירושלים סיון תשל"ב, עמ' מ"ט-נ). רבי דוד יהודה יחד עם חמיו רבי **חיים יעקב** הביאו לדפוס את ספר שו"ת "רמ"ע מפאנו" (סיגעט תרע"ב), כפי שרשום על עמוד השער, ובירחון "סיני" (שס) מובא שאף חיבר עם חותנו פירוש על המשניות, אלא שלא הובא לדפוס. לאחר פטירת מרת **חיה שרה** נשא בזיוו"ש את מרת גאלדא. רבי דוד יהודה נפטר ביום י"ד חשון שנת תש"א ומנו"כ בביה"ח "נחלת יצחק" בתל-אביב. אשתו מרת גאלדא נפטרה ביום כ"א טבת שנת תשל"ד ומנו"כ שם.

צאצאי רבי דוד יהודה מזיוו"ר: א) רבי **חיים יעקב שמחה זאלץ** ז"ל מחסידי קארלין בטבריה, נפטר ביום י"א אב שנת תשכ"ג ומנו"כ בטבריה, אשתו מרת **רבקה רחל** ע"ה לבית **הייזלער**. ב) רבי **אברהם מרדכי זאלץ** ז"ל, נפטר ביום ה' אדר א' שנת תשט"ו ומנו"כ בטבריה, נוסח מצבתו: "פ"נ אבינו היקר אברהם מרדכי ב"ר דוד יהודה ז"ל זלץ נפטר ה' אדר א' תשט"ו תנצב"ה". ג) רבי **שלום יצחק צבי זאלץ** ז"ל, נפטר ביום י"ד תמוז שנת תשכ"א ומנו"כ בטבריה. ד) ילד, נפטר י"ד שבט תרס"ט.

צאצאי רבי דוד יהודה מזיוו"ש שהם נכדי רבי **משה ליב העליר**: ה) רבי **ישראל זאלץ** ז"ל, נפטר ביום י"א כסלו שנת תשל"ז ומנו"כ בחולון. ו) רבי **משה זאלץ** ז"ל, נולד בחודש אייר תרפ"א ונפטר ביום ו' שבט שנת תש"ס, מנו"כ בביה"ח ירקון בתל אביב.

(ה) ילד, נפטר ביום ג' אייר תרנ"א ומנו"כ בטבריה.

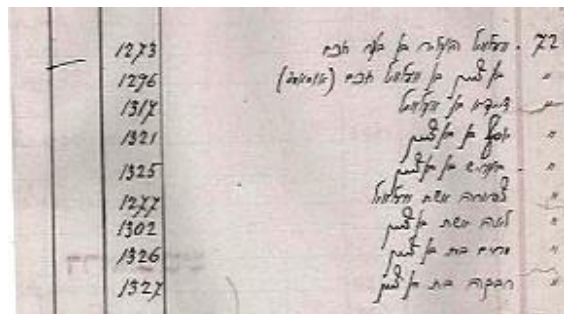
(ו) ילדה, נפטרה ביום ט"ז אלול תרנ"ג ומנו"כ שם.

צאצאי בנם רבי אלעזר נחום ברמ"ל העליר

(א) בתו מרת **רחל דייטש** ע"ה. נולדה ביום ב' טבת שנת תרכ"ח. נפטרה ביום כ"א סיון שנת תשכ"ה ומנו"כ ליד אביה (על קברה הקימו מצבה כעין בנין קבר רחל אמנו).

(ב) בתו מרת **שפרה שולמאן** ע"ה. נולדה בשנת תרכ"ז לערך, נפטרה ביום כ' אדר ב' שנת תשי"ד, ומנו"כ ליד אביה.

(ג) בתו מרת **ציפורה העליר** ע"ה אשת דודה אחי-אמה רבי **ישראל דוב העליר** ז"ל בן רבי **שמואל העליר** זצ"ל אב"ד צפת. מרת ציפורה נולדה בשנת תרכ"ב לערך, ונפטרה ביום כ"ה ניסן תרצ"ה, מנו"כ ליד אביה. בנם רבי **זאב** (וועלוויל) **העליר** ז"ל

משפחת רבי וועלוויל העליר במפקד דראהביטש

אביו של הג"ר **אברהם זיידא העליר** זצ"ל מו"ל ספר זקנו "שם משמואל" ומח"ס תולדות זקנו "הרב המנהיג והרופא". משפחתו מופיע ב'מפקד כולל דראהביטש' בפנקס "מוכתר בארש"ד" בצפת משנת 912-915.

(ד) בנם **משה העליר**, נולד בשנת תר"ל לערך.

(ה) בנם **שלום העליר**, נולד בשנת תרל"ג לערך.

(ו) ילד ע"ה, נפטר ביום ר"ח כסליו שנת תרל"ט, ומנו"כ בטבריה. אולי שמו **אהרן**, שנזכר בן 1 במפקד משנת תרל"ה כבן לאביו רבי אלעזר נחום.

(ז) ילדה ע"ה, נפטרה ביום ב' חשון שנת תרס"ג, ומנו"כ בטבריה. אולי שמה **שרה** שנזכרת ברשימת יתומים במפקד פקוא"מ משנת תרמ"ב: שרה העליר בת ר' אלעזר, נולד בעה"ק טבריי, נפש אחת.

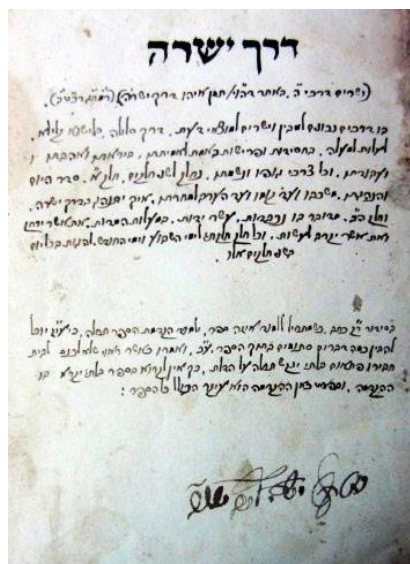
צאצאי בנם רבי יעקב דוד ברמ"ל העליר

(א) בתם מרת **דבורה** ע"ה אשת רבי **אברהם הלוי שיפמאן** ז"ל בן רבי **משה יהודה ליב הלוי שיפמאן** זצ"ל הנ"ל. רבי אברהם נפטר ביום ב' ניסן ת"ש ומנו"כ בהר הזיתים בירושלים. אשתו מרת דבורה נפטרה בשנת תשכ"ב בירושלים. צאצאי רבי אברהם הלוי שיפמאן: (א) רבי **משה זיידל הלוי שיפמאן** ז"ל, נפטר ט"ז תמוז

תשל"ג. (ב) רבי **יוסף ליב הלוי שיפמאן** ז"ל, נפטר בשנת תשי"ח. (ג) מרת **חנה פייגא** ע"ה. (ד) ילד, נפטר כ"ח כסליו תרס"ב ומנו"כ בטבריה. (ה) ילד, נפטר ט"ז תשרי תרס"ו ומנו"כ שם. (ו) ילד, נפטר ט"ו תמוז תרס"ו ומנו"כ שם. (ז) ילדה, נפטרה ט' תשרי תרס"ט ומנו"כ שם.

(ב) מרת **שפרה חנה פייגא** ע"ה. אשת רבי **שלמה הלוי** (בהרה"צ רבי **אברהם** זצ"ל נין הרה"ק ה"הצמח ה' לצבי"י מנדבורנא זי"ע) **קאלישר פרידפרטיג** ז"ל. רבי שלמה נפטר ביום י"ב אייר תרצ"ט ומנו"כ בטבריה, וזה נוסח מצבתו: "פ"נ הר' שלמה בה"ר אברהם הלוי פרידפרטיג נפטר י"ב אייר תרצ"ט תנצב"ה". מרת שפרה חנה פייגא נפטרה ביום י"ח אב שנת תש"ז. צאצאי רבי שלמה הלוי קאלישר פרידפרטיג: (א) רבי **אברהם מאיר הלוי פרידפרטיג** ז"ל, נפטר בצעירותו בשנת תרע"ט. אשתו מרת **ברכה** ע"ה, אביה כנראה רבי **אברהם שמעון בלאה** ז"ל מצפת [נזכר ב'עלי זכרון' 18 עמ' סה]. השאירו שתי בנות. (ב) רבי **משה הלוי פרידפרטיג** ז"ל, נפטר י"ז אב תשט"ז ומנו"כ בטבריה. אשתו בזיוו"ר כנראה מרת **חינקא באשע** ע"ה, נפטרה ביום כ"ב ניסן שנת תרע"ח ומנו"כ בטבריה. נוסח מצבתה: "פ"נ הא' הצוה"ח מ' חינקע באשע בת ה"ר א' שמעון ... מאונגערין נ' כ"ב ניסן תרע"ח". בפנקס הח"ק כתבו בטעות כ"ג ניסן. (ג) ילד, נפטר ו' מנ"א תרפ"ד ומנו"כ שם.

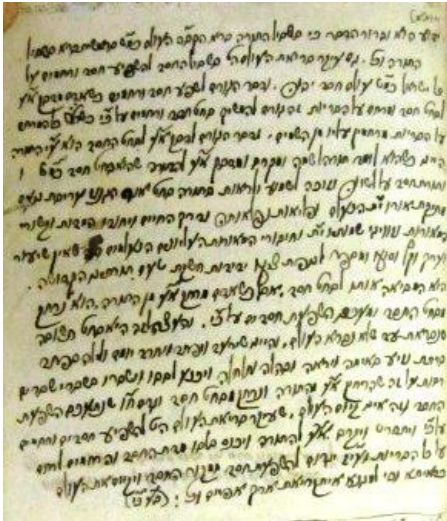
נספח - כת"י 'דרך ישרה'

בשנת תשע"ג הו"ל בברוקלין הרה"ג רבי ישראל מאיר מענדלאוויטש שליט"א הרוב פאר והדר ספר "הגדה של פסח" עם פ"י "בת עין". ב'בשער ההגדה' עמ' ח' כותב המו"ל: "יכמו כן השתמשתי בכת"י אשר הזמין ה' לידי ומכונה כת"י 'דרך ישרה' לאחד מבני היכלא מתלמידיו הגדולים של רבינו [הבת עין] ה"ה הרה"ח שו"ב ר' משה לייב העליר ז"ל, כת"י דרך ישרה הנ"ל מסודר לפי ערכים בדרכי העבודה והחסידות, מכיון שהכת"י מצטט כמה דברים מתוך ספר בת עין בכת"י, וברוב ענינים אינו מציין מקור הדברים יש לשער שהדברים נאמרו ברוח רבינו, על כן ראינו לנכון להוסיף מדבריו כאן ולספחו להגדת רבינו".

כתב-היד "דרך ישרה" נמצא ב"ארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי" בירושלים (תיק מס' ILA.XIII.4). בשער החיבור נכתב:

"דרך ישרה, (ישרים דרכי ה', באתר דהוי' תמן איהו דרך ישרה), (רמח"ג רכט"ב). בו דרכים נכונים למבין וישרים למוצאי דעת, דרך סלולה, בלישנא קלילא, לעלות למעלה,

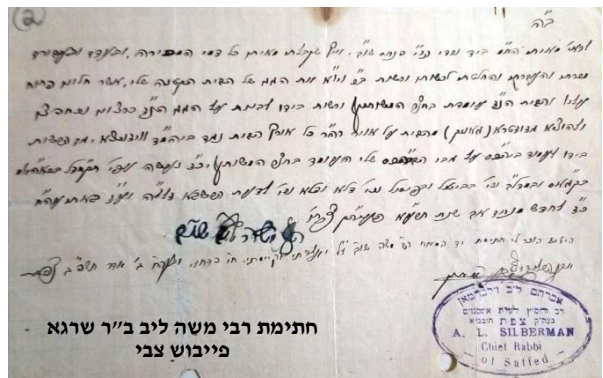

בחסידות ופרישות באמת לאמיתו, ביראתו ואהבתו ועבודתו, וכל צרכי גופו ונשמתו, נחלק לשני חלקים, חלק א', סדר היום והנהגתו, משכבו ועד קומו ועד הערב למחרתו, איך יתנהג בדרך ישרה, וחלק ב', מדובר בו נכבדות, עשר ידות, במעלות המדות, את אשר ירחק ואת אשר יקרב לעשות, וכל חלק חלקתי לימי השבוע וימי החודש, להגות בכל יום בשני חלקים אלו. בסידור ר"ק כתב, כשמתחיל ללמוד איזה ספר, ילמוד הקדמת הספר תחלה, כי עיניו יוכל להבין כמה דברים שתומים בתוך הספר, ע"כ, ואמרו כאשר ראוי שלא לנס לבית חבירו פתאום בלתי ינקש

תחלה על הדלת, כך אין לקרוא בספר בלתי יקרא בו ההקדמה, ובפרט כאן ההקדמה הוא עיקר הכולל כל הספרי". ומתחת לשער הספר נמצא החתימה: "נא' הק' משה ליב שו"ב".

על פי חתימה זו ייחסו את כתב-היד לזקנו רבי משה יהודה ליב העליר מטבריה, וכך גם נכתב בקטלוג הארכיון הני"ל.

אולם אחרי בדיקה קצרה כבר זיהינו שטעות היא, ומה שהתברר דתרי רבי משה ליב שו"ב איכא, וחתימה זו היא של רבי משה יהודה ליב ב"ר שרגא פייבוש צבי מצפת שגם הוא שימש כשו"ב אבל בצפת, ונפטר בשנת תרע"ג שנים רבות אחרי רבי משה ליב דן שנפטר

בשנת תר"ל. לאמת את דברינו נציג מסמך משנת תרע"א שנמצא בארכיון הני"ל (תיק מס' ILA.XI.6) ועליו מתנוססת אותה חתימה שחתום על כתב-היד דרך ישרה.

ברם קשה לקבוע גם שהכתי"י הלז הוא מרבי משה יהודה ליב ב"ר שרגא פייבוש צבי מצפת, כי הכתיבה עתיקה מאוד מלומר שזו מתקופת ימי חייו, ולכן יש לומר שכנראה החתימה הוא רק חתימת בעלות, ולא הוא חיבר את הספר.

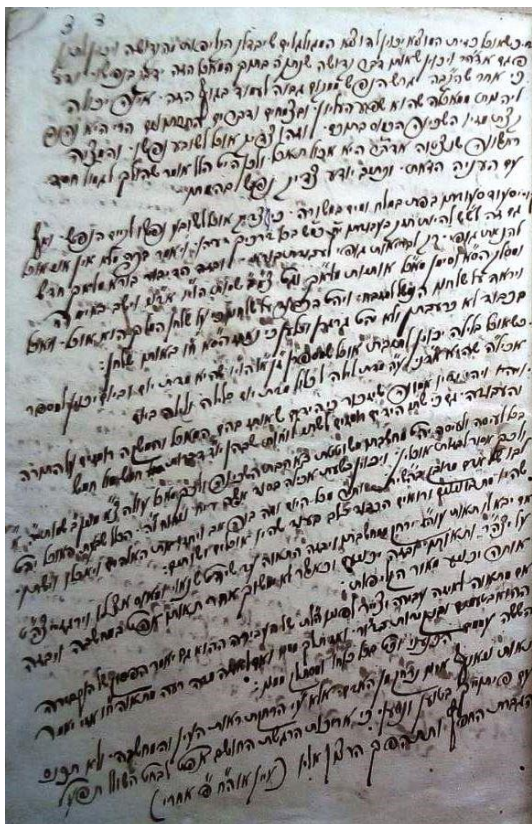
מבדיקה נוספת בארכיון הנ"ל ראינו שנמצא שם (בתיק מס' ILA.XIII4) שריד מכת"י וגם הוא מסודר לפי ערכים בדרכי העבודה והחסידות, ועליו חתום: יעקב פנחס נכד המחבר. ובקטלוג רשמו שהוא: כתי"י של רבי פייבוש שו"ב. מהשוואה מכת"י זה לכת"י "דרך ישרה" ראינו מיד שהם זהים, ולכן ניתן לשער שהוא החלק החסר של החיבור דרך ישרה (או שכתב אותם בשתי תקופות שונות), ומחברו הוא לא אחר מאשר רבי שרגא פייבוש צבי שו"ב אביו של רבי משה ליב שו"ב אבי-אביו של רבי יעקב פנחס פריעדמאן ז"ל שו"ב מצפת. ולכן חתמו הבן והנכד על כתב-היד של אביו-זקינו.

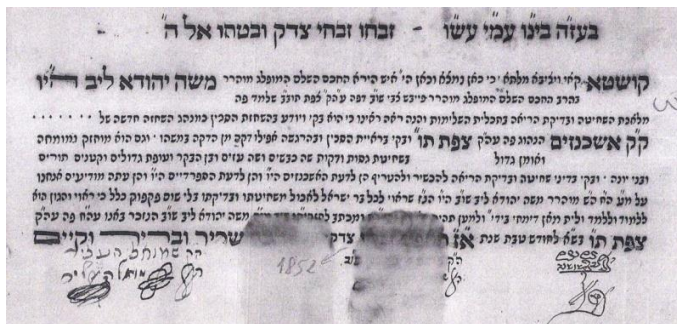
להשלמת תולדותיו של רבי משה יהודה ליב ב"ר שרגא פייבוש צבי ז"ל נפרסם כאן לראשונה שתי

תעודות שחיטה שקיבל, האחד משנת תרי"ג מחכמי צפת ואביו, והשני בשנת תרכ"א מאביו רבי שרגא פייבוש צבי ז"ל, ובתו"ד כותב שמסמיכו בכוח שנשמך מהרה"ק בעל "תורת חיים" מקאסוב ובניו הק' ומהרה"ק מרוזין זי"ע. תעודות אלו נמצאות בארכיון הנ"ל (התודה להג"ר יצחק ישע"י וייס על סיועו בפיענוח).

בעז"ה בינינו עמ"י עש"ו [=בשם ה' נעשה ונצליח עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ] - זבחו זבחי צדק ובטחו אל ה'

קושטא קאי וציבא מלתא, כי כאן נמצא וכאן הי' איש הירא החכם השלם המופלג מוהר"ר משה יהודה ליב הי"ו בהרב החכם השלם המופלג מוהר"ר פייבוש צבי שו"ב דפה עה"ק צפת תוב"ב שלמד פה מלאכת השחיטה ובדיקת הריאה בתכלית השלימות והנה

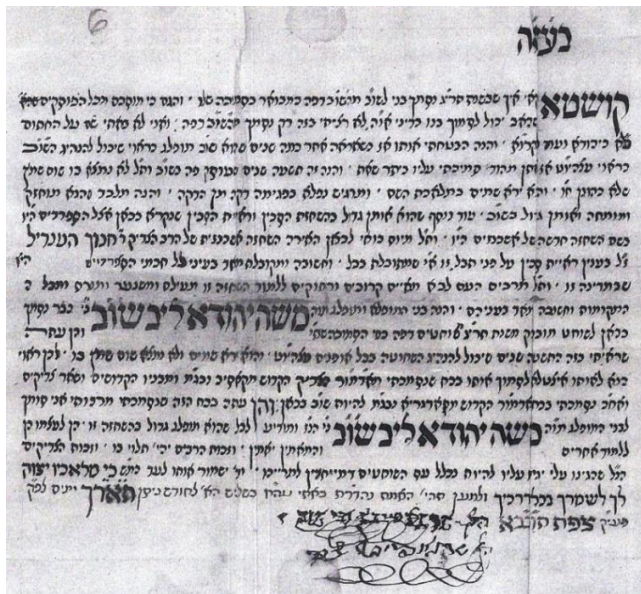

ראה ראינו כי
הוא בקי ויודע
בהשחזות הסכין
כמנהג השחזה
חדשה של ק"ק
אשכנזים הנהוג
פה עה"ק צפת
ת"ו ובקי בראיית
הסכין ובהרגשה
אפילו דקה מן

הדקה במשהו, וגם הוא מוחזק ומומחה ואומן גדול בשחיטת גסות ודקות שה כבשים ושה עזים ובן הבקר ועופ[ן]ת גדולים וקטנים תורים ובני יונה, ובקי בדיני שחיטה ובדיקת הריאה להכשיר ולהטריף הן לדעת האשכנזים הי"ו והן לדעת הספרדיים הי"ו והן עתה מודיעים אנחנו על מ"ע ה"ח הי"ח [=מעלת החכם השלם] מוהר"ר **משה יהודא ליב** שו"ב הי"ו הנ"י שראוי לכל בר ישראל לאכול משחיטתו ובדיקתו בלי שום פקפוק כלל כי ראוי והגון הוא ללמוד וללמד ולית מאן דימחי ביד"י ולמען תהיה האמת נהדר"ת ומכתב לחזקתה"ו ביד מו"ה **משה יהודא ליב** שו"ב הנזכר באנו עה"ח פה עה"ק צפת ת"ו בשי"א [=בשליש א] לחודש טבת שנת א'ז' ת'יחפ"ו ז'יב"ח"י [=תרי"ג] צדק. הכל שריר ובריר וקיים.

הצער חיים ניסים אברהם שושנה ס"ט הק' שרגא פייבש צבי שו"ב הק' שמואל העליר

בעז"ה

קושטא קאי איך
שבשנת תרי"ג נסמך
בני לשו"ב מהשו"ב
דפה כמבואר
בסמיכה שלו, והגם
כי מוסכם מכל
הפוסקים שהאב יכול
לסמך בנו בדיני
או"ה, לא רציתי בזה
רק נסמך מהשו"ב
דפה, ואני לא באתי
שם על החתום כ"א
כיהודא ועוד לקרו"א,
והנה הבטחתי אותו
אז כשאראה אחר
כמה שנים שהוא

שו"ב מופלג כראוי שיכול להנהיג השו"ב כראוי עצהיו"ט אז אתן מהוד סמיכתי עליו ביתר שאת, והנה זה תשעה שנים שעוסק פה בשו"ב ות"ל לא נמצא בו שום שמץ שלא כהוגן ח"ו, והוא ירא שמים במלאכת השם, ומרגיש נפלא בפגימה דקה מן הדקה, והנה מלבד שהוא מוחזק ומומחה ואומן גדול בשו"ב, עוד נוסף שהוא אומן גדול בהשחזת הסכין וראיית הסכין שנקרא בכאן אצל הספרדים הי"ו בשם השחזה חדשה של אשכנזים הי"ו, ות"ל מיום בואי לכאן האירה השחזה אשכנזית של הרב הצדיק ר' **חנוך הענדיל** ז"ל בענין ראיית סכין על פני תבל זו א"י שמתובלת בכל, וחשובה ומקובלת מאד בעיני כל חכמי הספרדיים הי"ו שבמדינה זו, ות"ל מרבים העם לבא מאיים קרובים ורחוקים ללמוד השחזה זו מעילם ומשנער ומפרס ומכל המקומות וחשובה מאד בע"לניהם, והנה בני המופלא ומופלג מו"ה **משה יהודה ליב** שו"ב נ"י כבר נסמך בכאן לשוחט מובהק משנת תרי"ג משוחטים דפה כפי הסמיכה שת"י וכן עתה שראיתי בזה התשעה שנים שיכול להנהיג השחיטה בכל אופנים עצהיו"ט, והוא ירא שמים ולא נמצא שום שמץ בו, לכן ראוי הוא לאותו איצטלא לסמוך אותו בכח שנשמכתי **מאדמו"ר הצדיק הקדוש** [רבי חיים] **מקאסיב** (בעל "תורת חיים") נבג"מ ומבניו הקדושים ושאר צדיקים ואח"כ נשמכתי בכח אדמו"ר **הקדוש** [רבי ישראל] **מסאדגריא** (הרה"ק מרוזין) נבג"מ להיות שו"ב בכאן: והן עתה בכח הזה שנשמכתי מרבותי אני סומך לבני המופלג מו"ה **משה יהודה ליב שו"ב** נ"י הנז' ומודיע לכל שהוא מופלג גדול בהשחזה זו, הן לעצמו הן ללמוד אחרים והמאמין יאמין, וזכות הרבים יהי' תלוי בו, וזכות הצדיקים הנ"ל שהגינו עלי יגינו עליו להיות נכלל עם השוחטים דמייחדין למריהו, וד' ישמור אותו לעד כמ"ש **כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך** ולמען תהי' האמת נהדר"ת באתי עה"ח בשליש הא' לחודש ניסן **תאר"ך** ימים לפ"ק פע"ק **צפת** תובב"א

הק' **שרגא פייבוש צבי** שו"ב

[השחזה... של... ר' חנוך הענדיל" שנזכר בתעודה, היא צורת השחזת הסכין של השו"ב ר' הענדיל הכהן בקיטוב, שאדמו"רי בית קאסוב סמכו ידיהם עליו, ואכהמ"ל.]

את שמו של רבי שרגא פייבוש צבי שו"ב זצ"ל מצאנו בין החותמים על "כתב גבאות שנשלח להשר מונטיפיורי מעדת חסידים בצפת משנת תר"ט", וכן ב"כתב עטרת נשיאות הכולל מתושבי ארה"ק להרה"ק רבי שלום יוסף זי"ע בהרה"ק מרוזין זי"ע" (נדפסו אצל הרב דוב בער רבינוביץ, "אגרות הרה"ק מרוזין ובניו", מכון 'משכנות הרועים', ירושלים תשס"ג, ח"ב עמ' קל"ט, שמ"ח-שמ"ט).

בנו רבי משה יהודה ליב שו"ב ונינו רבי יעקב פנחס פריעדמאן שו"ב נזכרים במכתב השתדלות הרה"ק ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זי"ע אל רבי אברהם יהושע העשיל ראבין זצ"ל ראב"ד צפת משנת תרנ"ט שיקבלו את רבי יעקב פנחס לשו"ב מטעם כולל וויזניצא (נדפס אצל הרב נתן אלי' רוט, "קדוש ישראל", ח"ב, בני ברק תשל"ז, פרק כ"ד, מכתב ט"ו, עמ' תר"ד): "גם אודות ידידי האברך הח' השו"ב המופלג מו"ה יעקב פנחס נ"י שהי' פה... והסכמתי להושיבו על חזקת אבותיו ה"ה א"ז החסיד המופלג מו"ה משה שו"ב נ"י לשו"ב במח"ק [=במחנה קדשו]...". ועוד שם (מכתב ט"ז, עמ'

תר"ה) במכתב ה'אהבת ישראל' אל חסידיו בצפת משנת תרס"א: "כאשר הגיעני מכתב מהשו"ב הישיש המובהק מו"ה משה נ"י, והעריך את בקשתו ודרש דרש משה מאתי, שאסכים שנכדו החסיד המופלג מו"ה יעקב פנחס נ"י ימלא מקומו להיות שו"ב במח"ק... וראיתי אשר משה שפיר קאמר ודעתי ורצוני שהמוכ"ז המופלג מו"ה יעקב פנחס נ"י ימלא חזקת אבותיו וכל ימי חייו של א"ז הישיש הר' משה שו"ב יסייעהו ואחר מאה שנים תשייך החזקה להאברך המופלג הר' יעקב פנחס נ"י כי כן הוא מהראוי והנכון עפ"י דעתה"ק והיושר". ושוב במכתב ה'אהבת ישראל' להגה"ק רבי רפאל זילבערמאן זצ"ל אב"ד צפת משנת תרס"ב (נדפס אצל הנ"ל, "קדוש ישראל", 'קונטרס השלמות', בני ברק תשמ"ו, פרק כ"ד, מכתב ע"ד, עמ' תרמ"א): "כאשר ידידינו האברך החסיד המופלג המוכ"ז מו"ה יעקב פנחס שו"ב נ"י בא לכאן והביא מכתב מאביו זקנו החסיד המופלג מו"ה משה לייב נ"י שו"ב דמח"ק, שביקש ממני לסמוך ידי נכדו הנ"ל...". (צילומי המכתבים פורסמו אצל הנ"ל, "קדוש ישראל", 'ספר היובל', בני ברק תשמ"ו, עמ' קל"ט, קנ"א).

נינו זה רבי יעקב פנחס נזכר במכתבים נוספים מה'אהבת ישראל' (ראה שם, 'קונטרס ההשלמות', עמ' תרנ"ה, ובסוף הספר עמ' ז'). כן ישנם כמה מכתבים אל רבי יעקב פנחס עצמו, ראה שם עמ' תרע"א, ושם כותב לו עם שם משפחה שקרא לעצמו: "פריעדמאן".

רבי משה יהודה ליב אף חתום בספר התקנות של "ישיבת בר יוחאי" (ירושלים תר"נ):

'הר' משה ליב שו"ב דפה'. מצאנו שמו של רבי משה יהודה ליב בין מנדבי 'מעו'ת קדימה' לספר "אזור אליהו" (ירושלים תרנ"ד): ר' משה ליב שו"ב.

רבי משה יהודה ליב שו"ב זצ"ל נפטר ביום כ"ח כסליו תרע"ג ומנו"כ בביה"ח הישן בצפת. וזה נוסח מצבתו (צילום המצבה קיבלנו מהרה"ג רבי ישראל מאיר מענדלדאוויטש שליט"א): "פ"נ הרה"ח ר' משה / יהודה ליב שו"ב / בה"ר שרגא צבי / נ' כ"ח כסליו / תרע"ג / תנצב"ה". משום מה צבעו על מצבתו שם המשפחה 'הלר', ובודאי טעו ברבי משה יהודה ליב הראשון שאביו היה רבי ישראל.

ייתכן שאשתו היתה מרת לאה ע"ה בת הגה"צ רבי משה יהודה ליב הלוי שיפמאן זצ"ל הנ"ל.

תודתנו נתונה לדודנו הרה"ג רבי גדליה טויסיג שליט"א מבני ברק, ולהרב בנימין פאנטליאט שליט"א מפתח תקוה מח"ס "הקהילה האשכנזית בטבריה" על עזרתם בהכנת המאמר.

הרב שמואל צבי שפיטצער

קרית יואל מאנרא

רבי אליהו שפיטצער זצ"ל שו"ב ומו"צ בק"ק פיזעש-דיארמאט לתולדותיו וצאצאיו

ותולדות משפחת חותנו רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל - ובית אבותיו משפחת גריסגאט /
ווייס / פיקסלער / הורוויץ

כהמשך למאמרי בעלי זכרון³⁴ לצאצאי אא"י מוה"ר אברהם חיים שפיטצער ז"ל
מנאנאש, הנני ממשיך לכתוב תולדות בנו אא"י רבי אליהו שפיטצער זצ"ל. למען
תועלת סידור הדברים אקדים קודם תולדות משפחת חותנו אא"י רבי חיים גדלי'
פיקסלער זצ"ל מאויבער-ביסטרא ובית אבותיו בקצרה, ואח"כ נתנה ראש ונשובה
לתולדות אא"י רבי אליהו שפיטצער זצ"ל וצאצאיו.

משפחת גריסגאט-ווייס-פיקסלער-הורוויץ

בתולדות משפחה חשובה הלזו כבר דשו בו רבים (לדוגמה: בספר 'ארחות ישרים'
ובקונטרס 'גזע פאר' לש"ב הג"ר יו"ט ליפמאן ראקאו שליט"א. בתולדות המחבר'
בקונטרס 'אמרי משה' ח"א לאא"י הגה"ח רבי מאיר משה שפיטצער ז"ל, נע"י
חתנו דודי מוה"ר חיים ישעי' הכהן גראס הי"ו. בתולדות משפחת פיקסלער'
שבספר 'מפעלות עבדי יעקב' לש"ב הרה"ח מוה"ר יעקב פיקסלער ז"ל. וכן
בהמאמרים של ש"ב הרה"ג רבי זלמן שווארץ שליט"א בן ש"ב הג"ר אברהם יונה
שליט"א גאב"ד ווינא, חתן מוה"ר יעקב פיקסלער ז"ל הנ"ל. ועוד), והנני לסדר פה
תולדות הורי המשפחה בקצרה, ויש בהם בעז"ה כמה חידושים.

זה סדר היחוס של הורי משפחת אא"י הגאון החסיד המקובל רבי חיים גדלי'
פיקסלער זצ"ל:

החסיד המקובל רבי חיים גדלי' פיקסלער ז"ל מאויבער-ביסטרא [א] נולד לאביו
הג"ר שמואל צבי ווייס-פיקסלער זצ"ל מו"ץ בק"ק אויבער-ביסטרא [ב] ולאמו
האה"ח מרת שרה ע"ה.

רבי שמואל צבי פיקסלער זצ"ל הי' בן הרה"ח מוה"ר שרגא פייבוש ווייס ז"ל
מסטרעטין-מונקאטש [ג] וזוגתו מרת חי' ע"ה - בן הרה"ח מוה"ר שמואל צבי ווייס
ז"ל שו"ב בק"ק קאלוב [ד] - בן הרה"ח מוה"ר גדלי' גריסגאט ז"ל [ה] - נין ונכד
בא"ב להג"ר גדלי' זצ"ל מו"צ בבואדא [ו].

מרת שרה ע"ה הנ"ל אשת רבי שמואל צבי ווייס-פיקסלער זצ"ל [ב] היתה בת
הרה"ח הישיש מוה"ר יעקב הלוי הורוויץ זצ"ל ממיידאן [ז] וזוגתו מרת פיגא יוטא

ע"ה - בן הג"ר **חיים צבי הלוי הורוויץ** זצ"ל מבריזדאוויטץ [ח] וזוגתו מרת **פרומצא** ע"ה - נין ונכד בא"ב להגאון הקדוש בעל **השלה"ק** זצוק"ל.

מרת פרומצא ע"ה הנ"ל אשת רבי חיים צבי הלוי הורוויץ זצ"ל [ח] היתה בת הג"ר **ישכר** זצ"ל מו"ץ בק"ק קאליש וקאלאמייא בעל מח"ס **הלולא דפסחא** על הגש"פ [ט] - נין ונכד בא"ב להגאון הקדוש בעל **פני יהושע** זצוק"ל.

אשת רבי חיים גדלי' פיקסלער ז"ל היתה האה"ח מרת **העניא** ע"ה, בת מוה"ר **ישראל דוב גוטענפלאן** ז"ל ממיידאן [י] וזוגתו מרת **חי' פיגא** ע"ה (לבית גראסמאן) - בן מוה"ר **חיים גוטענפלאן** ז"ל מוואלאווא וזוגתו מרת **עטיא** ע"ה [יא].

[א] רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל מאויבער-ביסטרא

הגאון החסיד המקובל רבי **חיים גדלי' פיקסלער** זצ"ל נולד לערך בתחלת שנות ת"ר (לפי הידוע במשפחתו שהי' לערך בן שמונים בפטירתו בשנת תרפ"א). גר בעיר **אויבער-ביסטרא** מחוז מארמראש, והי' מפורסם בכל הסביבה בשם **"רבי חיים ביסטערער"**.

ידוע אצל נכדי רבי חיים גדלי' שהי' מתייחס להרה"ק רבי **יעקב קאפיל חסיד מקאלמייא** זצ"ל מבני היכלא קדישא של רבינו הבעש"ט הק' זי"ע, ולנכדיו צדיקי בית קאסוב זצוק"ל. אך הדבר לוטה בערפל איך היא הקשר ביניהם וצריך בירור (ומסופר במשפחתו שהיו הרבה מכתבים מהרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ זצ"ל שכותב על רבי חיים גדלי' בתואר "שאר בשרי").

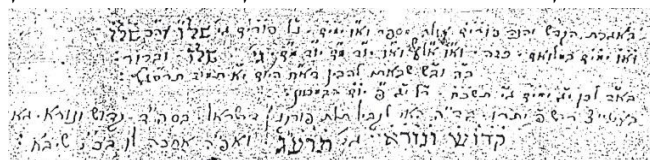
[יש להוסיף ע"ז מה שמעידין כמה נכדים ששמעו מזקנתי האשה החשובה והישישה מרת רבקה שפיטצער ע"ה בת רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל שהיא מתייחסת להרה"ק רבי **חיים מקאסוב** זי"ע. וכן חרטו על מצבתה.

והנה אם קבלה נקבל, אבל דבר זה צ"ע גדול האיד ליישב הדבר. דהנה הרה"ק בעל תורת חיים מקאסוב זצ"ל נפטר בשנת **תר"ד** ולפי החשבון כבר נולד אז רבי חיים גדלי', דהנה אין בידי דבר ברור על שנת לידתו של רבי חיים גדלי', לפי הידוע במשפחתו הי' לערך בן **שמונים** בפטירתו בשנת תרפ"א, ולפי"ז נולד בערך בתחלת שנות ת"ר. ולפי מש"כ ב'יתולדות משפחת פיקסלער' בספר מפעלות עבדי יעקב כבר נולד רבי חיים גדלי' באמצע שנות תק"ץ (עפ"י עדות של נכדה ששמעה מרבי חיים גדלי' שבשנת תר"ח הי' בחור צעיר, ולפי"ז הי' בפטירתו לפחות בן פ"ו). ולפי מש"כ בקונטרס גזע פאר (דף י"ד) הי' רח"ג לערך בן ע' בפטירתו, ולפי"ז נולד בערך בתחלת שנות תר"י. הצד השווה שבכולן שבשנת **תר"ד** בהסתלקות הרה"ק רבי **חיים מקאסוב** זצ"ל כבד נולד רבי **חיים גדלי'**, שנקרא ג"כ בשם חיים, ולא יתכן שיקרא כשם זקינו החי. ודוחק לומר שהשם חיים של רבי חיים גדלי' אינו מן העריסה רק שם שניתוסף לו, ובפרט שיש לנו סמוכין לדבר שנקרא חיים גדלי', ע"ש זקינו, ה"ה זקינו אבי אבי אמו, רבי 'חיים' צבי הורוויץ זצ"ל (ולא נקרא בשם 'צבי' כי שם אביו הי' שמואל צבי), וזקינו רבי 'גדלי' גריסגאט ז"ל. עכ"פ רבי חיים גדלי' ככל הנראה

אינו נכד התורת חיים מקאסוב. ואם נאמר שזוגתו של רבי חיים גדלי' הי"ה מרת העניא עי"ה (אמה של מרת רבקה שפיטצער עי"ה הנ"ל שהעידה כן) היתה נכדת רבי חיים מקאסוב, זה גי"כ קשה לומר, כי שם אביו הי' מוה"ר ישראל דוב גוטענפלאן זי"ל, שלפי הרשימות של עיר אויבער-ביסטרא נפטר בשנת תרכ"ט, ונולד בעיר וואלאווע לאביו ר' חיים גוטענפלאן עי"ה וזוגתו מרת עטיא עי"ה. וזוגתו של ר' ישראל דוב היתה מרת חיי פייגא עי"ה לבית גראסמאן. א"כ אין לנו - לפי חשבון השנים - אפשרית שתהי' נכדת רבי חיים מקאסוב שנפטר בשנת תרי"ד.

והנה גם דבר זה שמשפ' פיקסלער מתייחסים לרבי קאפל חסיד לוטה בערפל כנ"ל, ויש בזה השערות שונות שאכמ"ל.

סיפרו יוצאי אויבער-ביסטרא כי רבי חיים גדלי' הי' מפורסם בכל הגליל כמו רבי לחסידים ובעל מופת ורבים באו להתברך ממנו. והי' חסיד מקורב להרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זצוק"ל. ומסופר שבהיותו צעיר לימים הי' על חג הפסח אצל רבו הרה"ק רבי אייזיק'ל ורבו קירבו מאוד. גם הי' מקושר לבנו הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זצ"ל. כן הי' חסיד נלהב וחבר דבוק לשאר בשרו הרה"ק

בעל אמרי יוסף
מספינקא זצ"ל, ואף
ישב אצלו תקופות
ארוכות בספינקא.

כת"י רבי חיים גדלי' על ספר 'עטרת צבי'

מסופר כי פעם אחת

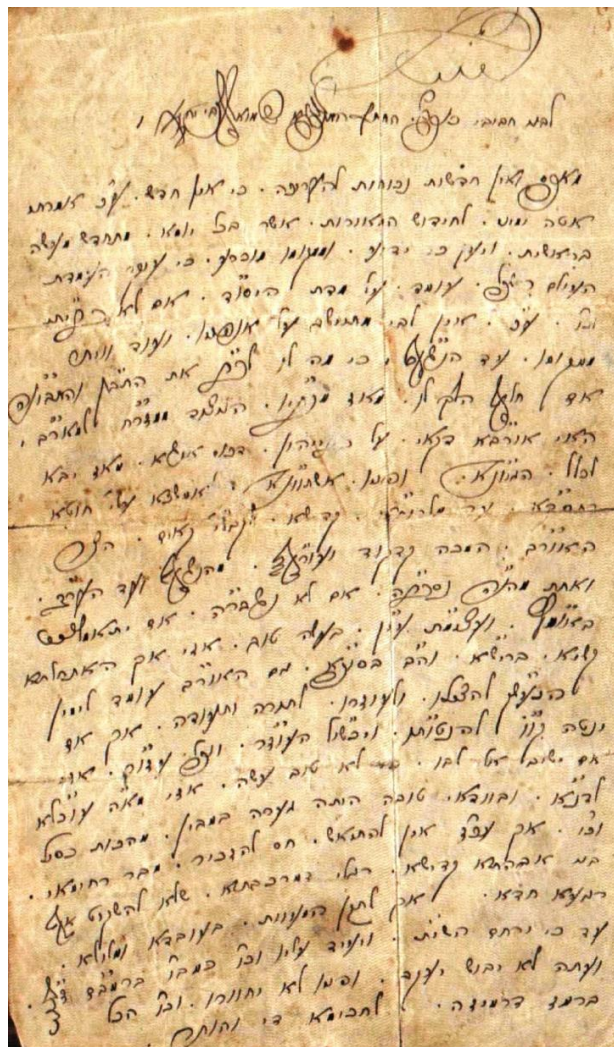
רצה חסיד אחד לשלוח פתקא להרה"ק **רבי איצקל מאלעסק** זצ"ל וביקש מרבי חיים גדלי' שיכתוב הפתקא עבורו, וכשבא לאלעסק שאל הרה"ק מי כתב הקוויטל, ענה החסיד אצלנו - בביסטרא - יש חסיד מפורסם בשם רבי חיים ביסטערער, ענה הרה"ק "מיט אזעלכע קוויטלען גייען מיר אויף אייזערנע בריקן".

מלבד היותו חסיד של אדמור"י קאמארנא וש"ב הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זצ"ל כנ"ל, הרבה לנסוע לכל צדיקי דורו, ונסע בדרך כלל במשך ימי החורף מסוכות לפסח, עד שלפעמים הוצרכו לשלחו הביתה לחוג הסדר בביתו.

עבודה מיוחדת הי' לו לנקות גופו קודם התפלה אפילו בעת זקנותו וחולשתו ועשה זאת במסירות נפש ממש, ומסופר שפע"א באמצע החורף כשהי' קור גדול ובאותן הימים הי' ביהכ"ס בחצר ושהה שם זמן רב, ובתו צעקה שיצא כי זה ממש סכנות נפשות שיקרש מהקור, אבל הוא סירב באמרו שעבור הכנה לתפלה צריכים מסירות נפש.

בשנות זקנותו העתיק דירתו לעיר **ראצפערט** ודר שם בבית בתו אלמנת חתנו הגי"ר **נחום אורי ליפשיץ** זצ"ל שו"ב בעיר ראצפערט, שנפטר ל"ע בצעירותו בעיר וויען. כשהעתיק דירתו לראצפערט הי' בריא והלך בכל יום להתפלל וללמוד ואחר זמן

נחלש ונעשה סגי נהור רח"ל, אבל גם בהיותו סגי נהור רח"ל לא פסק פומי מגירסא ושפתיו היו מרחשין דברי תורה בלי הפסק.

מכתב מרבי חיים גדלי' אל בנו רבי שמואל צבי

תושבי העיר ראצפערט החשיבוהו מאוד, גם רב העיר הגאון מוה"ר **שאול ראזענבערג** זצ"ל בעל חמדת שאול בא לבקרו מפעם לפעם, ומסופר שפעם אחת באמצע ליל סדר כשהי' חלוש וסגי נהור ציוה שיקראו להרב הנ"ל, ובא לבוש עם הקיטעל, ושאלו רבי חיים גדלי' בתביעה היכן היושר, הלא הרה"ק מצאנו וזידיטשוב הבטיחו לו שיזכה לילך לקבל פני משיח צדקינו? והוצרך הרב להרגיעו שעוד יזכה לקבל פני משיח צדקינו.

בראצפערט גר באותה תקופה - תקופת מלחמת העולם הראשונה - הרה"ק רבי **ישכר דוב מבעלזא** זצ"ל, ורבי חיים גדלי' התיידד עמו, וכשנסע משם הרה"ק מבעלזא ועבר לגור למונקאטש התפלל בבית

מדרשו מוה"ר אברהם פיקסלער - בנו של רבי חיים גדלי' - ואמר קדיש אחרי אביו רבי חיים גדלי', ואמר לו הרה"ק: הכרתי את אביכם בראצפערט וחישבנו איך שאנחנו קרובים, כי הוא הי' נכד הפניי וגם אנו נכדי הפניי עכד"ק (והוא לפלא כי הרה"ק אמר זאת בעוד הזדמנות אבל לא נודע איך מתייחס להפניי).

ביום פטירתו באמצע היום נזכר שעדיין לא ספר ספירת העומר, ואח"כ התפלל מנחה, ואחרי התפילה ראתה נכדתו ששינה צורתו, וקראה לאמה - בתו של רבי חיים גדלי' - והבינה שהמצב בכי רע, ונתנה לו קצת חלב להחיות את נפשו, ושלחה לקרוא למרא דאתרא הנ"ל והחברא קדישא, ואמרו עמו סדר ווידוי, ואמר עמהם מילה במילה, ובתום אמירת ווידוי יצאתה נשמתו במעמד מנין, ולמחרתו ביום ערב שבת קודש לוהו כל אנשי העיר ראצפערט מגדול ועד קטן, ולא היו עינים שלא הזיל דמעות כי קשה הי' אבידתו לכל העיר.

המרא דאתרא הגאון רבי **שאל ראזענבערג** זצ"ל בעל חמדת שאול הספידו תמרורים ובתוך הדברים מנה כל הצדיקים שזכה רבי חיים גדלי' להסתופף בצל קדשם ושכולם באים לקבלו בעולם העליון.

ואלו הדברים שנחרתו על מצבתו בביה"ח בראצפערט: פ"נ / הרבני המופלג בתורה וביראה / חסיד ועניו ושימש כמה צדיקים / מו"ה **חיים גדלי'** בן / החסיד מו"ה **שמואל צבי** ז"ל / נפטר י"ב אייר תרפ"א / תניצ'ביה'

נזכר בין 'שמות הפרענומערנטען', בסו"ס אמרי שהם (קאלימעא תר"מ) בעיר '**ביסטרא סמוך טארין**': ר' **חיים גדלי' בן שרה**; בסו"ס זהר חי (ח"ה - פרעמישלא תרמ"א) בעיר '**ביסטריא**': ר' **חיים גדלי' בן שרה**; בסו"ס שורש ישי (סיגעט תרנ"א) בעיר '**אויבער ביסטרא**': ר' **חיים גדלי' בן שרה**; בסו"ס אמרות טהורות (סיגעט) בעיר '**ביסטרא**': ש"ב ר' **חיים גדליה פיקסלער** - כן נדפס הסכמה ממנו בסוף ס' סמיכת נופלים (סיגוט תרס"ו).

רבי חיים גדלי' ז"ל השאיר אחריו ארבעה בנים וארבעה בנות (לפנינו לאו דוקא כסדר לידתן), שהשאירו אחריהן דורות ישרים ומבורכים: (איי"ה בהזדמנות אחרת בל"נ נשובה לפרט צאצאי צאצאיו בפרטיות).

1. בנו הרה"ח ר' **שרגא פייבל פיקסלער** ז"ל שוי"ב ומו"ץ בק"ק עסעין סמוך לעיר טשאָפּ. [ראה צילום מצבתו ב'עלי זכרון' עלה 44 דף פ"ג].
2. בנו הרה"ג ר' **אברהם פיקסלער** הי"ד ממונקאטש.
3. בנו הרה"ח ר' **ישראל דוב פיקסלער** הי"ד.

4. בנו הרה"ג ר' **שמואל צבי פיקסלער** ז"ל מדראגמירעשט. (חותן ש"ב אדמו"ר הרה"צ רבי **מיכל'ע מנתני** זצ"ל).

5. בתו האה"ח מרת **מרים** ע"ה, אשת הרה"ג ר' **נחום אורי ליפשיץ** זצ"ל שו"ב ומו"ץ בק"ק ראצפערט, בן הגה"צ רבי **שבתאי ליפשיץ** זצ"ל ראב"ד אורשיווא, בעמח"ס סגולות ישראל וס' ברית אבות. אשר אצלה גר אביה רבי חיים גדלי' בסוף ימיו כנ"ל. רבי נחום אורי נפטר כ"ה **טבת תרע"ו** ומנו"כ בווינ. [רצו"ב תמונה ממצבה המחודשת של רבי נחום אורי בבית"ח בעיר וויען, נתחדש ע"י בן משפחתו הרבני החשוב מוה"ר שבתאי יוסף פרייזלער הי"ו].

6. בתו זקינתי האה"ח מרת **רבקה** ע"ה, אשת אא"ז הגה"ח רבי **אלי' שפיטצער** זצ"ל שו"ב ומו"ץ בק"ק פיזעש-דיארמאט ובשאר ק"ק, ראה עליהם להלן.

7. בתו האה"ח מרת **ח' פייגא** הי"ד, אשת הרה"ח ר' **יקותיאל זושא רוב** הי"ד מגראסווארדיין.

8. בתו האה"ח מרת **פרומצא** ע"ה, אשת הרה"ח ר' **בן ציון קליין** ז"ל מחוסט.

[ב] רבי שמואל צבי ווייס-פיקסלער זצ"ל מו"ץ בק"ק אויבער-ביסטרא

הרב הגאון החסיד רבי **שמואל צבי** זצ"ל נולד בעיר מונקאטש, לא ידוע לנו פרטים על קורות ימי חייו, רק זאת ידוע שלימים נתקבל למורה הוראה בק"ק אויבער-ביסטרא. (מספר אאמו"ר שליט"א כי בעת שנולד לו בנו הצעיר אני הק' כותב השורות, התייעץ עם רבו ש"ב הרה"ק רבי הערשעלע מספינקא זצ"ל על איזה שם ליתן לבן הנולד, וכשהזכיר בספק ליתן שם 'שמואל צבי' ע"ש זקינינו רבי שמואל צבי, אמר לו הרה"ק: 'שמואל הערש איז דאך געווען א דיין, געב שמואל הערש!').

בכמה מקומות ראיתי מוזכר שם משפחתו 'ווייס' כשם המשפחה של אבותיו, ובכמה מקומות מוזכר בשם 'פיקסלער' (אמנם בנו רבי חיים גדלי' הנ"ל נזכר רק בשם 'פיקסלער' וכן בניו אחריו).

לא ידוע לנו יום ושנת פטירת רבי שמואל צבי. לפי חשבון השנים נראה שנפטר בצעירותו, כי בן בנו רבי שמואל צבי מדראגמירעשט הנ"ל נקרא על שמו, ונשמר בידינו מכתבים שקיבל מאביו רבי חיים גדלי' בשנת תרנ"ג בהיותו 'חתן', כך שלפי חשבון השנים היה רבי שמואל צבי צעיר בפטירתו. כנראה נטמן באויבער-ביסטרא.

נזכר בין 'שמות הפרענומערנטען' בסו"ס נדבת פי (תר"ח) 'בוסטרע', שמואל צבי בן חייה.

רבי שמואל צבי זצ"ל השאיר אחריו שלשה בנים ובת אחת (לפנינו לאו דוקא כסדר לידתו), שהשאירו אחריהן דורות ישרים ומבורכים :

1. בנו אא"ז הרהגה"ח רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל מאויבער-ביסטרא, אשר עליו מסופר למעלה.

2. בנו הרה"ח ר' ברוך פיקסלער ז"ל, אשר בסוף ימיו עלה לאה"ק והתיישב בעיר טבריא ושם מנו"כ.

3. בנו הרה"ח ר' משה מנחם פיקסלער ז"ל.

4. בתו האה"ח מרת פרומט רחל ע"ה, אשת הרה"ח ר' שמעון יצחק ווייזער ז"ל מאויבער-ביסטרא. [ראה עליהם ועל צאצאיהם בקונטרס 'גזע פאר' הנ"ל].

[ג] רבי שרגא פייבוש ווייס זצ"ל מסטרעטין-מונקאטש

רבי שרגא פייבוש נולד בערך בשנת תקנ"ה, לא ידוע לנו על ימי נעוריו כי אם זאת שבגיל צעיר התיישב בעיר מונקאטש. נשא לאשה את מרת חי' ע"ה, אך לא ידוע לנו מקור מחצבתה, ויש בזה השערות שונות.

רבי פייבוש הי' חסיד מובהק מהרה"ק רבי אורי השרף מסטרעליסק זצ"ל. וסיפר האדמו"ר רבי שלמה מסטרעטין-טאראנטא זצ"ל, שקודם פטירת הרה"ק מסטרעליסק רצה למנות את ר' פייבוש לממלא מקום של הרה"ק מסטרעליסק, ורבו הק' אף נתן את הסידור שלו לרבי פייבל על מנת להסמיכו שינהיג באדמורו"ת לאחר הסתלקותו, אבל רבי פייבל מיאן בזה וסירב לזה מרוב ענוותנותו בכל תוקף, ואדברה אחר פטירת רבו הכניע את עצמו וקיבל עליו מרותו של הרה"ק מסטרעטין זצ"ל, עד שבמונקאטש - עיר שנתיישב בה - קראו אותו רבי 'פייבוש סטרעטינער'. (ובסטרעטין קראו אותו רבי פייבוש מונקאטשער).

גם סיפר ש"ב מוה"ר יעקב פיקסלער ז"ל בשם האדמו"ר הנ"ל, שמקובל אצלו מבית אבותיו כי רבי פייבוש הי' דבוק מאוד לרבו הקדוש מסטרעטין, ובסוף ימיו העתיק דירתו ממונקאטש לסטרעטין, וגם רבו הקדוש העריכו מאוד, וכרבו - הרה"ק מסטרעליסק - רצה אף הוא שרבי פייבל ימלא מקומו, אבל גם הפעם מיאן רבי פייבל בזה.

בספר דגל מחנה יהודה מובא מעשה פלא אודות רבי פייבל וז"ל שם באות נ"ז :
 "דרכו [של הרה"ק מוהרי"צ מסטרעטין זצ"ל] היה שבעצמו הורה בענין טריפות בע"ח וגם שאלות נדה, ובאלו השני דברים הי' מיקל בהוראתו, פ"א בא קצב אחד עם איזה שאלה, ולא הי' אז זמן לגשת אצלו, והמתין אצל הדלת, ובתוך כך בא הרב החסיד ר' פייביש ממונקאטש ז"ל, והביט על השאלה, ואמר להקצב שהיא טריפה

גמורה, אך הקצב לא השגיח עליו, והלך להרה"ק לשאול את פי קדשו אז ראה הקצב שפניו נעשה כלפיד אש ושמע שהוא מדבר בכל פעם מה יכול אני לעשות כבר הורה זקן, ואח"כ קרא להרב החסיד הנ"ל ואמר לו שצריך לקבל תשובה שהי' הורג נפש שהי' מגולגל בבהמה זו ופקד עליו שילמוד משניות כל השנה".

גם מקובל שר' פייבוש הי' ידיד נאמן להרה"ק רבי **אורי הכהן מסאמבור** זצ"ל.

רבי פייבוש נפטר בעיר סטרעטין, ומנו"כ ליד פתח האהל של רבו הרה"ק מסטרעטין. לע"ע אין שם המצבה, וכן לא נודע לנו יום ושנת פטירתו. (וכאן המקום להעתיק מה שכתב לי ש"ב הג"ר אברהם יונה שווארץ שליט"א גאב"ד ווינא, חתן ש"ב מוה"ר יעקב פיקסלער ז"ל: וכאן מקום להעיר אשר כפי מה שאמר לי חותני ע"ה, כי קבלה בידו שר' פייבוש הנ"ל קבור בסטרעטין על יד הכניסה לאוהל שם כי כך היה רצונו, ואמר לי ר' אלימלך שוחט הי"ו מלבוב, כי האוהל כבר הוקם על מקומו, וכל המצבות שנעקרו ע"י הרשעים עדיין נמצאים בבית החיים שם בסטרעטין - אולי כדאי לעורר לב הנדיבים ובעלי יכולת לשלם ע"ז לחפש המצבה ולהשיבה עכ"פ בערך על יד הכניסה לאוהל - אם היה לי פנאי הייתי עוסק בזה).

גם לא ידוע לנו הרבה על יוצאי חלציו של רבי פייבוש, אבל זאת ידוע כי השאיר אחריו בנו הגדול אא"ז רבי **שמואל צבי פיקסלער** זצ"ל מאובער-ביסטרא הנ"ל. ולעת זקנתו של רבי פייבוש נולד לו בן זקונים הרה"ח המפורסם ר' **אברהם אליעזר גריסגאט** ז"ל שהי' שו"ב בעיר טשינידוב שע"י מונקאטש, שהי' מקורב לאדמורי"י מונקאטש ומבאי ביתם, וממנו נסתעפו **משפחת גריסגאט**.

[יש להעיר כי בכמה מקורות עשו ערוביאי גדולה, כאילו רבי שמואל צבי זצ"ל מאויבער-ביסטרא הי' בן זקונים ובן יחיד לאביו וכו', ובכמה מקורות נעתק עובדא שאירע אצל רבי פייבוש עם הרה"ק מהרי"ץ מסטרעטין שלא הי' לו לר' פייבוש בנים והבטיח לו הרה"ק ובזקנותו נשא בזיווג"ש בתולה ונולד לו בן, הנה אם קבלה נקבל פרט השני מהסיפור שבזקנותו נשא בזיווג"ש בתולה, וממנה נולד לו בנו מוה"ר אברהם אליעזר גריסגאט ז"ל הנ"ל (שלפי חשבון השנים אכן נולד הרבה מאוחר מאחיו רבי שמואל צבי פיקסלער), אבל פשוט וברור בכמה ראיות שרבי שמואל צבי פיקסלער נולד לאביו רבי פייבוש בשנות העשרים שלו, וטעות לעולם חוזר].

[ד] רבי שמואל צבי ווייס ז"ל שו"ב בעיר קאלוב והגלילות

הרה"ח רבי **שמואל צבי ווייס** ז"ל שו"ב דעיר קאליב והגלילות, הי' חסיד של הרה"ק **החווה מלובלין** זצוק"ל, וברשות רבו נסע להרה"ק רבי **יצחק אייזיק מקאלוב** זצוק"ל והתקשר אליו, והרה"ק מקאלוב מינה אותו לשו"ב בק"ק קאלוב והגלילות.

רבי שמואל צבי הי' מפורסם בכל הסביבה לתלמיד חכם מובהק ולירא שמים מרבים, והי' נערץ ע"י תושבי העיר, והי' לו השפעה רבה על כל סביבתו. מסופר (העובדא נעתק בכמה מקורות עם שינויים קלים, ונעתק כאן בקיצור), כי בעת שבא

לשם הרה"ק מקאלוב לכהן כמרא דאתרא הי' בכל הסביבה אנשים מגושמים למאוד ולקח כמה וכמה שנים עד שהשפיע הרה"ק מקאלוב ברוב קדושתו לזכך את האנשים ולהעלותם, ובתחלת שנותיו שם הי' פירצה גדולה אצל אחב"י שסחרו בדבר אחר רח"ל אשר הוא איסור מפורש, ורבי שמואל צבי עורר את רבו שיצא בחריפות נגד הפירצה, אך הרה"ק רבי אייזיק'ל ענה לו כי אי אפשר לתקן בבת אחת רק לאט לאט יתוקן הדבר, אולם רבי שמואל צבי ברוב קנאותו חרה לו דבר זה מאוד ועשה מעשה חריף כי בפורים שלח להרה"ק משלוח מנות ובתוכו שם תמונת דבר אחר, והרה"ק בקבלו המשלוח מנות וראה הצורה הבין על מה ירמזון הדברים שעליו לתקן הפירצה, ואמר "כי החזירים יראו כעץ הזה", וכך הוי שכל החזירים שבסביבה שתחת בעלות ישראל מתו פתאום. אך הי' לו להרה"ק מזה חלישת הדעת ולא עברו כמה ימים ונפטר רבי שמואל צבי רח"ל מקפידא זו בגיל צעיר באופן טראגי שנטבע במים רח"ל בעוברו על גשר. (ראה בס' עבודת עבודה לנכדו ש"ב הרה"ק מטאהש זצ"ל, שמאריך כי רבי שמואל צבי לא נפטר בקפידת רבו, רק בעובדה הזו כבר תיקן מה שהי' לו לתקן בהאי עלמא, עיי"ש). ועיי"ע בסוף ס' עבודת הלוים (ח"ב) סיפור מפליאה עם ה'שטריימל' של רבי שמואל צבי ז"ל.

כפי הידוע הניח ג' יתומים :

1. זקני רבי **שרגא פייבוש** זצ"ל הנ"ל.

2. רבי **אברהם** זצ"ל. שעלה לעת זקנתו לארץ הקודש לחונן את עפרה והתיישב בעיה"ק טבריא, ונפטר שם ביום ז' **אלול תר"כ** ומנו"כ בטבריא. השאיר אחריו משפחה עניפה: א. בנו הג"ר **שמואל צבי ווייס** זצ"ל ראב"ד מונקאטש, אביו של הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא זצ"ל. ב. בנו הג"ר **יצחק אייזיק ווייס** זצ"ל אבד"ק סוואליווע וראב"ד מונקאטש בעמח"ס בית יצחק על מס' מגילה, תולדות יצחק עה"ת ודברי יצחק על ענינים שונים. ג. הג"ר **מרדכי** זצ"ל שהצטרף עם אביו ועלה יחד אתו לארה"ק והתיישב בטבריא.

3. רבי **יודא לייב** ז"ל. (מנכדיו: הג"ר **צבי זאב וואלף גאלדבערגער** ז"ל מו"צ בבערעגסאז יצ"ו, ראה בהקדמת ספרו **אלף זעירא**).

ובהיות שנעשו יתומים מקפידתו של רבי אייזיק'ל, לכן קיבל על עצמו רבי אייזיק'ל לגדלם בביתו כבניו ממש וציוה עליהם לפני פטירתו שיאמרו קדיש אחריו כבנים אחר אביהם, וכן עשו.

[ה] **רבי גדלי' גריסגאט ז"ל**

מוה"ר **גדלי' גריסגאט** ז"ל, לפי המסורה הי' שם משפחתו "**גריסגאט**", ובנו רבי שמואל צבי מחמת שלא רצה ליקרא בשם לעז של שם ה', שינה שם משפחתו ל"**ווייס**".

[ו] הג"ר גדלי' זצ"ל מו"צ בבוא

הידוע לראש המשפחה הוא החכם רבי גדלי' זצ"ל מעיר אובין (בואדא), שגר שם בזמן מלחמת הטורקים (בשנות סוף ה' אלפים ש"ס לבריאת עולם), תשובה אליו מובא בספר תורת חיים (המכונה מהרח"ש) להרב חיים מסלוניקי זצ"ל (ח"א סימן כ"ח) עיי"ש שמפלפל בדבריו ומתארוהו "**החכם השלם הפוסק כמוהר"ר גדלי'.**" ועיין במבוא לשם הגדולים מארץ הגר שמזכיר את רבי גדלי' מאובין.

סיפר ש"ב הגה"צ ר' נחמן כהנא זצ"ל אדמו"ר מספינקא בני ברק (וכן סיפר ש"ב הרה"ח ר' יקותיאל ווייס ז"ל מעיה"ק צפת ת"ו ששמע מזקיני הרה"ח המפורסם מוה"ר נטע ווייס ז"ל נאמן בית כ"ק הגה"ק בעל אור מלא מקאסאני זצ"ל הי"ד) שקבלה בידו מאבותיו דור אחר דור כי החכם ר' גדלי' הנ"ל הי' בתקופת שלטון הטערקן במדינת עסטרייך ואונגארין, והסולטאן שהי' השליט על כל האימפריא של טערקיי בא לבקר את עיר אובין ישן - שהי' מאז ומעולם עיר הבירה של מדינת אונגארין - והסולטאן הי' לו מחלת חולי נופל רח"ל וסיפרו לו על חכמת החכם ר' גדלי' וביקש הסולטאן שיומינו אותו אליו, ור' גדלי' מצא חן בעיניו ולקחו הסולטאן לטייל בחצר גינת ביתן המלך, ובעת הטיול בעברם דרך כמה וכמה מיני צמחים לקט ר' גדלי' מדי פעם צמחים עד שעלו בידו תערובת מיני צמחים ונתנם להסולטאן באמרו כי אם יבשלם הסולטאן אלו הצמחים וישתה מימיהם תהי' לו לרפואה על החולאת שלו, ע"ז ענה הסולטאן אם יהי' כן תתעלה לגדולה, וכן הי'.

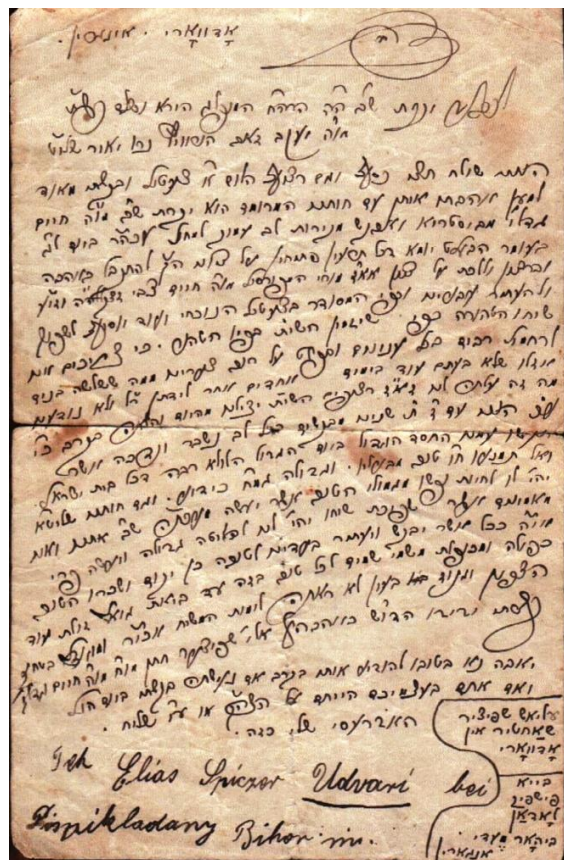
בקובץ **זרח השמש** לש"ב הרב **ליפא ראקאו** שליט"א מסופר, שרבי גדלי' גריסגאט הי' לו צער גידול בנים, שבניו מתו אצלו בליל הוואך נאכט, וכשנולד לו בנו רבי שמואל צבי [הנ"ל] קיבץ בליל הוואך נאכט עשרה אנשים לשמירה, ועסקו בתורה כל הלילה, באמצע הלילה שמעו דפיקות על הדלת, אך עשו עצמם כלא שומעים, וכך ישבו כל הלילה, אך כשהבוקר אור לא ראו אור הבוקר, וכשראו בבית הכנסת שלא בא רבי גדלי' להברית מילה הלכו לביתו ומצאו גל של אבנים על הבית ואז נודע להם שמעשה שטן לא הצליח, ואכן נכנס הילד שמואל צבי לבריתו של אברהם אבינו, בלי שום מכשול.

[ז] הרה"ח מוה"ר יעקב הלוי הורוויץ זצ"ל ממייאדאן

רבי שמואל צבי ווייס-פיקסלער זצ"ל הנ"ל [ב] נשא את זוגתו מרת **שרה** ע"ה, בת הגה"ח הישיש המקובל רבי **יעקב הלוי הורוויץ** זצ"ל ממייאדאן. לא ידוע לן הרבה על רבי יעקב רק זאת מה שסיפרה נכדתו זקינתי האה"ח מרת רבקה שפיטצער ע"ה, שבזכרונה כי בזקנותו הי' ר' יעקב סגי נהור רח"ל ובכל בוקר כשהלך למקוה בליווי נכדו רבי חיים גדלי' פיקסלער למד בע"פ מזכרוננו. ועוד הוסיפה שזכה לזקנה מופלגת ובפטירתו היה יותר מבן מאה שנים.

[ח] הג"ר חיים צבי הלוי הורוויץ זצ"ל מבריזדאוויטץ נין ונכד להשלה"ק

רבי יעקב הורוויץ זצ"ל [ז] היה בן הגה"צ המקובל רבי חיים צבי הורוויץ זצ"ל מבריזדאוויטץ, שהי' נכד בן אחר בן להגאון אלקי השלה"ק זצ"ל. רבי חיים צבי נטמן בבריזדאוויץ, ואמ"ז רבי אליהו שפיטצער זצ"ל חתן נכדו ר' חיים גדלי פיקסלער זצ"ל בעת שהי' נצרך לישועה כתב מכתב לקרוב משפחה מוה"ר יעקב זאב הורוויץ ע"ה בבקשה שילך בשליחותו לציון וזקינינו זצ"ל בבריזדאוויץ.

וזה"ל המכתב מרבי אליהו שפיטצער: "הנני שולח חצי כסף וגם רצון הלום אי' צעטיל, ובקשתי מאוד למען אהבתו איתן עם חותני המרומם הוא יקרת שאר בשרו מו"ה חיים גדלי מביסטריא, ואבקש מקירות לב עמוק למחול עכה"ר ביום ל"ג בעומר הבעלי"ט יומא דכל תרעין פתיחין על ציוני הקדושים להתקבל באהבה וברצון, וללכת על ציון אמ"ז מורי המפורסים מו"ה חיים צבי זצוקלה"ה וזי"ע ולהעתיר עבורינו, וכפי המסודר בצעטיל הנוכחי, ועוד יוסיף לשפוך שיחו הטהורה כפי שזמין השי"ת בפיו הטהור, כי צריכים אנו לרחמים רבים בכל ענינים, ובפרט על רוב צערינו ממה ששלשה בנים אזלו שלא בעתם עוד בימים אחדים אחר לידתן ר"ל ולא נודענו מה זה עלתה לנו זמ"ז רצופים, השי"ת יצילנו מהיום והלילה

בקרב כ"י. ע"כ הנני עם ז' ת', שנים מבקשים בכל לב נשבר ונדכה, אשר יעשה עמנו החסד הגדול ביום הגדול הלולא רבה דכל בית ישראל, ואל תמנעו ח"ו טוב מבעליו, וגדולה גמ"ח כידוע, וגם חותני שליט"א יהיה לו לחיות נפשו מגמולו הטוב אשר יעשה מעכתי"ה ש"ב אתנו, ואנו מאמינים אשר שפיכת שיחו יהיה לנו לפליטה גדולה ויעשה פרי אי"ה ככל אשר יבקש ויעתיר בעדינו לטובה כן יקום, ושכרו הטוב כפולה ומכופלת משמי שמים לכל טוב בזה עד ביאת גואל, וזלת עוד הצפון וגנוז בעין לא ראתה לימות המשיח אכיה"ר").

לפני כעשר שנים השתדל אאמו"ר שליט"א הרבה עבור תיקון והצלת הביה"ח בבריזדאוויץ, גדרו גדר והקימו מאות מצבות, אבל לא זכינו לע"ע למצוא את מצבת זקנינו זצ"ל.

[ט] הג"ר ישכר זצ"ל מו"ץ בקאליש וקאלאמייא מח"ס הלולא דפסחא נז"נ להפנ"י

רבי חיים צבי הורוויץ זצ"ל [ח] הי' חתן הגי"ר **ישכר** זצ"ל מו"ץ דקאליש בעמח"ס הלולא דפסחא על הגש"פ (לבוב תקס"ד), שהי' בן הגי"ר **יהושע הורוויץ** זצ"ל אב"ד פודקאמין, בן הגי"ר **משה** זצ"ל אב"ד טשארטקוב, שהי' חתן הגי"ר **יצחק הורוויץ** זצ"ל אב"ד אה"ו המכונה רבי **איציקל האמבורגער** זצ"ל, ובן הגי"ר **שלמה דובעריש** זצ"ל אב"ד גלונא, שהי' חתן רבינו בעל הפני יהושע זצ"ל.

[המקור שרבי ישכר היה נז"נ להגאון הפני יהושע זצ"ל הוא מלשון חתימת נכדו הרה"ח רבי אליעזר אלימלך הורוויץ ז"ל מדאלינא בהקדמתו על ס' לקוטי אמרים להרה"ק רבי מענדעלע מוויטעפסק זצ"ל שהדפיס מחדש, וז"ל: "אליעזר אלימלך בן בלימה סג"ל איש הורוויץ, בן לאאמו"ר הרה"ח ר' משה מנחם זל"ה מעיר דאלינא יצ"ו, בן הישיש הגדול בתו"ר וכו' מו"ה יעקב הלוי ז"ל מארץ הגר יצ"ו, נכד הרה"ג וכו' מוה"ר יהושע הורוויץ ז"ל, שהי' דור שלישי להגאון הנורא בעל פני יהושע נב"ג"מ, ושהי' אבד"ק פאדקאמין יצ"ו, והי' לו בן ושמו ר' ישכר מו"ץ דק' קאליש, והוא הוא בעהמ"ח ספר הלולא דפסחא על סדר הגדה, ואח"כ נתקבל לעיר קאלאמיי יצ"ו, ולקח לו לחתן עבור בתו מ' פרימציא את אא"ז מו"ה חיים צבי נ"ע המיוחס עד הגאון האלקי בעל השלי"ה הקדוש זצוק"ל, ומי"כ בק' בריזדאוויץ תע"א"י.

ולפנ"ז משוער שר' יהושע אבד"ק פודקאמין דגן הידור שלישי להפנ"י הוא המוזכר, כבנו של רבי משה אבד"ק טשארטקוב, בנו של שלמה דוב אב"ד גלינא רבתי, חתנו של הפני יהושע.

אבל יש שהעירו על סדר היחוס, שרבי יהושע אב"ד פודקאמין (יש כותבין ששמו יהושע יהודא') בן רבי משה מטשארטקוב, אינו אותו רבי יהושע אבי הבעל הלולא דפסחא, ראה במאמרו של ש"ב הרב יו"ט ליפמאן ראקאווי ב'נחלת צבי' קובץ י"א עמוד ק"ס, ושם דף קע"ח].

[י] מוה"ר ישראל דוב גוטענפלאן ז"ל ממיידאן

רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל הנ"ל [א] נשא את זוגתו מרת העניא ע"ה, בת הרה"ח מוה"ר ישראל דוב גוטענפלאן ז"ל ממיידאן.

[יא] מוה"ר חיים גוטענפלאן ז"ל מוואלאווא

מוה"ר ישראל דוב גוטענפלאן ז"ל [י] היה בן מוה"ר חיים גוטענפלאן ז"ל מוואלאווא וזוגתו מרת עטיא ע"ה.

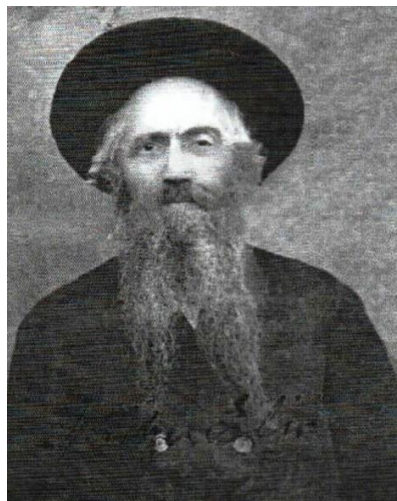
*

עכשיו נתנה ראש ונשובה לכתוב תולדות הג"ר אלי' שפיטצער זצ"ל, חתן הגה"ח רבי חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל הנ"ל.

רבי אליהו שפיטצער זצ"ל

ימי נעוריו

אא"ז רבי אליהו זצ"ל נולד בעיר נאנאש ביום כ"ט אלול תרל"ד - ערב ראש השנה של שנת תרל"ה, להוריו הרה"ח מוה"ר אברהם חיים שפיטצער ז"ל וזוגתו מרת קריינדל ע"ה (ראה תולדותם במאמרי בעלה 34).

רבי אליהו שפיטצער

בבחרותו למד בישיבת הג"ר יהודא גרינפעלד זצ"ל אב"ד ור"מ סעמיהאלי בעל שו"ת קול יהודא, ובישיבת חוסט אצל רבו הג"ר בעל ערוגת הבושם זצ"ל (לע"ע לא ראיתי שמו של רבי אליהו נמנה בין א' הרשימות של תלמידי הערוה"ב שנתפרסמו לאחרונה, ויש להוסיפו בהרשימות החדשות. כי כאמור הי' תלמיד הערוגה"ב עפ"י עדותו של בנו דו"ז מוה"ר גדלי' שפיטצער ז"ל ששמע כן במפורש מאביו, וגם סיפר ר' גדלי' שאביו רבי אלי' זצ"ל למד הרבה בסעודת שב"ק בספה"ק ערוגת הבושם, והמליץ על רבו הגדול 'שכינה מדברת מתוך גרונו של משה'), שם עלה ונתעלה מעלות רמות בתורה וביר"ש.

בצל ה'שם שלמה' ממונקאטש

גם הי' בבחרותו חסיד נלהב של מרן הגה"ק בעל שם שלמה ממונקאטש זצוק"ל. וגם זכה לשמש את רבו. תחת ידינו העתק מס' חרדים שקיבל רבי אליהו מהגה"ק בעל דרכי תשובה זצ"ל, מעזבון אביו השם שלמה זצ"ל, וכה כותב רבי אליהו בראש הספר (צילום הכ"י להלן): "ב"ה לה"ו זאת הספר חרדים קבלתי מאת כבוד הרב הגדול חריף ובקי בחדרי תורה בספרי קדמונים ואחרונים בנש"ק מו"ה צבי הירש שפירא שליט"א אבדק"ק מונקאטש והגליל, לזכרון מאת אביו אדמו"ר הרב הגאון הקדוש מאורן ורבן של ישראל איש אלקים כו' מו"ה שלמה שפירא זצלה"ה זי"ע

אשר הוא הי' מקודם אבדק"ק **מונקאטש** והגליל ושם מנוחתו כבוד. בעד אשר היותי אצלו משמש בקודש אני הק' אליאו בר' א"ח **שפיצער** מה' נאנאש"י.

לפי הידוע במשפחתנו גם שימש רבי אליהו כימשורר' אצל השם שלמה בשעת התפלות של הימים נוראים. כן הי' בחברותו חבר דבוק לנכד רבו הי"ה כ"ק מרן הרה"ק בעל **מנחת אלעזר ממונקאטש** זצ"ל, ולמדו יחד בחברותא בצל השם שלמה, ונתעטרו יחד ע"י השם שלמה בכתר ההוראה.

באויבער-ביסטרא

אחר נישואיו עם זקנינתנו מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח מוה"ר חיים גדלי' פיקסלער זצ"ל התיישבו באויבער-ביסטרא, שם ישב עה"ת ועל העבודה, גם נתקרב ע"י חותנו לש"ב מרן הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא זצ"ל, ואח"כ לבנו הרה"ק בעל חקל יצחק זצ"ל הי"ד, והתקשר אליהם בכל נימי נפשו.

שו"ב ומו"ץ

אחר שנולדו לו כמה מצאצאיו והוצרך לעשות דבר מה לפרנס את ביתו, נתקבל לשו"ב ומו"ץ בק"ק **אודווארי**, ואח"כ בק"ק **באיאם**, ומשם בק"ק **פיזעש-דיארמאט**, ששם שימש כעשרים וחמשה שנים עד חורבן הקהלה במלחמת עולם השני'.

רבי אליהו הי' גדול בתורה, ומתמיד גדול. על חשקות התורה שלו סיפר בנו אא"ז מוה"ר מאיר משה ז"ל, כי פעם בצעירותו כשניקה את ספרי אביו מפרורים וכדו' לפני חג הפסח, מצא בין דפי הש"ס של אביו כתב מראשי ק"ק ראצפערט, שהי' קהלה גדולה וחשובה, שרוצים לקבלו לשוחט בעירם, ואא"ז שאל את אביו בתמי' למה לא קבלת עליך את המשרה כשו"ב בק"ק ראצפערט, הלא ראצפערט היא קהלה גדולה, ושם היה פרנסתך בהרחבה, לא בכפר פיזעש-דיארמאט שפרנסתך מצומצמת מאוד, ויהי כשמוע אביו שאלת בנו הצעיר הוציא את א' מכרכי הש"ס שלו, והראה לבנו הצעיר איך שבדף הראשון רשם **"התחלתי ביום..."** **"סיימתי ביום..."** והי' נכתב כמה וכמה פעמים שהתחיל וסיים המסכתא, ואמר לבנו 'אתה רואה מה שכתוב כאן.. כאן בכפר קטן יש לי זמן לזה.. משא"כ בקהלה גדולה שצרכי' מרובים לא אוכל ללמוד כל כך... ולכך לא קבלתי עלי המשרה.. כי למה לי לבטל עתי שלא אוכל ללמוד תורה.

איש חסיד

רבי אליהו הי' חסיד נלהב, דבוק לצדיקי דורו ובפרט לצדיקי בית ספינקא כנ"ל, גם החזיק בכל מנהגי החסידות. בכל בוקר טבל במקוה, ואף שבר הקרח במסי"נ כדי לטבול במקוה. הי' לו מסי"נ על כל הלכה ועל כל מנהג. ישן בסוכה במסי"נ על אף הקרירות הגדולה, ושכניו הגוים שהעריצוהו מאוד הביאו לו בגדים לכסות את גופו.

בימי הזעם

בימי הזעם נגלה לגעטא, ומשם נלקח לעסטרייך, ומשם לבערגן-בעלזן, סבל הרבה יסורים, עכ"ז חיזק א"ע ואת מכיריו לקבל הכל באהבה כי מאתו לא תצא הרעות, ה' לו מסי"נ שלא לאכול מאכלים שיש עליהם אף חשש איסור. וראה בהקדמת ספר **באר משה** (להרה"ג רבי משה שטערן זצ"ל אב"ד דעברעצין) על מס' ר"ה יומא, וז"ל: "...כדאי להזכיר עובדא אחת הקשורה לאכילת מאכל כשר בפסח, שממנה נראה יראת חטאם וצדקתם של בני הדור הקודם. וכדאי וראוי שבני הדור הצעיר אשר עיניהם לא ראו ילמדו ממסירות נפשם של בני הדור שלפנינו, אשר בתמימותם וצדקתם מסרו נפשם על אידישקייט, ולא זזו זיו כל שהוא מדרך התורה".

"...באותו ערב פסח כאשר חילקו תפוחי אדמה לארבע מאות היהודים שרשמו עצמם לוותר על מנת החמץ ולקבל במקום זה תפוחי אדמה בימי החג, היה שם זקן אחד מזקני הדור הקודם שמו רבי **אלי' שפיטצער** ז"ל, יהודי זקן רצוף ושובר, כשהכריזו במחנה שכל הרוצה ירשום עצמו לקבל תפוחי אדמה, לא שמע אותו זקן ר' אליהו את ההכרזה ולא הרגיש בזה, ומחמת כן לא רשם עצמו בין הארבע מאות איש שקיבלו תפוחי אדמה בפסח, בערב פסח לפנות ערב כשנודע לו שמחלקים תפוחי אדמה ליהודים הנוהרים מאכילת חמץ, שלח הזקן ר' אליהו ז"ל שלוחים לר' **דניאל זוסמאן** נ"י [ע"ה] בבקשה, שינתן גם לו תפוחי אדמה כי לא יוכל לאכול לחם חמץ בחג הפסח, ר' דניאל שהיה הממונה ובעל אחריות על חלוקת הקארטאפעל עשה לעצמו חשבון, הרי כל שאר האנשים שלא נרשמו לקבל קארטאפעל, מקבלים מנתם לחם חמץ כדרכם בכל השנה, ואם כן אם יקח הוא מהקארטאפעל השייכים לדי' מאות הנפשות שלא יקבלו לחם כלל בפסח, הרי הוא לוקח מהם מה שהיה מוכן בשבילם כדי חיותם, ובוודאי שאסור לו לעשות כך, ולכן כאשר באו אליו שלוחיו של הזקן ר' אלי', השיב ר' דניאל נ"י [ע"ה] פניהם ריקם, באמרו שמאחר שאינו ברשימה אי אפשר לתת קארטאפעל לר' אלי'.

כששמע הזקן שהשיבו פני שלוחיו ריקם, בא הוא בעצמו לר' דניאל, ושאל אותו האתה הוא הבעל הבית על חלוקת תפוחי אדמה במחנה, אמר ליה ר' דניאל אני הוא הממונה על זאת, אמר לו אותו זקן ששמו אלי' שפיטצער, והתחיל לבכות בדמעות שליש ואמר, אם תרצו לתת לי תפוחי אדמה הרי טוב, ואם לא תרצו ליתן לי מה אוכל לעשות, מעודי לא אכלתי חמץ בפסח, וגם עתה לא אוכל חמץ בפסח כל זמן שאחזיק מעמד ואסבול רעב, אחיה, ואח"כ יקחנו השי"ת מן העולם, אבל חמץ בפסח לא אוכל, כששמע ר' דניאל בעל הלב הטוב והרחמן את דברי הזקן השבור ואת בכיו ודמעותיו נכמרו רחמיו והחל גם הוא לבכות עמו ביחד והחליט ר' דניאל, יעבור עלי מה, הנני מחוייב לתת אוכל לזקן זה המוכן למסור נפשו שלא לאכול חמץ, וכן הוה שזכה להחיות נפשו של אותו זקן ולכלכלו בתפוחי אדמה בימי הפסח". עכ"ל.

פטירתו ומקום מנוחתו

רבי אליהו זכה להשתחרר מהרשעים בהיותו סמוך לעיר היללערסלעבן בדויטשלאנד, ונלקח ע"י הצבא האמריקאי לעיר היללערסלעבן, שם נלקח לבית החולים במצב קשה, ועלתה נשמתו מתוך יסורים קשים ומרים ביום ד' סיון תש"ה, ומנוח"כ שם בשטח סמוך להבית החולים, שמה נקברו כמאה וארבעים איש שנפטרו שם בזמן

ההיא, והעמידו מצבות על קבריהם. ברבות השנים נגנבו המצבות והגוים השתמשו בהשטח כרצונם והי' רח"ל בזיון להנקברים שם. בחסדי ה' לפני כעשרים שנה אחר הרבה השתדלות ניצל השטח מידיהם, ונגדר בגדר כראוי, ובשנת תשנ"ח העמידו בני משפחתנו מצבה חדשה בהשטח שנקבר זקיינו זצ"ל, ועוד ב' משפחות העמידו שם מצבה לזכר ראשי משפחתם שנקברו שמה.

בית החיים בהיללערסלעבן

זוגתו מרת רבקה ע"ה היגרה לאמריקא וזכתה לשיבה טובה. נפטרה ביום ח' שבט תשכ"ח, בת פ"ט שנה, ונקברה בביה"ח בניו דזשערסי בחלקת קהל יטב

לב ד'סאטמאר. וזה נוסח מצבתה: פ"נ / האשה הצנועה והצדקנית / מגזע קדושים בעל השל"ה ופני יהושע / והרה"ק מו"ה חיים מקאסוב זי"ע / מרת רבקה שפיטצער ע"ה / בת מו"ה חיים גדלי' ז"ל / רצון קונה עשתה כל ימיה / בדרכי ה' גדלה והדריכה צאצאיה / קינה נהי וילל קוננו עליה / הוי כי לוקחה אם מבניה /

נפטרה בשי"ט זקינה ושבעת ימים / והניחה דורות ישרים
ותמימים / **ח' שבט תשכ"ח** / תיניצ'ביה' / עדה המצבה
הזאת לזכר נשמת בעלה / שלא זכה להקבר בקברי אבותיו
/ הרה"צ מו"ה **אלי' ב"ר אברהם חיים** ז"ל / שהי שוי"ב
ומו"צ בישראל שנים רבות / נפטר ד' סיון תשי"ה - ובניהם
ובנותיהם / שנספו בשנת תשי"ד עיי' הרשעים ימ"ש /
שלמה יעקב וזוגי **חנה** - ובנם **שלום יוסף** / **חנה** **זיסל**
ובעלה **שמשון** וז' ילדיהם / **ריזל** ובעלה **חיים** וששה
ילדיהם / חתנם **אליעזר** ובי' ילדים, הי"ד תנצב"ה

צאצאיו

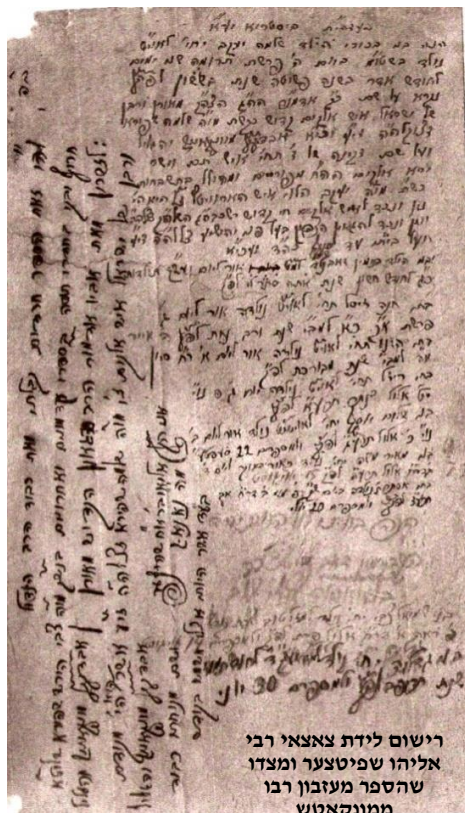
ואלו שמות צאצאי הגה"ח רבי אליהו זצ"ל וזוגתו האה"ח
מרת רבקה ע"ה, כסדר לידתן :

א. בנם הרה"ח שלמה יעקב שפיטצער הי"ד שו"ב בבאראנד

הרה"ח מוה"ר
שלמה יעקב
נולד בעיר

ביסטרא ביום **ב' אדר תרנ"ח**, אביו
רבי אליהו ברשימת לידת צאצאיו
(רשם) בשער של הסי' חרדים הנ"ל
שקיבל מעזבון רבו השם שלמה
ממונקאטש זצ"ל כנ"ל) כותב: "הנה
בני בכורי הילד **שלמה יעקב** יחי'
לאווי"ש נולד בשטו"מ ביום ה' פרשת
תרומה שני ימים לחודש אדר בשנה
פשוטה שנת בשש"ן לפ"ק, נקרא על
שם כ"ק אדמו"ר הה"ג הצה"ק מאורן
ורבן של ישראל, איש אלקים קדוש
כקש"ת מו"ה שלמה שפירא זצוקלה"ה
זי"ע עכ"י"א אבדק"ק מונקאטש
והגליל, ועל שם זקינה של ז' תחי' איש
תם וישר ירא אלקים הה"ח מפורסם
ומהולל בתשבחות כש"ת מו"ה יעקב
הלוי איש הארוויטץ ז"ל, הוא הי' נין
ונכד לאיש אלקים חי קדוש רשכבה"ג

רישום לידת צאצאי רבי
אליהו שפיטצער ומצדו
שהספר מעזבון רבו
ממונקאטש

השלח"ק וצלה"ה, ונין ונכד להגאון הצדיק בעל פני יהושע זללה"ה זי"ע ועל בית"ו עד סוף כה"ד ועכ"ל"א.

מוה"ר שלמה יעקב ז"ל נשא את זוגתו האה"ח מרת **חנה** הי"ד, בת מוה"ר **דוד הכהן לעפקאוויטש** ע"ה מאוהעל. התיישבו בכפר **באראנד**, ור' שלמה יעקב נתקבל שם לשו"ב. נעקה"ש בשנות הזעם עם זוגתו ובנם הב' **בנימין זאב** הי"ד.

נשארו לפליטה: 1. בנם הרה"ח הישיש מוה"ר **גדלי' שפיטצער** הי"ו בבארא פארק. להבחל"ח זוגתו מרת **חנה** ע"ה נפטרה ערב שבועות תשע"ז. העמידו משפחה עניפה בליעה"ר. 2. בתם האה"ח הישישה מרת **פיגא** ע"ה אשת הרה"ח מוה"ר **משה חיים גליק** ע"ה (אחיה של הרבנית מבילגורי"א ע"ה) מברוקלין. נפטרה בחודש חשון תשע"ז. השאירו משפחה עניפה בליעה"ר.

ב. בנם הרה"ח בנימין זאב שפיטצער ז"ל מבעסערמין-ברוקלין

הרה"ח מוה"ר **בנימין זאב** נולד בעיר ביסטרא, ביום כ"ג חשון תר"ס, אביו רבי אליהו ברשימת לידת צאצאיו כותב: "ובני הילד **בנימין זאב** נולד למי"ט אור ליום ועש"ק תולדות כ"ג לחודש חשון שנת אתה סת"ר לי לפ"ק".

רבי'ז שפיטצער

מוה"ר בנימין זאב ז"ל נשא לזוגתו את האה"ח מרת **מעכטשא** ע"ה בת הרה"ח המפורסם ר' **יחזקאל פריעדמאן** ז"ל מבעסערמין. דרו בבעסערמין, ולפני המלחמה היגר ר' בנימין זאב לארה"ב. זוגי וצאצאיו ניצלו בניסי נסים והיגרו אחר המלחמה לארה"ב. אחר המלחמה התיישב ר' בנימין זאב בקרוינהייטס ובזקנותו בשיכון סקווירא. הי' מקושר ל**הרה"ק מסקווירא** זי"ע, ולהרה"צ רבי **אליעזר פיש** מסאלקא זצ"ל,

ולהרה"ק רבי **הערשעלע מספינקא** זצ"ל. נפטר ביום כ' טבת תשמ"ז, זוגתו מרת **מעכטשא** ע"ה נפטרה כ"א תמוז תשל"ט. הובאו למנוחות בביה"ח דק"ק שיכון סקווירא.

וזה נוסח המצבה של מוה"ר בנימין זאב ז"ל: פ"נ / איש תם וישר יר"א וסר מרע / נהנה כל ימיו מיגיע כפו ויושר / יגע להעמיד דור ישרים ועלתה לו תליית / אהוב על כל יודעיו / הצנע לכת בתורה ויראת שמים / בעל מדות טובות להפליא / דבוק בכל נפשו לצדיקי הדור / **מו"ה בנימין זאב** ע"ה / בהרה"צ מוה' **אלי** זצ"ל / שוב ורומץ בק"פ דיארמאט / **שפיטצער** / מנוח השלה פני יהושע וצדיקי האטוב זי"ע / נפטר בשם טוב ובשביבה טובה / כ טבת תשמ"ז לפק / ת ו צ ב ה

מגזע השלי"ה, פני יהושע, וצדיקי קאסוב זי"ע / נפטר בשם טוב ובשיבה טובה / כ'
טבת תשמ"ז לפ"ק / תינצ'ביה'

צאצאיהם: 1. בנם הרה"ח הישיש מוה"ר **מיכאל שפיטצער** הי"ו בברוקלין. 2. בנם הרה"ח הישיש מוה"ר **משה גדלי' שפיטצער** הי"ו בשיכון סקווירא. 3. בנם הרה"ג המפורסם רבי **אברהם חיים שפיטצער** זצ"ל אבדק"ק אור חיים בבארא פארק, ומלפנים דומ"ץ בק"ק עדת יראים וויען בויליאמסבורג, מחבר ספרי חיי אברהם. נפטר כ"ז טבת תשע"ד ומנו"כ בביה"ח דק"ק שיכון סקווירא סמוך לאוהל של הרה"ק מסקווירא. 4. בנם הרה"ח הישיש מוה"ר **יעקב לייב שפיטצער** הי"ו בברוקלין. 5. בנם הרה"ח מוה"ר **אהרן ישעי' שפיטצער** הי"ו ביוניאן סיטי, 6. בתם מרת **אויערבאך** ע"ה אשת מוה"ר **אורי** ע"ה. 7. בתם מרת **זלאטא** תחי' אשת הרה"ח מוה"ר **שלמה ישעי' ליפשיטץ** הי"ו בברוקלין. כולם העמידו משפחות עניפות בליעה"ר.

ג. בתם מרת חנה זיסל ע"ה הי"ד

אשת הרה"ג רבי שמשון ביליטצער ז"ל הי"ד שו"ב ומו"צ בכפר ריטשע

האה"ח מרת **חנה זיסל** ע"ה נולדה ביום ה' **אייר תרס"ו**, נישאה להרה"ג רבי **שמשון הלוי ביליטצער** הי"ד, דרו בכפר **ריטשע**, שם שימש רבי שמשון כדיין ושוחט, וגם הרביץ תורה לבחורי חמד, הי' מפורסם לת"ח מופלג ויר"ש מרבים. רבי **שמשון** הי"ד וזוגתו **חנה זיסל** הי"ד נעקה"ש עם צאצאיהם: **צירל קריינדל, שפרה, אברהם חיים, עמרם ישי, העניא, גדלי', רחל, הי"ד**.

ד. בתם מרת העניא ע"ה **אשת מוה"ר אליעזר בודק ז"ל הי"ד שו"ב בקענדערעש,**

ובזיווג"ש אשת מוה"ר אהרן שעהנפעלד ז"ל

האה"ח מרת **העניא** ע"ה נולדה ביום ר"ח **סיון תרס"ח**, נישאה להרה"ח מוה"ר **אליעזר** ב"ר משה בצלאל **בוידעק** הי"ד, דרו במגורי אבותי' בכפר **פיזעש-דיארמאט** ואח"כ דרו בכפר **קענדערעש**, ור' אליעזר שימש שם כשו"ב. מוה"ר **אליעזר** הי"ד נפטר במחנה העבודה ביום כ"ג **חשון תש"ה**. גם נעקה"ש צאצאיו הילדים **אברהם חיים ולאה** הי"ד. ובמחנה בערגן-בעלזן נפטרה בתם הילדה **חנה** ע"ה.

אחר המלחמה היגרה מרת העניא ע"ה למאנטריאל קאנאדע, שם נישאה בזיווג"ש להרה"ח מוה"ר **אהרן שעהנפעלד** ז"ל, ואח"כ היגרו לנוי יארק. מרת העניא ע"ה נפטרה בזקנה מופלגת בת מאה ושבע שנים, ביום ו' **חשון תשע"ה**. בעלה מוה"ר אהרן שעהנפעלד ע"ה נפטר ביום ח' **תמוז תשמ"ה**, מנוח"כ בביה"ח בקרית יואל מאנרא יצ"ו.

וזה נוסח המצבה של מרת העניא ע"ה: פ"נ / אמנו היקרה / האשה החשובה והצנועה / מרת **העניא** ע"ה / בת הרה"ח מוה"ר **אליהו שפיטצער** ז"ל / מגזע

הגה"ק השל"ה הקי' ובעל פני יהושע זללה"ה / בזיו"ר אשת מוה"ר אליעזר בידעק הי"ד / ובזיוו"ש אשת מוה"ר אהרן ע"ה / שאהנפעלד / האי אשה כשרה בעלת

מעשים טובים ונפש יקרה / עוז והדר לבושה במדותיה הטובות ובאורח ישרה / נר לרגלה כל ימיה בטחון בהשי"ת ואמונה טהורה / יסוריה סבלה בדומיה בשנות הזעם וימי צרה / אף בנדדה גולה אחר גולה ובזמנים קשים שעברה / במסירות נפש עמדה בפני כל גל וגל ורוח סערה / תמידים כסדר כיבדה הוריה לשם ולתפארה / את אביה הגדול שימשה במסירות גדולה ונצורה / למען יאריכון ימיה וזכתה לשיבה טובה ומאירה / ידיה פרשה בכל עת לשפוך תפלה ותחנונים ליוצרה / התפללה בעד אחרים ודאגה לשלומם בתדירה / וידיה שלחה לאביון בצדקה וחסד ברוח פזורה / זכרה לא ימוש מצאצאיה ונפשה בנפשם קשורה / לפני כסא הכבוד תמליץ בעדם ולהעתיר בעתירה / זכתה לראות דורות ישרים ומבורכים / ונפטרה בשיבה טובה בשנת מאה ושבע לחייה /

ביום ו' לחודש מרחשון שנת תשע"ה לפ"ק / תינצ'ביה' / שם אמה רבקה

צאצאי מרת העניא ע"ה ובעלה מוה"ר אליעזר בידעק הי"ד : בנם מוה"ר שלמה צבי בידעק הי"ו בברוקלין, לו משפחת עניפה. בתם האה"ח מרת מרים תחי' אשת הרה"ח מוה"ר בנציון סענדראוויטש ע"ה בברוקלין, להם משפחה עניפה. ועוד בנות שיחי'.

ה. בתם מרת ריזל ע"ה אשת מוה"ר חיים ראטה ז"ל

הי"ד מנירבאטור

האה"ח מרת ריזל ע"ה נולדה ביום י"ט אלול תרע"א, נישאה להרה"ח מוה"ר חיים ב"ר נחמן אלימלך ראטה הי"ד, מחסידי ספינקא. דרו בנירבאטור. ר' חיים הי' ת"ח מופלג ובע"ת בקול נעים ומעורר. מוה"ר חיים הי"ד וזוגתו וילדיהם: דוד צבי, העניא קריינדל, שמואל יעקב, מרדכי יודא, גדלי', ועוד ילד בן ב' שבועות, נעקה"ש, הי"ד.

רבי חיים ראטה

ו. בנם הרה"ח שלום יוסף שפיטצער ז"ל הי"ד מפיעש-דיארמאט

הרה"ח מוה"ר שלום יוסף ז"ל נולד בעיר אודווארי ביום כ' אלול תרע"ג. למד בישיבת הגה"ק בעל באר מנחם מקאלוב זצ"ל, וקיבל מרביו 'כתב מוריני' (נדפס בקונטרס אמרי משה ח"ב). נשא לזוגי את האה"ח מרת אלטא שלומא ע"ה בת מוה"ר יצחק מנחם גרינבערגער ז"ל ממאקאווא. דרו במגורי אבותיו בכפר פיזעש-דיארמאט.

בירחון 'הפלפול' שהו"ל אחיו מו"ז מוה"ר מאיר משה שפיטצער ז"ל בבחרותו בלמדו בישיבת שאפראן (ראה להלן), בגליון חודש טבת תרח"ץ מופיע ברכת 'מזל טוב' לאחיו ר' שלום יוסף לרגל בואו בקישור החיתון. וז"ל: "ברכת מזל טוב, חמה ונלבבה, לכבוד אחי היקר ה"ה הבחור כארזים, חריף ובקי טובא, כלי חמדה לתורה ולתעודה, מופלג בתורה וביראת ה' טהורה, מוכתר בנימוסין וא"צ לקילוסין, מו"ה שלום יוסף שפיטצער נ"י ויופיע לרגלי התארשותו עב"ג שתחי, יתן ה' שיהא דרכך צלחה, בכל מילי דמיטב, בורא עולם בקנין השלם זה הבנין, בעושר וכבוד ותזכה לבנות בית נאמן לה' ולתורתו, כאות נפשך ונפש אחיך העורך".

מוה"ר שלום יוסף הי"ד נפטר במחנה עבודה בשנת תש"ה. זוגתו מרת אלטא שלומא ע"ה ניצלה עם בנה וב' בנותי, נישאה בזיווג"ש להגה"צ רבי הילל ליכטענשטיין זצ"ל אבדק"ק קראסנא מח"ס כוונת הלב, שגידל יחד עמה את צאצאיו במסירות כאב נאמן.

ואלו צאצאי הרבנית מרת אלטא שלומא ע"ה ובעלה מוה"ר שלום יוסף שפיטצער הי"ד: 1. בנם הגה"צ רבי שמואל ליכטענשטיין (שפיטצער) שליט"א דומ"ץ דק"ק כוונת הלב. 2. בתם הרבנית העניא קריינדל ע"ה, נפטרה ביום י"ב אדר תשע"ה לפ"ק, אשת יבלח"ט הגה"צ רבי שמואל זאב ליכטער שליט"א אב"ד ואדמו"ר דק"ק כוונת הלב. 3. בתם הרבנית מלכה תחי' אלמנת הגה"צ רבי יחיאל מיכל הכהן פריעד זצ"ל אבדק"ק קראסנא. להם משפחות עניפות בליעה"ר.

ז. בנם אא"ז הרהגה"ח מוה"ר מאיר משה שפיטצער ז"ל

אא"ז הרהגה"ח רבי מאיר משה שפיטצער זצ"ל נולד ביום ב' דר"ח אלול תרע"ה. בבחרותו למד רבי מאיר משה בישיבת שאראש-פאטיק אצל רבו רבי לייזער פאטיקער [אליעזר שווארץ] זצ"ל הי"ד דומ"ץ ור"מ בפאטיק, שם נכנס לשיבה עוד טרם הכנסו לעול התורה והמצות. אח"כ למד זמן א' בישיבת מעדיעש אצל הג"ר שמואל דוד הלוי יונגרייז זצ"ל הי"ד אב"ד ור"מ ניר-מעדיעש. משם נכנס לשיבת קאוואטשהאזא, ולמד שם ה' זמנים אצל אא"ז

רבי מאיר משה שפיטצער

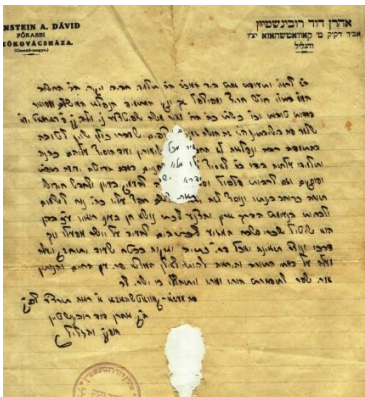
רבי **אהרן דוד רובינשטיין** זצ"ל הי"ד אב"ד ור"מ מעזא-קאוואטשהאזא, בעל נטיעות אדר וש"ס. משם עלה ונתעלה ונכנס לשיבת **מונקאטש**, והי' תלמיד מובהק של מרן הרה"ק בעל **מנחת אלעזר** זצוק"ל, ידיד נעורים של אביו רבי אליהו זצ"ל כנ"ל. אח"כ למד ה' זמנים בישיבת **שאפראן**, אצל רבו הגה"צ רבי **שמעון ישראל פאזען** זצ"ל אב"ד ור"מ שאפראן. בכל הישיבות שלמד ה' מפורסם בהתמדתו וביראתו הקודמת לחכמתו, וזכה לחיבה יתירה אצל כל רבותיו, ונעתיק כמה שורות מכתבי המלצות שקיבל מרבותיו אשר רואין מזה גודל חביבתו בעיניהם.

רבו רבי לייזער פאטיקער זצ"ל כותב :

"הבחור החרף ושנון תלמידי הותיק כ"ה מאיר משה שפיטצער נ"י מפיזעדיארמאט, למד אצלי כמה שנים בהתמדה רבה עד אשר הגיע לתכלית הנרצה להבין ולהשכיל בגפ"ת ומפרשים בהבנה יתירה, התנהג בדרך הישר והטוב כדת וכהלכה ביראתו הקודמות, כהיום דדעתו להרבות בישיבה אשר מרבה חכמה אמרתי לא אמנע טוב מבעליו להגיד יושרו במקום שאין מכירין אותו, כי בטח יתענגו בו הוריו ומוריו כי יש בו סימנים דאוי, ויעלה על במתי אב כאחד מבחורים העומדים בראש בשכלו הישר. הכ"ד הכותב לכבוד התורה ולומדי", ומצוה גדולה לקדמו ולתמכו בכל האפשרות."

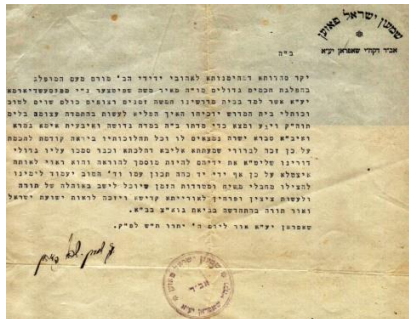
רבו הגה"צ מקאוואטשהאזא זצ"ל כותב :

"ה"ז לראי' ולתעודת אמת ביד המוכ"ז, ה"ה תלמידי חביבי ויקירי, הב' החשוב המו"מ בתו"י, חו"ש חרף ומפולפל, זך ונקי, המתמיד הנפלא, המושלם ומפואר במדות טובות וכו', כש"ת כ"ה הח' מאיר משה שפיטצער נ"י מילידי ק"ק פ' דיארמאט יע"א, שלמד פה בישיבתנו הי"ו זה חמשה זמנים רצופים שעברו כולן שוין לטובה בהתמדה רבה ונפלאה, לא החסיר מכל השיעורין ועוד הוסיף עליהן כהנה, ותלמודו עלתה בידו ב"ה לאסוף לו מלא חפניים במדה גדושה ידיעה בגמפ"ת ופוסקים, וגם

לרבות פלפול וסברא ישרה להעמיק בעיון ולחדש חידושי תורה כרוחב בינתו, ונוסף לזה יראת השם חופף עליו כה"י, נוח לשמים ולבריות בנעימות הדרך ארץ, והצנע לכת, נושא

רבו הגה"צ משאפראן זצ"ל כותב:

”יקר סהדותא דמהימנותא לאהובי ידידי
הב' מורס מעס המופלג בהפלגת חכמים
מו"ה מאיר משה שפיטצער נ"י
מפיזעשדאראמאט יע"א, אשר למד בבית
מדרשינו חמשה זמנים כולם שוים לטובה,
וכותלי בית המדרש יוכיחו האיך הפליא
לעשות בהתמדה עצומה בלימוד תוה"ק ויגע
ומצא ב"ה במדה גדושה, ואיבעית אימא

זה השער לר' צדיקים יבוא בו
ב"ה שאפראן טבת תרמ"ז שנה א' חוברת א'

מחיר הדפוס

5. P. לקנה

50. H. מדידת מ

2. DOLLAR קנין למדידת

TELEFON: 226

קובץ

הפרסות

קביה חיי בלסביצא דאדווייט

מחשבת

כל ענין מחשבות:

HAPIAPU. SZERKESZ 270566

SOPRON. PARKÉT 25 (Ungarn)

CSEKKSZ. 28332

בו יבואו ביאורים וחידושים, הערות חדשות, וחקירות בשיטות השם ומסמכים, ראשונים ואחרונים, ופלאילים בסוגיות שונות.

מאת תלמידי בני הישיבות בעבר וה' ה'י

ערך ומסודר וייל עי
מאיר משה שפיטצער
בלאזמיר הרב משה אלי שליטא מקק פונעשדארמאט ניצו
התוכן:

[illegible]

בעלי מחברים שישלחו ספרים יורשם פודעה עבורם.

מעשיו, אבל מחמת צוק העתים נפסק עריכת הירחון אחר שיצא לאור שני גליונות.

שנה א' בית שמש חרות חמשת ב'

קובץ
הפרפור

הסכמה ופכתה ברבה מבין מן האין הקדוש מופהד ציסע אור ישראל
וקדוש רבים ילכו לאורו ביום אספקליוו מאירה רבן של כל ישראל
בקשת מן מרה וספ יצחק שניאורסאהן שליטא האדמור מלובאוויטש יצו
בה מיו שבט תרחץ
פעכטאלדסדאף
אל מנצחיה ברהימלויג יצא

שלום וברכה!

במענה על מכתבה, בטעם קראתי על אודות התעוררות השבוע באגוד תלמידי הישיבה בבין ארזי זו הורה ואשר יתר עליה, יודאן סיחה לוחות כלי מפתאם. ולא אפנה אשר תלמידי זו עליתם ויהי יושבו ירחקו מהתערב בדברי תורה ולהתאחד בקטן מרות מוטב ואחתי ישראל.

הנני שולח את ברכתי לכל התלמיד היחישים זו עליתם ואת שיעולו בלמוד ומדאת שטם ובזתי תשיר את תעודתם תלמיד חשבי ארין באור תורה ומצות ולעורר על קביעות שיעורי לימוד בריבם.

ידידם קצו הדרוש שלום מכם ואלהם ואלהם מכם וברוך והמבשרים יוסף גאסמן

הסכמת הרב האנן הצדיק שלישלת הוחסון וכו'
מן האבדד ורס הקקס אודעלג שלישיא בעקסיה
הרס אודעלג וכו' וכו'

[illegible]

* יתר ההסכמות ומכתבי תהלה מגאנני הדוד שלישיא יבואו בחזרות הבאים.

בשנת תרצ"ט כשעלה שוב על הפרק אם להתחבר לאגודת ישראל, ואם בחורי הישיבות שבאונגארן יסעו ללמוד לארץ ישראל, כתב זקני זצ"ל הרבה מכתבים לגדולי וצדיקי הדור בשם ה'תפארת בחורים' דישיבת שאפראן, וזכה לקבל הרבה תשובות, מקצתם הדפיס בשעתו בקונטרס "**שומר אמונים**", ומחמת צוק העתים לא המשיך להדפיס שאר המכתבים שקיבל, וחבל על דאבדן. (תשובה אחת ממרן הרה"ק החקל יצחק מספינקא זצ"ל שלא נדפסה נשאר לפליטה והי' בגנזי זקני זצ"ל, ונדפס לאחרונה בס' תורת א' ח"ה).

בחודש אדר תש"ד, כג' שבועות לפני שנכנסו צוררי היהודים לאונגארן, בא זקני זצ"ל בקשר אירוסין עב"ג זקנתי האה"ח מרת **יהודית** ע"ה, בת הגה"צ רבי **הלל אונסדארפער** זצ"ל אבדק"ק לאשאנץ [עליו ראה באריכות במאמרי שנדפס ב'עלי זכרון' 45]. אחר המלחמה האיומה בחודש חשון תש"ו התקיים נישואיהן בעיר נייטרא, משם העתיקו מושבם לעיר **נאנאש**, ואח"כ **לדעברעצין**, ומשם עברו לבעלגיע והתיישבו ב**אנטווערפן**, ובשנת תשי"א התיישבו ב**מאנטריאל**, **קאנאדע**. ובשנת תשכ"ג התיישבו ב**ברוקלין**.

זקני ז"ל הי' ברוב שנותיו מרביץ תורה. החל מבחרותו כשהו"ל ירחון כנ"ל, אחר נישואיו כשדר בדעברעצין ובאנטווערפן למד שם שיעורים לרבים. במאנטריאל הי' מרביץ תורה לעדרים במתיבתא ראשית חכמה, שעמד בראשות שאר בשרו הג"ר שמואל אונסדארפער זצ"ל. בברוקלין הי' כשמונה שנים ר"מ במתיבתא נחלת יעקב וויען, תחת הנהלת הגה"צ רבי עזריאל יהודא לעבאוויטש זצ"ל אב"ד וויען, ואח"כ כמה זמנים בישיבת דרכי תשובה מונקאטש, תחת הנהלת הגה"צ אדמו"ר מדינוב רבי יצחק יעקב ראבינאוויטש שליט"א, וזכה להעמיד תלמידים הגונים וישרים, ובפרט מסר לבו ונפשו ללמד לתלמידיו 'דרך הלימוד' האמיתי המקובל מרבותה"ק תופסי ישיבות באונגארן, ממשיכי דרך מרן רשכבה"ג החת"ס זצ"ל. וראה בהקדמת אא"ז לס' יד אהרן לרבו ה"ה אא"ז הגרא"ד רובינשטיין זצ"ל, בו מתאון הרבה על השינויים בדרך הלימוד המקובל, עי"ש.

זקני ז"ל שימש גם כסופר סת"ם, והי' לו כתבי קבלה מרבו הגה"צ משאפראן זצ"ל, ומהגה"צ בעל כוונת הלב מקראסנא זצ"ל. גם עסק הרבה להגיה כתבים ולהכניס לדפוס, וכן בהיותו ספרא רבה כתב הקדמות לספרים ותולדות וכדומה.

הי' דבוק ומקושר למרן רבינו **הרה"ק מסאטמאר** זי"ע, וגם עסק הרבה לכתוב ולערוך מחידושי תורתו. גם הי' ממעריצי הרה"ק רבי **הערשעלע מספינקא** זצ"ל, והי' מהמתפללים קבועים בבית מדרשו. הרה"ק מספינקא החשיב מאוד את זקני

ז"ל, ובשנת תשל"ד כשנחלש מסר לזקני ז"ל השיעור שלמד ברבים עד אז בכל לילה בבית מדרשו.

זקני רבי מאיר משה ז"ל נפטר בפתע פתאום בשנת הששים וחמשה לחייו, בשב"ק פרשת פנחס כ"א תמוז תש"מ, ומנוחתו כבוד בביה"ח בקרית יואל מאנרא יצ"ו. וזה נוסח מצבתו: פ"נ / הרבני היקר תפארת ראשנו ומשפחתנו / גדול בתורה ויש וחסידות בדרכי רבותיו / אוהב צדקה ורודף שלום מו"ה / רבי מאיר משה שפיטצער ז"ל / בן הה"ג מוה"ר אלי' זצ"ל / שוי"ב ומו"צ בכמה ק"ק באונגארן / וחתן הה"ג מוה"ר הלל אונסדארפער זצ"ל / אבד"ק לאשאנץ / מאיר עינינו נחשך בעדינו במיטב השנים / אוי ואבוי באבדן אבינו היקר עטרת בנים / יגע ועמל להעמיד דורות ישרים והגונים רבותיו הק' שימש הרבה והם היו לו לעינים / משה הרביץ תורה לתלמידים הרבה שנים / שקידתו הי' להפליא וגם מדותיו הנכונים להשריש צניעות וחסידות במשעיו הנאמנים זכרו יהא ברוך וימליין טוב במעונים לעתהמי יעמוד ביחד עם צדיקים ונאונים יצאה נשמתו פתאום בן 100 לדאבון כל משפחתו שק' לס' נאספת אל עמך דוהל לקבורה למחרתו באב"ל בבר' ובנספד רב ת נ צ ב ה שא רבקה

טוב במעונים / לעת התחי' יעמוד ביחד עם צדיקים וגאונים / יצאה נשמתו פתאום בן ס"ד / לדאבון כל משפחתו ש"ק לס' נאספת אל עמך / כ"א תמוז תש"מ לפ"ק / והובל לקבורה למחרתו באב"ל כבד ובמספד רב / תינצ'ביה' / ש"א רבקה

בשנת תשד"מ לפ"ק נישאה זקנתי מרת יהודית ע"ה בזיווגי"ש להגה"צ המפורסם רבי משה ניישלאס זצ"ל אבדק"ק סערדעהאלי ושיכון סקווירא. נפטר ביום י"ד אייר, פסח שני, שנת תשס"א. נוסח וצילום מצבתה בעלי זכרון' 45 עמ' סד.

ואלו צאצאי מוה"ר מאיר משה ז"ל וזוגתו מרת יהודית ע"ה: 1. בנם הרה"ח מוה"ר הלל שפיטצער הי"ו בבארא פארק. 2. בנם הרה"ח מוה"ר אלי' הי"ו מרביץ תורה לעדרים בק"ק קרית טאהש קאנאדא יע"א. 3. בנם הרה"ח מוה"ר חיים אלעזר שפיטצער הי"ו בברוקלין. 4. בתם אשת הרה"ג ר' שמואל דוד טויב הי"ו במאנסי. 5. בנם אמו"ר הרה"ח מוה"ר מרדכי גדלי' שפיטצער הי"ו מרביץ תורה לעדרים בק"ק קרית יואל מאנרא יע"א. 6. בתם אשת מוה"ר משה יודא גאלדבערגער הי"ו בברוקלין. 7. בתם אשת מוה"ר ישראל שווארץ הי"ו בברוקלין. 8. בתם אשת מוה"ר יושע נפתלי לאנדא הי"ו בברוקלין. 9. בתם אשת מוה"ר חיים ישעי' הכהן גראס הי"ו בברוקלין. 10. בתם אשת הרה"ג ר' ישראל מענדל שווארץ שליט"א אבדק"ק לאשאנץ בברוקלין. להם משפחות עניפות בליעה"ר.

פ"נ
איש תם וישר ירא' וסר מרע
שמר דרכי תורה ומצוות ומסורת אבות במסנ'
נהגה מגיע כפיו בצדק ויושר
דובר אמת בפיו ובלבבו
גדל וחנין ביתו למורה וירש וסודות טובות
אוהב ואהוב לכל יודעיו ומכיריו
קיבל צערו בדביקות לקונו

מ"ה יעקב ז"ל
בן מ"ה אברהם יצחק ז"ל מאפאדי
ווייס

ליל נהי בכי גהייתה חלקינו
עצבות אותנו לאנחות אבינו רועינו
קולך תשמע בגני מרומים להמליך עלינו
ברקבינו תעמוד וזכר לנצח ימי חיינו
נלכע בשמ' לדאבן אשתו וכל משפחתו
יום א' דשבועות יום מתן תורה
שנת תשנ"ד לפק
ת' נ' צ' ב' ה'

נולד **בראש חודש אלול תר"פ**, נפטר ל"ע בצעירותו (כנראה נטמן בביה"ח בפזעש-דיארמאט).

י. בנם הרה"ח גדלי' שפיטצער ז"ל

רבי גדלי' שפיטצער

הרה"ח מוה"ר גדלי' ז"ל נולד ביום ד' תמוז תרפ"ב, למד בישיבת אא"ז הגה"צ רבי אהרן דוד רובינשטיין זצ"ל הי"ד אב"ד ור"מ קאוואטשהאזא, ובישיבת שאפראן. אחר המלחמה נשא לזוגי רחל פעסל ע"ה בת מוה"ר אברהם אבא הויזער ע"ה, דרו הרבה שנים תחת שלטון הקאמיניזם, ואח"כ היגרו לברוקלין, ר' גדלי' נפטר ביום ד' אלול תשע"ב, מנוח"כ בביה"ח בניו דזשערסי בחלקת ק"ק סאטמאר, סמוך לאוהל שאר בשרינו הרה"ק רבי יחזקאל'ע מערץ זצ"ל. זוגתו נפטרה כ"ב סיון תשע"ח.

וזה נוסח מצבתו: פ"נ / אבינו היקר / מו"ה גדליה ע"ה / בן הגה"ח מו"ה אליהו זצ"ל / שו"ב ומו"ץ בעיר פוזעש-דיארמאט יצ"ו / שפיטצער / גדול הכאב על אבידת אב רחמן שמסר נפשו בעדינו / גולה אחר גולה הלך ועמד איתן באמונתו ויהדותו / דיוקן אביו עמד לפניו בכל הזמנים לבל יט מדרך המסורה / דלו עיניו למרום ושפך שיחו לפני קונו על הצלחת יוצ"ח / לב טוב שמח בחלקו וצהלתו בפניו הן הם כתר מדותיו / לבו היה ער לפקוח על דודתו הזקנה לסעדה ולתמכה כל ימיה / ידו שלח לפרנס את אמו וכיבדה באהבה ומסירות נפלאה / ידיד בית ישראל השתתף בצערן ושמח בשמחתן / האכיל אורחים גלמודים ואלמנות בשבתות ומועדים בספ"י / התחמם לאורן של צדיקים אשר לא מש מזכרונו כל ימי חייו / היה בעל קורא ותיק ברגש וחיות שנים הרבה שוין לטובה / בשנות הזעם השתדל להתחבר עם יראי השם ואנשי מעשה / נפטר בשם טוב בן צ' שנה / ביום ד' לחודש אלול שנת תשע"ב לפ"ק /

ימליץ טוב בעד משפחתו וינוח בשלום על משכבו / יסתירהו השי"ת בצל כנפיו ולקץ הימין יעמוד לגורלו / תינצי'בה' / שם אמו רבקה ע"ה

צאצאיו: בנו מוה"ר אברהם אבא שפיטצער הי"ו, בנו מוה"ר אלי' שפיטצער הי"ו, בנו מוה"ר חיים משה צבי שפיטצער הי"ו, בתו אשת מוה"ר אברהם אליעזר גאטעסמאן הי"ו, ובתו אשת מוה"ר זאב לייבוקער הי"ו.

אבקש שמי שיש לו להוסיף פרטים על המשפחות החשובות שנזכרו במאמרי שיואילו בטובם לפרסם דבריהם בין עלי הגליון הנכבד הדין

הרב שמחה בונם יוסף סיימון

בני ברק

צאצאי הרה"ק רבי שאול מקאליב

כבר כתבתי כמה פעמים בעלי זכרון' אודות הרה"ק ר' שאול ענגעל מקאליב וצאצאיו. בינתיים מצאתי חומר חשוב נוסף, וכדי לסכם את הענין והשלמותו רשמתי שוב את הדברים בקצרה בתוספת פרטים חדשים.

ראשית כל אתיקת כתב יוחסין שקבלתי צילומו מאוצרו הטוב של הרב נפתלי אהרן וקשטיין הי"ו. בראש כתב היוחסין נרשם "שייך להקטן שאול ענגעל שליט"א". ובלועזית: rabbi s. engel.

אח"כ מתחיל לסדר יחוסו: "יחוסו מצד אבי זצ"ל: שאול בן ישראל שמואל, ישראל שמואל בן נפתלי, נפתלי בן ישראל שמואל, ישראל שמואל בן שאול רב באירבע, שאול בן אברהם גאון וחסיד, איש אלקים, ראש בית דין דקלוב וכל עיר דסטעיט סאבאלטש בהונגרי, רב דחסידי אישע? [אשוואר]. אשתו נכדית השל"ה הקדוש ולמעלה בקודש".

יתכן שהכותב הוא הרב שאול ענגעל מניו יורק שנדפס ממנו מכתב ברכה בסוף "שו"ת המאור וזכרון בספר" (ניו יורק תשכ"ז).

א' החידושים שבכתב יוחסין זה הוא שאשת רבי שאול היתה נכדת השל"ה הקדוש, מה שמחזק קצת את השערתו בעלה 36 (עמ' ס"א) שהיא היתה בת למשפחת הורוויץ. בהתאם לפרטים העולים מכתב זה, ועפ"י רישומים נוספים שמצאתי, רשמתי כאן בצורה מסודרת את צאצאי ר' שאול והידוע עליהם.

א [בתו מרת רבקה, אשת הנגיד ר' [ישראל] **צבי הירש ווייס** מניר באטור. יתכן שהוא יוסף ווייס שנפטר בניר באטור בן 72 ביום ט"ז אדר א' תרי"ט (ראה עלי זכרון 38 עמ' פ'). צאצאיהם: 1. בתם מרת שבע, נפטרה בין השנים תרי"ח-תרכ"ד. בעלה רבי ישראל משה ב"ר אליעזר צבי הלוי איש הורוויץ- מאנדל מניר באטור, נפטר בגיל 50 ביום 9 מרץ 871 [ט"ז או י"ז אדר תרל"א], לפי רישום הפטירה הוא נולד בבאלקאני (אך לפי מפקד תר"ח הוא יליד באטור וזוגתו ילידת באלקאני). צאצאיהם: **א**. שאמואל, נולד בשנת תרי"ב ונפטר בשנת תרי"ג. **ב**. רבי ישי הלוי מאנדל יליד תרי"ג, ראה עליו להלן. **ג**. ליבא רחל, ילידת תרי"ח.

לאחר פטירת זוגתו נשא ר' ישראל משה את זו' השנייה מרת פריווא מאנדל. צאצאיו מזווי"ש: **א**. בנו ר' צבי הירש הלוי מאנדל מניר באטור, נולד בשנת תרכ"ד, ראה עליו בעלה 16 (עמ' ע"ה-ע"ו) ובעלה 17 (עמ' ע"י-ע"א). **ב**. שרה [שאלן], ילידת תרכ"ה. כנראה היא שארולטה בת משה מאנדל שנישאה בשנת תרמ"ה בגיל 20 לשאמואל קעסלער בן 25. בניר באטור יש מצבה של האשה מרת שפרינצא בת ר' ישראל משה,

אשת הרבני המופלג מו"ה צבי זאב שווארץ, שנפטרה י"ד אדר א' ת"ש, סביר להניח שזו בת נוספת של ר' ישראל משה מאנדל. וראה עוד מ"ש בעלה 17 עמ' ס"ח.

2. בתם מרת צביה ילדת תקצ"ה. נישאה בשנת תרי"ג בניר באטור לבעלה הג"ר מרדכי ב"ר יצחק יהודה ראזנבערג יליד תקפ"ז וגר ביאנוושהי, שהיה אח"כ אב"ד טערצאל וניר באטור. לאחר פטירתו נישאה בזיוו"ש להרה"ק רבי נפתלי הירצקא זילברמן מראצפערט. נפטרה בראצפערט ושם מנו"כ. רשימת צאצאיה מזיו"ר ראה בעלה 17 שם.

3. בתם מרת ליבא רחל, נפטרה ד' תשרי תרס"ו ומנו"כ בנאדי אידא. היא נישאה בשנת תרי"ח לר' אליהו רייכמאן בן ר' שמעון וזלאטא רייכמאן מיישוב מ. טשעמערניע שע"י מיהאלאוויטץ. הוא נפטר בניר באטור ביום כ"ג אייר תרכ"ט בן ל' שנה. רשימת צאצאיהם ראה בעלה 17 שם.

ב] בנו רבי **משה נפתלי** [גרינפעלד?]. אבי ר' יצחק גרינפעלד בעל קורא באוהעל תלמיד הגאון רבי ירמיה לעוו, נפטר ביום ה' תמוז תרס"ז. מחתנו רבי יעקב חיים דייטש מלאצא יצאה משפחה עניפה, ראה בעלה 38 עמ' ע"ז-ע"ח.

ג] בנו רבי **ישראל שמואל ענגעל** רב ביישוב אירבע [Eör] הסמוך לניר מאדע. לא מצאתיו במפקד משנת תר"ח במקום, אולי נפטר לפני כן, או שבא לשם אח"כ. מצאצאיו: 1. בנו ר' נפתלי ענגעל, אבי ר' ישראל שמואל אבי ר' שאול כותב סדר היוחסין שהועתק לעיל. 2. בנו רבי יהושע מרדכי ענגעל ממ. ווארי. 3. אולי בנו ר' שאול ענגעל מקראלי. במאטריקל ניר מאדע מצאתי רישום לידת האני ענגעל, בת שאול ענגעל יליד אירבע ומארי טענענבוים ילדת באקטא, שנולדה באירבע בשנת תרמ"ז. אין ספק שהם צאצאי ר' ישראל שמואל. וראה עוד מ"ש בעלה 34 עמ' ס"ט-ע' ובעלה 36 עמ' ס"ג.

ד] בנו רבי **אביגדור גרינצווייג** מטוט קאניא שע"י וואראנוב. נולד בשנת תק"ע בוואראנוב [עפ"י מפקד תרכ"ט בקאניא] או בקאליב [עפ"י רישום פטירתו], ונפטר בן ס"ג שנה בטוט קאניא ביום ח' תמוז תרל"ג, ושם מנו"כ. זוגתו מרת ליבא לבית קויפמאן או שאנבערג או ענגעל. בעלה 34 (שם) העתקתי רשימת צאצאיו שנזכרים במפקד משנת תרכ"ט. אח"כ מצאתי רישומי לידות ילדי ויקטור גרינצווייג וליבא שאנבערג במאטריקל וואראנוב: 1. שאול, יליד ת"ר. 2. טשעבעז, ילדת תר"ג. 3. אליקע [elyke], ילדת תר"ה. 4. אברהם, יליד תר"ח. 5. נאטאן, יליד תרי"א.

ובעלה 36 (שם) שיערתי שגם ר' שאול גרינצווייג מהומנא (ראה אודותיו שם) הוא בנו, ואכן מתברר שהיה לו בן בשם שאול, אך כמש"כ שם התמיהה גדולה איך יתכן שנקרא בשם 'שאול' ע"ש זקנו הגדול בעודו בחיים חיותו. אמנם אח"כ מצאתי דבר פלא בס' 'זירא ישראל' שכתב דו"ז הרה"ח ר' יחזקאל הלוי מאנדל ז"ל, ושם בח"ב עמ' קט"ו מסופר בזה"ל: "לזקיני ר' שאול קאלעווער ז"ל הי' בן אחד שלא זכה תיכף לפני הבטן, ונסע בכל שנה לימים נוראים לצנו לבעל דברי חיים ז"ל שיתפלל עבורו, וכאשר חזר הי' נגע אביו ז"ל בכף יריכו ואמר לו לא הבאת כלום? ופעם נתן ידו תחת יריכו ואמר שעכשיו הבאת בן זכר, וכאשר יולד תקרא אותו משה שאול, ובנו פחד שאביו יסתלק בשנה זו, ואמר לו אל תפחד, וכן היה שנולד לו בן זכר והיה אביו חי עוד שנים הרבה", ע"כ.

סביר מאוד שמעשה זה התרחש עם בנו ר' אביגדור ואכן בנו ר' שאול נקרא ע"ש זקנו בחייו. אם כנים הדברים הרי ששמו המלא 'משה שאול', ואכן ברשימת נותני מעות קדימה לס' 'עולת חדש' ח"ג (טאלטשווא תרע"ב) שהו"ל רש"ז שטערן גיס בנו של ר' ישי מאנדל [חתן ר' אביגדור] רשום בעיר באלאשא יארמוט "מחוי' מו"ה משה שאול גרינצווייג", ומסתבר שהוא ממשפחת ר' אביגדור גרינצווייג, ואולי נקרא ע"ש בנו ר' משה שאול.

בתו הצעירה של רבי אביגדור גרינצווייג היתה מרת אסתר שרה שנולדה בקאניא בספטמבר 861. לאחר שהתאלמנה מבעלה הראשון, נישאה בסוף שנת תרנ"ב בדעמעטשער לבעלה השני ר' ישי הלוי מאנדל (ב"ר ישראל משה הנ"ל מניר באטור) שהיה אף הוא אלמן צעיר. המסדר קידושין היה הרב יאקאב גאטליב מדעמעטשער. לפי רישום הנישואין, היא התגוררה אז בדעמעטשער ובעלה התגורר בה. מאד, ובסוגריים נרשם מקום מגוריו ט. קאניא. לפי רישומי לידתה ונישואיה, אימה היא ליבא קויפמאן, ולפי רישום פטירתה אימה היא ליבא ענגעל.

לר' ישי מאנדל נולדו מזיווג זה הצאצאים הבאים:

א. בנם זקיני ר' שמואל אביגדור הלוי מאנדל מדעברעצין. נולד בשנת תרנ"ג, למד במאד אצל בעל 'לבושי מרדכי' זצ"ל ובאוונסדארף אצל בעל 'באר שמואל' זצ"ל. בשנת תרע"ח נשא בטעגלאש את זוגתו מרת שרה ילדת תרס"א, בת אחיו מאב הרה"ח מו"ה ישראל משה הלוי מאנדל ז"ל משם. התגוררו בדעברעצין שם היה מעסקני הקהילה. נפטר ביום י"ז תמוז תש"ה ומנו"כ בדעברעצין.

על מצבתו נחרט: שם טוב קנית לך בעולמך / ואל צדיקי אמת נסעת עם בניך / לא חסת על גופך ודמיוך / אב היית לעניי עירך / יגעת מאוד בפרנסך בני ביתך / דורך במר תילל על אבדונותיך / בן מו"ה ישי הלוי מאנדל נפטר בשנת תש"ה / י"ז תמוז נכד להצדיק מו"ה שאול מקאלוב / ש"א אסתר שרה / לזכרון / אחיו וחתנו מו"ה

ישראל משה מאנדל ז"ל / נפטר ונטמן בבערגנבעלזען
בשנת תש"ה / חי' אסתר בת מו"ה / ישראל זאב
ע"ה נפטרה שם ג' ניסן תש"ה.

ב. בנם ר' **נפתלי הערצקא הלוי מאנדל**, יליד תרנ"ח.
נשא בשנת תרפ"ב בטעגלאש את מרת ביילא בת
אחיו מאב ר' מרדכי הלוי מאנדל מפרסבורג.
התגוררו בפ"ב ונעקד"ה עם כל משפחתם, הי"ד.

ג. בתם מרת זיסל שיינדל הי"ד ילידת תר"ס, אשת
ר' **משה בצלאל רייך** ז"ל, ראה עליהם בעלה 44 (עמ'
ס"ד).

ד. בנם ר' **אליעזר הרש הלוי מאנדל** יליד תרס"ב,
נשא בשנת תרפ"ד את זו' בת ר' סענדר יעקב ב"ר
אליעזר הלוי ראטה מטעגלאש, ונעקד"ה עם כל
משפחתם, הי"ד.

ה. בתם מרת גיטל צביה הי"ד, ילידת תרס"ד, נישאה בטעגלאש בשנת תרפ"ה לר'
משולם לעווינגער מראהוד יליד תרנ"ט [אביו מוריץ לוינגר ואמו לבית ליכטנשטיין].

ו. בנם ר' **יוסף שאול הלוי מאנדל**, נפטר י"ד כסלו תש"ה. זו' מרת עטיל הי"ד בת ר'
משה יהודא בערגער מטערצאל. בנם שיבלחט"א מו"ה ישי מאנדל הי"ו גר בפ"ב.

ז. בתם מרת עלקא הי"ד אשת ר' **מנחם הורוויץ** ז"ל.

ה[בנ' ר' **יוסף ענגעל** מקאליב ואח"כ בגעמזשא, נפטר בנירעדהאזא ביום 29 יוני
895 [ז' תמוז תרנ"ה] בגיל 68. זו' מרת אביגיל בת הג"ר יודא דוד רוטנברג אב"ד
טאליא וס. פעטער מח"ס תהלה לדוד, נפטרה שם ביום 26 אפריל 895 [ב' אייר
תרנ"ה] אף היא בת 68. לא היו להם ילדים. בס' 'וירא ישראל' (ח"ב עמ' לח-לט)
נדפס העתק וצילום מכתב הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זצ"ל אליו.

ו[בתו נעטי, נישאה בשנת תר"ד בקאליב לר' יוסף ווייס יליד ווערטעש.

רבי אברהם שאנבערג מבענקאטץ וצאצאיו

איש יהודי גר בק"ק בענקאטץ שע"י וואראנוב, ושמו ר' אברהם שאנבערג. הוא
נפטר שם ביום 19 מרץ 847 [ב' ניסן תר"ז] ולפי רישום הפטירה הוא היה בן 65
ונולד בוואראנוב. זו' מרת אסתר לבית ניימאן. יש אולי מקום לשער שהוא בנו של
רבי שאול מקאליב, כפי שיובא להלן.

צאצאיו לכאורה הם:

א[בנו ר' משה שענבערגער מבענקאטץ. נשא בשנת תר"ב בסערעדניא בהיותו בן 24
את זוגתו מרת חיה [נאני] בת ר' שמואל? וחעווע? ניימאן מליסקא בת 18. נפטר

ביום 8 דצמבר 883 [ט' כסליו תרמ"ד] בבענקאטץ בן 58 ונטמן בוואראנוב. צאצאיו : א. מענדל יליד תר"ה, התגורר בבענקאטץ עם זו' אוה שמילאוויטש ילידת חוסט, שם נולד בנם משה בשנת תרמ"ז ובנו זיגמונד בשנת תרנ"ד. ב. חוה או טשעבע, ילידת תר"ח. ג. מאיר, יליד תרס"ז. ד. ארמין יליד תרכ"ב. ה. אסתר, נישאה בשנת תרמ"ב בגיל 21 לר' אברהם בן ר' חיים דייטש בן 25 יליד אוהעל.

ב[בתו מרת ליבא ילידת תק"פ, אשת ר' אביגדור גרינצווייג הנ"ל, ראה עליהם לעיל. ג] בתו מרת פערל ילידת תק"צ אשת ר' הרש ליב [ב"ר דוד] אייכלער מקאדלאטץ שע"י הומנא. עלתה לא"י ומנו"כ בעיה"ק צפת. בעלה נפטר בהומנא ביום י"ח אב תרנ"ה (8 אוגוסט 895). הוא היה תלמיד ה'כתב סופר' וזכה לקבל ממנו כתב 'חבר' (נדפס לאחרונה בסי' 'סופרי המלך' עמ' תקפ"ג).

צאצאיהם : א. דוד, יליד תרס"ז. ב. תאומתו שרה. ג. אברהם, יליד תר"ח. ד. חיה, ילידת תרכ"ב. אולי היא בתו האני שנישאה בשנת תרמ"ח בהומנא בגיל 23 לרודולף בן מארק גשטטנר יליד ומתגורר בטעטה בן 27. ה. וואלף, יליד תרכ"ח. נשא בשנת תר"ן בסטראפקוב את זו' רחל בת שאלאמון ופרימעט גולדברגר משם. ו. הרה"ח ר' מאיר, יליד תרכ"ז. עלה לעיה"ק ירושלים והקים משפחה ענפה. ז. עמנואל, יליד תרכ"ט. נשא בשנת תרנ"ה ב- hrubo את זו' האני בת אברהם בערקאוויטש ורעזי שווארץ, בת 22. ח. יודית, ילידת תרל"ג.

ההשערה שר' אברהם שאנבערג הנ"ל הוא אולי בנו של רבי שאול מקאליב, מתבססת על כך שברישום הפטירה של נכדתו מרת אסתר שרה מאנדל נרשם שאמה [שהיא לכאורה בת ר' אברהם הנ"ל] היא **ליבא ענגעל**. כך גם השם ליבא קיים לרוב אצל צאצאי ר' שאול ע"ש זוגתו. מצטרפת לכך גם המסורת אצל צאצאי ר' הרש ליב אייכלער שהם נכדי ר' שאול מקאליב. אך כמובן שעדיין כ"ז נותר בגדר השערה בעלמא עד שיתבררו הדברים.

רבי יוסף שווארץ מניר באגאט

כפי שהובא בעלה 21 במאמרו של הרב נ"א וקשטיין, צאצאי ר' יוסף שווארץ מניר באגאט מתייחסים אף הם לרבי שאול מקאליב, אך כפי שמבואר שם, סדר הדורות שנכתב בכמה מקורות אינו עומד במבחן השנים. מבדיקת רישום הפטירה של ר' יוסף שווארץ שנפטר בניר באגאט ביום אחרון של פסח תרנ"ח עולה שהוא יליד ניר באגאט, אביו פערענץ שווארץ בניר באגאט, אמו לעני שווארץ אשת פערענץ שווארץ, וזוגתו רוזה פריעד. מצאתי גם את רישום הפטירה של זו' רוזה [רחל] לבית פריעדמאן [ובחלק מהרישומים פריעד] ילידת ניר באגאט, שנפטרה שם ביום 18 ספטמבר 881 [כ"ד אלול תרמ"א] בגיל 48, ונקברה שם. יש לחפש את יחסו לרבי שאול מקאליב בהתאם לנתונים הללו. יתכן גם שזוגתו רוזה לבית פרידמן היא מצאצאי רבי שאול ולא הוא עצמו.

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר

מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (21)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית בשנת תרפ"ז: Egyenloseg (אחדות) (להלן בקיצור: Egy); Juedische Presse (יידישע פרעסע) (להלן בקיצור: J.P.); Der Israelit (דער איזראעליט) (להלן בקיצור: Is); Zsido Ujsag (עתון היהודי) בעריכת הרב יוסף גרוסברג (להלן בקיצור: Zs.U.)

ירושלים - ה-28 לאוקטובר יום הייסוד ה-8 של מדינת צ'כוסלובקיה נחגג באופן מיוחד על ידי יוצאי המדינה. לרגל האירוע הודיע כולל שומרי החומות במודעות על ההתכנסות בבית הכנסת 'בית שמואל' ביום חמישי כ' במרחשון. הקונסול של צ'כוסלובקיה הופיע עם כל סגל הקונסוליה. הנואם היחיד היה הרב הראשי [יוסף] ח[יים] זוננפלד. נאמרו פרקי תהלים כא, כד, מה, סא, עב, צ, צא, קג, קמד ו-קן. ואח"כ נאמרו דברי ברכה לנשיא מסאריק, למלך אנגליה ג'ורג' ה-5, וכן עשו 'מי שבירך' ללורד פלומר הנציב העליון. (J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13)

הומנע - הידיעה על פטירת הרב הראשי יצחק [איזיק] פרידריך התפשטה מהר [ראה 'עלי זכרון' 47 עמ' מב]. רבים הגיעו ללווייתו. הרב היה חולה במשך תקופה ארוכה והקהילה הביעה את צערה על כך ולא חסכו מאמצים לצורך רפואתו. בעת פטירתו נוכחו לדעת כמה הוא היה ידוע ומוערך גם מעבר להומנע. הלשכה המרכזית וערי הסביבה שלחו את נציגיהם ללווייה. הרבנים הראשיים של מיכלובצע [רבי שמעון עהרנפלד] וקושיצה [רבי שאול בראך] נשאו הספדים מרגשים ביותר. (J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13)

נאג'קארולי (קראלי) - ר' יונה פירטה ממישקולץ מודיע שמה שפורסם בעיתוננו במאמר 'מנאג'וואראד (גראסוורדיין) ועד סיגעט' [ראה 'עלי זכרון' 47 עמ' מד-מה] אודות המצב בבית הכנסת של קהילת הסטטוס-קוו בנאג'קארולי, שהרב שלהם לשעבר היה אחיו פרנץ [אפרים] פירטה וכעת הרב הוא אחיינו שיינפלד אליעזר, אינו מתאים למציאות. עוד בימי הרב מאיר פערלעס זצ"ל כאשר נבנה בית הכנסת הוא הותאם לכל דיני השו"ע. למעשה הרב שיינפלד ניסה למזג את קהילת הסטטוס-קוו לאורטודוכסי, אבל לא הצליח בכך. מדהים שהוא הקריב את עצמו ואת משפחתו למשימה הזאת. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

טעמעשוואר - על הידיעה שפורסמה מאת הכתב מנאג'וואראד על אודות המחיצה בעזרת נשים כאן [ראה 'עלי זכרון' 47 עמ' לח], שכביכול אינו עומד בגדרי ההלכה מגיב במכתב ארוך רבה של הקהילה החרדית [של האיזור הנקרא יוז'עף-ואראש] ברנט [ברכי'] שיק בצורה חריפה ביותר, ומכחיש לחלוטין את הדיבה שפורסמה בנידון.

כאשר הגיע לקהילה לא היה מניין רק כאשר שילמו להשלים אותו. לא היה מקווה ולא ת"ת, גם מחיצה לא היתה. היום ישנו מהפך בכל הנזכר, לכן הוא מתפלא על הכותב וגם על העיתון המפרסם שלא בדקו את האמת לאמיתה. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 7)

פרשבורג - ב-ט"ז חשוון פתח הרב הראשי עקיבא שרייבר בדרשתו את זמן החורף של הישיבה בה לומדים כעת 200 תלמידים. הוא הזכיר את זקנו החת"ס שברוחו מתנהלת הישיבה ושיבורכו מן השמים כל התומכים בישיבה. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 12)

בי"ט מרחשוון היתה ההלוויה של הרמן [צבי ב"ר יהושע זעליג] שטיינר שנפטר בגיל 77. צאצא של משפחה ותיקה מכובדת, עמד בראש כמה ארגוני חסד בקהילה. בית ההלוויות התמלא עד אפס מקום. שם הספידו הרב הראשי [עקיבא] שרייבר ואחרים ובבית העלמין בין השאר הרב שמואל דונאט. (J.P. גליון 45 כ"ח חשוון תרפ"ז עמ' 13)

בד' כסלו תרפ"ז התקיימה הלווייתו של יחזקאל (אדוארד) שלענגער שנפטר בערב לפני כן. בית הלוויות התמלא עם ציבור מכיריו ומוקיריו ושם הספידו רבה של חברת 'מחזיקי הדת' אברהם [אבא] הרצל. בבית העלמין נשאו הספדים הרב שמואל דונאט בשם הח"ק שהמנוח היה חבר פעיל בו במשך שנים רבות. אחריו הספיד הרב הראשי [עקיבא] שרייבר, הוא הזכיר את ימי נעוריו של המנוח כאשר למד בישיבת הרב פייבל פלאוט בשוראני ואח"כ בפרעשבורג בישיבת הכתב סופר והשבט סופר. הוא שימש כ- 'הויז-בחור' אצל הכתב סופר. (J.P. גליון 47 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 5 ; Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

שוב קיבלה הקהילה מכה אנושה בפטירת ר' חיים (היינריך) [ב"ר גרשון] כ"ץ שנפטר ב-י"ג כסלו תרפ"ז בגיל 58 לאחר מחלה קשה וממושכת. הוא היה תלמיד מובהק ונכד של הגאון רבי מנחם כ"ץ זצ"ל מצעהלים ולמד אח"כ גם בישיבת פרעשבורג אצל השבט סופר זצ"ל. הוא טרח עבור פרנסתו וכאן בא לידי ביטוי פירות החינוך התורני שלו כאשר כל סביבתו - גם נכרים - ראו ביושרו דוגמה לאדם נאמן. הוא שימש כגבאי של צדקה בקהילת פרעשבורג וגם כאן ראו בו אישיות יוצאת מן הכלל בנאמנותו לתפקידו ללא כל הבדל בין אוהב או שונא. בהלווייתו שנערכה ב-ט"ו כסלו התאספו בבית ההלוויות קהל גדול של אוהדיו וחבריו. שם הספידו הרב שמואל דונאט בשם הח"ק. ליד הקבר הספידו הרב הראשי [עקיבא] שרייבר ואחריו הרב [אברהם] אהרן כ"ץ מנייטרא שהספידו בשם המשפחה. (J.P. גליון 48 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 5)

הכנסת ס"ת בבית ר' משה [הלוי] ווייס ביוזמת בנו הרב הלל ווייס רבה של וינר-נוישטט. השתתפו בחגיגה הרב הראשי [עקיבא] שרייבר והרבנים [דוד] וועסעלי, [ישעי] קאליש, [משה שרגא] גולדשטיין ו[שמואל] דונאט. הרב הלל הקדיש את הס"ת לזכר אמו [פיגלא] שנפטרה לאחרונה [י' אדר תרפ"ו] באופן פתאומי. (J.P. גליון 47 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 4)

ב-ט"ו כסליו נערכה בפרעשבורג הועידה הכללית של צעירי אגודת ישראל. בין הפעילויות השונות הוזכרו השיעורים הניתנים ע"י הרב [שמעון] הירשלה. נאמו בין השאר ר' יעקב רוזנהיים (פפד"מ) והאדונים הרב הירשלה, נתן זונטהיימר ואמיל גולדשמידט (פפד"מ) וכן הרב הראשי [קלמן] וועבער. נבחרה ההנהלה המורחבת. (J.P. גליון 48 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 5)

קערעצקי - כפי שבכל רחבי קרפטו-רוס המצב שבעקבות התעמולה הציונית יש חשש שהנוער יצטרף לתנועות חילוניות, ראו צורך לייסד במקום אירגון נוער לבני תורה. כך הוקם ע"י סוחרים צעירים יוצאי ישיבות בעידודו של הרב הראשי [חנוך העניך מאיער] חברת 'תפארת בחורים' מתוך מטרה לייסד שיעורים ללימוד תורה ערב ובוקר. (J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13)

קונסנטמיקלוש - נפטר רב הקהילה ד"ר יאקאב [עקיבא] פישר בגיל 28 ביום שישי לפנות בוקר ו' כסלו תרפ"ז בבודאפעסט, כתוצאה של עקירת שן שבעקבותיה התפתח זיהום בדם ועל אף הניתוח שעבר בבית חולים שלא הצליח נפטר לאחר 2-3 ימי ייסורים. היה תלמיד מצטיין בישיבת פרשבורג. הוא היה רב רק 5 שנים לשביעות רצון הקהילה, למד ולימד ודרשותיו היו לשם דבר. בנה מקווה ותכנן גם להקים ישיבה במקום. השתתף ככותב בעיתון הזה מאז הופעת העיתון. השאיר אחריו אלמנה וילד קטן ללא כל תמיכה. נשיא הקהילה שוורץ ליפט וחבר נכבד בקהילה ד"ר נעמעש קיבלו על עצמם לדאוג לקיומם. בעת קבורתו ביום שני (הובא לגיענק ביום ראשון ונקבר ליד אביו שהיה שם רב) הספידוהו נשיא הקהילה בגיענק אנגל, נשיא הקהילה בקונסנטמיקלאש שוורץ, הרבנים [שמעון] סופר מפאקש, [בנימין] זיידל מגאלאנטה (חמיו של הנפטר), [שמחה יואל] פישר מדעווא (האח המבוגר של הנפטר), [יוסף שלמה] גויטיין מהוג'עס ו[אהרן] פרעסבורגר מבוניהאד, ולבסוף ד"ר נעמעש מקונסנטמיקלאש וקאליש מסאבאדסאלאש. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 8 ; Egy י"ד כסלו תרפ"ז עמ' 14)

ביום ראשון אחה"צ נערכה כאן אזכרה לרב המנוח ד"ר יאקאב פישר. המספיד היה אחיו הרב הראשי של דעווא פישר ג'ולא [שמחה יואל]. הציבור נפעם מדבריו וקיבלו על עצמם לדאוג לאלמנה ולילדיו היתומים. (Egy כ"א כסלו תרפ"ז עמ' 16)

אורמין - על מקומו של הרב [משה בנימין זאב] ליכטנשטרן - חתנו של הרב קופל רייך רבה הראשי של בודפעסט - שנפטר לאחרונה, נבחר לאחר דרשת נסיון כרב הראשי אדולף [אברהם יהודה] שוורץ בנו של הדיין המפורסם של מעדזילאבורצ'ע לשעבר [יצחק] אהרן שוורץ. הרב הנבחר היה תלמיד ישיבת פרעשבורג וישיבת פרנקפורט של הרב ד"ר [שלמה זלמן] ברויאר, תוך כדי כך שימש גם כמורה דת בבית הספר שם. בימי המלחמה שימש כרב צבאי בפעשט. (J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13 ; Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

סעבלוש (סעליש) - עוד ספיחים מהבחירות לפרלמנט. יום אחד התנפלו הציונים ברחוב על רכב של המפלגה החרדית ופצעו בו את נפתלי עהרליך המלווה הצעיר של המועמד

החרדי לפרלמנט הרב הראשי [יוסף יונה צבי הלוי] הורוביץ מהנוצבצה [אונסדורף]. המשטרה הענישה אותם. (J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13)

קושיצה (קאשוו) - לאחרונה כאשר הרב שאול בראך דרש בבית הכנסת לרגל חגה של מדינת סלובקיה, לשונות רעים הפיצו שהוא נאם נגד מדיניות הכספים של הממשלה. בכדי למנוע לזות שפתים הזמינה הנהלת הקהילה את נציגי הממשל לבוא לבית הכנסת ולשמוע את דרשתו של הרב בליל שבת, ובדרשתו הדגיש שלא עלה בדעתו לעסוק בפוליטיקה. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

ראקושפאלוטא - אירוקסי שרי [שרה] דושינסקי בת רבה של ראקושפאלוטא [יצחק מיכאל דושינסקי] עם דוד [יהודה] שפיצר מועלקיטפולצ'אני [טאפאלטשאן]. (J.P. גליון 46 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 5)

נייטרא - כפי שכבר הודענו קהילת עפריעש [פרעשוב] בחרה את הרב ד"ר קליין דז'ו [יהושע] מנייטרא לרבה. היות ומשרת הרב [הניאולוג] בנייטרא התפתנה, התעוררה רוח חדשה בקרב צעירי הקהילה להתאחד עם הקהילה האורטודוכסית. לשם כך מן הצורך לדאוג שיהיה לדור הצעיר מנהיג רוחני הראוי להם. הרב הזקן כ"ץ [אהרון] [משה] בדעתו להתפטר לטובת בנו [ר' אברהם אהרן]. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

קישוואראדא (קליינווארדיין) - מודיעים משם שבישיבה המקומית לומדים 40 תלמידים שנמכים ע"י הקהילה. הידיעה שישנה מגמה של פילוג בקהילה כבר לא נכונה כי נעשו צעדים למנוע את זה. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

מאקו (מאקווא) - אירוסין של מאדי [בילא] בת משה [שמואל] וועבער ממאקו עם פרידמן שאמו [שמואל בנימין] מסאטמאר [בן הדיין רבי אברהם חנוך פרידמן]. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

נוגראד-קאלי - מודעה מהרב טאוב מור [משה] בדבר הצעה לשידוך הגון עבור בתו נערה מיוחסת, משכלת, בעלת חן ויופי. לבחור תהיה תעודת הוראה, קול נעים שיוכל לשמש כש"ץ מ"ץ והוא ילמדו שחיטה ודיני תפילה, יוכל להיות בבוא העת מנהל המטריקל ואף למלא את מקומו. את ההצעה לשלוח עד לסוף שנת 926. (Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 14)

בודאפעסט - בחצר בית הכנסת של קאזינצי בבודאפעסט נערכה ב-ג' כסלו תרפ"ז חתונתם של הילדה [חיה] בת הרמן [צבי הרש] פרידמן ממאנדוק, חבר ועדת ה-10 של הלשכה המרכזית הארצית של הקהילות האורטודוקסיות, עם עמנואל [מנחם מענדל ב"ר יוסף יהודה ליב מצעהלים] ריינר סוחר בבודאפעסט. השתתפו מסלתה ומשמנה של הקהילה. בסעודה דרשו בין השאר הרבנים הראשיים מצעהלים [יוסף אלימלך כהנא], ראב [בנציון סנידרס] וקיש-וואראדא [קליינווארדיין, מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים]. כן דרשו אחי הכלה פרידמן שאנדור [שלמה זלמן] ופריג'עש [אפרים פישל],

לשעבר תלמידי ישיבת פרעשבורג. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 12; Egy י"ד כסלו תרפ"ז עמ' 16)

נציגות ליהודים בבית העליון. היזמה לכך הובאה בפרלמנט ע"י חבר יהודי פאול שאנדור. שני נציגי הלשכה הארצית של החרדים הנשיא אדולף [אברהם] פראנקל וסגנו [חיים אלעזר הכהן] הרטשטיין נפגשו עמו וביקשו ממנו שגם האורטודוכסים יקבלו ייצוג. הוא לקח אותם אל שר המשפטים והלה הסתייג מהבקשה בטענה שהשלטון מכיר רק בדת יהודית אחת. אבל יעץ לשאנדור להכניס תוספת לסעיף של החוקה ולהגדיל את נציג הדת היהודית לשנים. ואכן הצעה זו נתקבלה וכך נפתחה האפשרות למינוי שני נציגים של היהדות לבית העליון. (Is גליון 47 י"ב כסלו תרפ"ז עמ' 5)

שיחה עם חסיד של הרב יחזקאל מרדכי וויזל הרבי מפוליאנא על אודות שהות הרבי כאן [בבודאפעסט]. לפי דבריו הרבי הסתייג משהותו בעיר הבירה וקבע מראש את משך שהותו ל-17 יום, ולא היה מוכן להאריכה על אף הפצרות חסידי. את הסיבה לכך הוא ביסס שבעיר הוא סבל רבות והרגיש בה את הגלות, יותר מדי משומדים ופורקי עול. הוא מבקש ממבקריו לשמור על חוקי הדת ואת המצוות בקפדנות. בפוליאנא הוא שימש לפני כן כשוחט ואח"כ כצדיק, עם כל הכבוד שמעניקים לו. יש לו גם זכות אבות, סבו ר' יחזקאל אברהם היה נאמן ביתם של צדיקי דורו רבי זלמן ליב מסיגעט ורבי מענדעלע מוויז'ניץ, ובעת שהותו באחד החגים אצלו בויז'ניץ נפטר שם. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 6)

ועדת שומרי שבת שליד הקהילה האורטודוכסית, ע"פ פקודת נשיאה קורין דעז'ו והרב זוסמן ויקטור [פישל] נשיא חברת מחזיקי הדת, מוציאים לאור 'אלמנך' [כעין אלפון כתובות] שיכיל מאמרים בנושא קדושת ושמירת השבת וכן רשימת סוחרים ובעלי מלאכה שומרי שבת. (Egy י"ד כסלו תרפ"ז עמ' 17)

מודעה מטעם בית דין צדק דקהל היראים בודאפעסט, 'לסדר ע"כ לא יאכלו בני"י תרפ"ז לפ"ק, לא לאכול בסיקוויט מפני חשש תערובת שומן איסור. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

לרגל 10 שנים למותו של הקיסר פרנץ יוזף נערכה ב-21 לחודש בבית הכנסת קאזינצי אזכרה בנוכחות קהל רב. נאם ראש הקהל [אברהם] פרוידיגר, החזן [דוד] הרטמן אמר כמה פרקי תהילים והרב זוסמן ויקטור [פישל] אמר אזכרה וקדיש לפני ארון הקודש הפתוח. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 10; Egy כ"א כסלו תרפ"ז עמ' 16)

ב-ט"ו כסלו תרפ"ז נערכה חתונתם של עובד העיתון שמאלהויזען ליפוט [חנני] יו"ט ליפא בן שאלומון [הרב שלמה ברוך], עם צוויבעל לילי בת [יעקב אשר] זעליג [מגורליץ-בודאפעסט]. השתתפו מסלתה ושמןה של הנהלת הקהילה ושל הח"ק וקהל רב שגדש את כל החצר של בית הכנסת ואת הרחובות הסמוכים. בין האורחים היו גם נציגי השגרירות הפולנית. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

ביום רביעי שעבר י"ח כסלו נישאו בחצר בית הכנסת של קאזינצי ארנקה [גולדה] בת הרב ויקטור [פישל] זוסמן ומיקשה [שמואל מרדכי ב"ר יצחק משה] גראוס מנאג'טאפולצ'אני. סב הכלה הרב קאפל רייך סידר את הקידושין והשתתפו בשמחה ראשי הקהל וציבור גדול. בסעודת הנישואין דרשו אב הכלה, ראש הקהלה [אברהם] פרוידגר, הרבנים רייך מוזעס [משה] ממעדיעש, רייך שמואל [בנימין] מווערבא, פירסט לאו [לוי שלום] מטשוז. בשבת בסעודה שלישית דרש החתן חריפות ומגידות, ולאחר מכן נשיא ש"ס חברה' קליין מארק [מאיר שרגא הכהן] והרב יונתן שטייף. (Egy כ"א כסלו תרפ"ז עמ' 16; Zs.U. גליון 45 כ"ז כסלו תרפ"ז עמ' 9)

שטוראליאוהעלי - נכדו של הבעל ישמח משה, ר' לייבוש טייטלבוים נפטר בגיל 80 [ביום ז' כסלו תרפ"ז]. היה חבר מכובד ומסור של הקהילה הספרדית שם. בהלוייתו נספד ע"י הרב [דוד דוב] מייזליש רבה של הקהילה הספרדית וע"י הרב הראשי [צבי הרש] פרידלנדר מאולאס-ליסקא. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

טוקאי - ביום שישי לפנה"צ נקבר השוחט המקומי ר' שאלומון [שלמה] ליסאוער [נפטר ביום י"א כסלו תרפ"ז] ששימש 35 שנה בקהילה. הוא נפטר בבית חולים בעיר הברירה. הספידו הרב שאלומון [חיים שלמה זלמן] מושקוביץ, הרב הראשי של טעמעשוואר שיק בערנט [ברכי], ובן המנוח ליסאוער דוד מנאג'מיהאלי [מיהאלאוויץ]. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 11)

טרנבה (טירנא) - בש"ק פ' וישלח [י"ד כסלו תרפ"ז] חגג הרב הראשי ש[מואל] ד[וד] אונגר את הבר מצוה של בנו חיים (צבלי) [ידידיה] בנוכחות כל הקהל. בית המדרש הגדול התמלא באורחים רבים כאשר הבחור הבר מצוה דרש. בשם הקהילה בירך הנשיא ישראל אבעלעס והביע את הכרת הטוב לרב על תמיכתו ללא גבול למען מוסדות הקהילה, כגון הישיבה והת"ת. (J.P. גליון 48 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 5)

ווינען - הזמנה לחתונת משה יהודא לעדערער מלקנבאך עם אסתר בת הרב יוסף באומגארטן שתתקיים ב-י"ז כסלו תרפ"ז. (J.P. גליון 47 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 3)

תיאור על חתונת בת הרב יוסף בויםגארטן שנערכה ב-י"ז כסלו בבית הכנסת 'שיפסול'. ההשתתפות היוצאת מן הכלל הראתה את חשיבות הרב וכן

גם של החתן לאופולד לעדערער שפועל רבות עבור קיום הת"ת יסודי התורה. בסעודה השתתפו הרב הראשי [ישעיה] פירסט, הרב הראשי [יהודה הכהן] קראוס (לקנבאך) הרב הראשי [שמואל] עהרענפעלד (מטרסבורג), הרב ד"ר פ. כהן, ר' שאלומון [שלמה] שרייבר ועוד. (J.P. גליון 48 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 5)

גאלאנטא - אירוסי יחיאל יוסף בוקסבוים
בן הרב [יהושע בוקסבוים] עם קרינדל
גולדבערגער בת הרב של טיסאבערענצל
[גרשון אברהם גולדבערגער]. (J.P. גליון
47 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 5)

סערדאהעלי - הן תומכי הרב הלל
ויינברגר והן תומכי הרב אנשיל כ"ץ
החליטו לקבל את הכרעת בית דין רבני
שייתן את פסק דינו תוך 33 ימים. בכך
מקווים שיושג השלום במקום. (Zs.U.
גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 11)

בהמשך לידיעה הקודמת אודות בית
הדין הרבני שיכריע על בחירת הרב החדש
[בסערדאהעלי], נודע שההרכב הוא:
הרבנים הראשיים של פרעסבורג [עקיבא
סופר], נייטרא [משה כ"ץ]
וערשעקאוויאר [נייהיזל, יוסף מאיר
טיגרמן]. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז
עמ' 11)

לינץ (אוסטריה) - בגיל 90 נפטר הרב הראשי מוריץ פרידמן. כבר נעשו הכנות ע"י
השלטונות שיקבל את אות ההצטיינות של נשיא המדינה. המנוח הוא יליד נאג'קארול,
למד בישיבת פרעסבורג ושימש כ-40 שנה ברבנות המקום. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו
תרפ"ז עמ' 11)

שופרון - נישואי טערעז [ריזל בת ר' אברהם הלוי] שישא משופרון עם ליפוט [יהודה ליב
ב"ר אליעזר] ווייס מצ'ורנא ב-ט"ו כסלו בשופרון. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ'
12)

פרעשוב - נכד הכתב סופר נבחר לרבה של פרעשוב - בישיבת הנהלת האסיפה הכללית
של הקהילה האורטודוקסית ב-ט"ו כסלו נבחר הרב [אברהם חיים] דוד שרייבר
מבוריצלאב לרב הראשי של הקהילה, לאחר שנים רבות ללא רב. הוא בנו הגדול של רבי
יצחק ליב שרייבר זצ"ל מדרוהוביץ וכך הוא נכדו של הכתב סופר זצ"ל. הוא חתנו של
שימון [ישעיה] שרמאן נשיא הקהלה החרדית בקושיצע [קאשוו]. לצד היותו סוחר
ותעשיין הוא גם ת"ח מפורסם ומגיד. לאחר פטירת אביו הוא עומד בראש כולל
דרוהוביץ [גליציה] בא"י. בעת היותו בווינה כיהן כחבר בהנהלת אגודת ישראל, ומסר
שיעורים שם ובפרעסבורג במסגרת אגו"י. רואים בו את האדם שאחדות ישראל נגד

עיניו לדאוג עבור היראים והשלמים. (J.P. גליון 48 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 5; Zs.U. גליון 45 כ"ז כסלו תרפ"ז עמ' 10)

מישקולץ - חגיגה לכבוד ראש הקהילה פלדמן מור ב-ט"ו כסלו תרפ"ז בעקבות פעילותו למען הקמת בית הספר התיכון לבנות. היו נאומים רבים כאשר כל אחד שיבח את רה"ק. הוא בתשובתו למברכים הודיע שבזמן פעילותו כראש הקהל, מוסדות נוספים של הקהילה שופצו ונבנו כמו בית השחיטה, המקווה, מאפית המצות, בנין הישיבה והמנזה. הוא הדגיש שגם הצליח לסיים את מה שראשי הקהלה לפניו התחילו, דהיינו השכנת שלום עם הקהילה הספרדית. וכן דאג להקמת מוסדות חסד רבים ולסדר מקומות עבודה לזקוקים לכך. אמנם לא מגיע לו תודה, כי הוא רואה כחובה את כל מה שפעל, ואת שכרו יקבל בבוא העת לאחר 120. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 3-2)

הקהילה הספרדית בחרה בהסכמה כללית את גוטליב [רבי חיים מרדכי] יעקב כרב. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

דיואש'ור - הרב שטיין פרנץ [פרץ טובי] נבחר לרבה של הקהילה האורטודוקסית במקום. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 10)

פאפא - הרב וידר שאלומון [שלמה דוב] חתן רבה של נירעג'האזא [רבי שלום וידר] היה בשבת האחרונה אורח כאן, ולפי בקשת ראשי הקהלה דרש בבית המדרש הגדול בחריפות על הנושא בו עוסקים כעת ב-'שיעור-חברה' לשביעות רצון כל הלומדים. (Zs.U. גליון 44 כ' כסלו תרפ"ז עמ' 10; Egy כ"א כסלו תרפ"ז עמ' 17)

פטירת רבי ארי' ליב גרוסברג עורך העתון 'זשידא אוישאג'

ב-Zs.U. גליון 41 כ"ח חשון תרפ"ז הופיע רק עמוד אחד עקב פטירת העורך ב-כ"ג חשון, ובו גם הודעה קצרה אודות הפטירה של הרבי מבעלז.

תולדות חייו של גרוסברג ליפוט מאת בנו ינו ר' יוסף גרוסברג. לפנינו בקצרה: [נולד ביום י"א אב תרכ"ט בבעליניעש לאביו הגאון ר' אשר. כאשר הגיע לגיל 14 למד בישיבת נאג'וואראד [גראסוורדיין] אח"כ בקעז'מארק אצל הרב הזקן שם ר' אברהם גרינבורג], שם גם סיים את הלימודים הכלליים. מכאן הגיע לישיבות פרעשבורג ואונגוואר. משם כבר שלח מאמרים לעתון איזראעליט במיינץ. ב-892 [תרנ"ב] נמסר לו עריכת העתון היומי 'אלגעמיינע יידישע צייטונג'

Budapest, 1928. évfolyam, 41. szám.	II. évfolyam, 41. szám.
ZSIDÓ UJSÁG	ZSIDÓ UJSÁG
A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓ-SÁG HETILAPJA. • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER.	A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓ-SÁG HETILAPJA. • MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER.
Bejelentés az Iktatásról: BUDAPEST, VII. UJ KÖNYV H.	Bejelentés az Iktatásról: BUDAPEST, VII. UJ KÖNYV H.
TELEFON: János 121-86.	TELEFON: János 121-86.
SZERKESZTETTE: GROSZBERG LIPÓT.	SZERKESZTETTE: GROSZBERG LIPÓT.
ELŐFIZETÉS: DÍJ: I. ÉVRE: A. 24000 Ft. - II. - 12000 Ft. - III. - 12000 Ft. (Magyarországon kívül: 30000 Ft.)	ELŐFIZETÉS: DÍJ: I. ÉVRE: A. 24000 Ft. - II. - 12000 Ft. - III. - 12000 Ft. (Magyarországon kívül: 30000 Ft.)

ברוך דיין האמת:

Mely fájdalomtól leszűzve tudjuk, hogy a közönségnek és tulajdonosainak

lapunk közérdekűnek és tulajdonosainak

lapunk közérdekűnek és tulajdonosainak

GROSZBERG LIPÓT-NAK

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

október hó 31-én

ZSIDÓ UJSÁG
SZERKESZTŐSÉG: 24
KISVÁROSIUTALJA.

הדפיק מבעלז אינו:

Mint Beizlől lapunknak jelentik, az ottani híres Rebbe ugyancsak veszmár lehetne ki szent lelkű. תשובה.

1926. november 26

לציבור ונחל הצלחה. במיוחד החל מ-904 [תרס"ד] כאשר אדולף [אברהם] פראנקל נ"י נתמנה לנשיא והלה עודד אותו בשאיפתו, ויותר מזה אף נתן לו עצות מעשיות על אלו נושאים לכתוב בעיתון, ובכך לחזק את האורטודוקסיה. משימות רבות היו לעיתון בעת ההמלחמה ונעשה לשופר הבלעדי של היהדות החרדית. לקראת סוף המלחמה נסגר העיתון מסיבות שהזמן גרמן. הוא עצמו נאלץ לעסוק במסחר וכן בפעילות לצרכי רבים. בין השאר הוא יסד רשת של ת"ת שהיה מיועד גם לחוגים חילוניים. תמיד חשב שאולי הגיע הזמן לבסס עיתון לחוגים החרדיים בכדי שהם לא יהיו זקוקים לעיתונים של הניאולוגים.

וכך הוא יסד את העיתון-שבועון הזה [זשידא אוישאג] בסתיו 925. אך לצערנו לא לזמן רב, כי עקב הכוחות הרבים שהשקיע וכן האחריות הגדולה שרבעה על שכמו הכריעו אותו, ובקיץ אשתקד קיבל שטף דם במוח. אמנם לאחר אישפוז ומנוחה ממושכת הוא התאושש אבל בכ"ג חשון תרפ"ז נפטר לבית עולמו.

(Zs.U. גליון 42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 2)

בעיה
נ' לסדר ויצא שנת התרפ"ז פ"ב תצ"ו
כבוד מערכת "זשידא אוישאג"
בודאפסטה.

אדונים נכבדים!
בלב נשבר שמעתי הבשורה המעצבת מפטירת
עורככם הראשי מ"ה אר"י גראסבערג זצ"ל
והניי מבין לכם בזה את חשתי המפואר בענייכם
הגדול על מות האדם היקר והנלבב הזה. פעולותיו
רבות-הערך של המנוח ז"ל ידועות בכל החצי פוזינו
נכרות בכל חיי היהדות היהודית כמו בארצכם כן
בהארצות הסמוכות לה. במוחו אברהם היהדות
היהודית אברהם גדולה. ודי נחמכם בתוך יסאר
אבלי ציין וירושלים אביהם.
כתורת המוקדים:

ה"ק קלמן וועבער
ראש הלישכה.

ופרעשבורג. ואני מאחל ליורשיו שהעיתון ימשיך להופיע, ועלה לו יבול. - הרבנים
הרשקוביץ' וגיינזברגר וכן הנשיא א[ברהם] פרוידגר, ד"ר [אברהם] דויטש מנהל בית
הספר, ולפלו מזכיר הקהילה לא הספיקו להספיד עקב השעה המאוחרת. (Zs.U. גליון
42 ו' כסלו תרפ"ז עמ' 2-3) – [ידיעות דברי הערכה עליו גם ב: Is גליון 46 ה' כסלו תרפ"ז
עמ' 13; J.P. גליון 45 כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 13].

פטירת הרבי מבעלז

נפטר הרב ישכר דוב רוקח הרבי מבעלז בגיל 71 לאחר ששימש 33 שנה כרבי. בימי
המלחמה הוא שהה תקופה ארוכה במונקאץ'. כאן התודע אליו קצין הונגרי בשם
זינגר שהתרחק מהיהדות, הקצין שם לב שחיילים יהודים רבים נעדרים מהמחנה
לעתים תכופות. כאשר נודע לו שסיבת הדבר הוא הרבי מבעלז שהולכים להיות
במחיצתו. זה סיקרן אותו והוא בעצמו חזר עי"כ בתשובה, ובמשך הזמן נהפך להיות
המזכיר הראשי של הרבי. שמו המלא ר' סיני זינגר. גם לאביו הרבי יהושע היה לו קשר
עקיף עם הונגריה. פעם הוא הביא עמו לבעלז רופא יהודי מוינה. הוא נעשה חסיד
במשך הזמן. היות ומוצאו היה מנאג'וואראד [גראסוורדין], הוא כונה בשם ר' שמואל
דוקטור ווארדיינער. (Zs.U. גליון 43 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 5-6)

קשריו של הרבי מבעלז המנוח עם הונגריה. א. בימי המלחמה הוא שהה תקופה
ארוכה באויפהרטו [ראצפערט], ומאות חסידים שהו במחיצתו. כאשר הרוסים כבשו
את בעלז נסע בליווי 180 חסידים למונקאץ' ונשאר שם עד 922. ב. היה לו מזכיר
שמוצאו היה ממונקאץ' [על כך ראה בקטע הקודם]. (Egy כ"ח חשון תרפ"ז עמ' 4)

דוניסקא סטרדא (סערדאהעל) - ב-ח' כסלו נשא דרשת הספד על פטירת הרבי מבעלז
הדיין אנשיל כ"ץ. הוא עמד על גדולת הרבי ואת פעילותו למען כלל ישראל. (J.P. גליון
47 י"ג כסלו תרפ"ז עמ' 5)

עוללות

לעלה 47 - משפחת שטיינבערגער הכהנים

עוררני הרב שמואל צבי שפיטצער למה שכתב ש"ב הרב שמעון אופמאן שליט"א ממעלבארן בגליון 'עלי זכרון' 47 עמ' ע', בענין משפחת הכהן שטיינבערגער, שרבי אלכסנדר הכהן שטיינבערגער זצ"ל אב"ד קאמארן בעל מאורות אש, היה אחי אא"ז ר' אברהם יעקב הכהן שטיינבערגער ע"ה. אמרתי להציע בין דפי הגליון מה שמצאתי בתעודות ורשימות שנכתבו בהעירות שבהן נולדו זקני ר' אברהם יעקב הכהן שטיינבערגער ואחיו(?) הג"ר אלכסנדר הכהן שטיינבערגער זצ"ל, והבחר יבחר.

הנה אביהם של דו"ז ר' אליהו שטיינבערגער ע"ה (אבי ר' אהרן שטיינבערגער ע"ה שבשמו מובא שהג"ר אלכסנדר שטיינבערגער בעל מאורות אש הוא דודו) ואחיו ה"ה זקני מוה"ר הערשל הכהן שטיינבערגער ע"ה, היה ר' שמעון שטיינבערגער ע"ה, בנו של ר' אברהם יעקב הכהן שטיינבערגער ע"ה.

זקני ר' שמעון נולד בעיר קערעסטעש בשנת תרל"ח כפי שנרשם במאטריקל הלידות [שאמו בן יאקאב שטיינבערגער וקרולין נולד 24 דצמ' 877]. אביו ר' אברהם יעקב שטיינבערגער נולד במיהאיפאלווא בשנת תרי"ד לאביו הנקרא בלועזית בערנאט [כך עולה מרישום חתונתו בעיר בערעטאוויפאלא: הב' יאקב שטיינבערגער בן 23 יליד ער-מיהאיפאלווא וגר במעזא-קערעסטעש בנם של בערנאט וקאטי וויטענבערג, נשא ב-13 פבר' 877 את הבתולה קאטי בת 19 ילידת נאדי-באיאם וגרה בבערעטאוויפאלא בתם של אברהם יונג ושרה קאהן].

ואילו רבי אלכסנדר שטיינבערגער נולד בעיר גארבא-פינצהעלי בשנת תרי"ד [לפי הקדמת ספר מאורות אש], או בשנת תרי"ב, לאביו ר' וואלף, כפי שעולה מרישום חתונתו בעיר ראגענדארף [הב' אלכסנדר שטיינבערגער מועמד לרבנות בן 27 יליד פינצהעלי בנם של וואלף ויוזפין עלקאן, נשא ב-5 נוב' 879 את הבתולה קאטארינה בת 21 ילידת קארלבורג בתם של מוזעס ווייס והאני לונצר. מסדר קידושין הישבט סופר']. אביו ר' וואלף שטיינבערגער נזכר בצענזוס משנת תר"ח, יליד טשעטשע בן 35, דהיינו שנולד בשנת תקע"ג לערך. [הוא נזכר שם בשמו הלועזי פארקאש שטיינבערגער עם אשתו בעטי עלקאן ילידת גארבא בת 32].

לפי זה רבי אלכסנדר [יליד תרי"ב בגארבא ב"ר וואלף] אינו אח של ר' שמעון [יליד תרל"ח ב"ר אברהם יעקב] ולא של אביו ר' אברהם יעקב [יליד תרי"ד במיהאיפאלווא בן בערנאט]. אם יש איזה מסורת שהם היו בקשרי משפחה, אולי ר' וואלף (אבי רבי אלכסנדר) היה אחיו של בערנאט.

בשולי הדברים:

ש"ב הרב יעקב בער פישער עוררני על רישום המופיע ב-JEWISH GEN מפטירת רבי אלכסנדר הכהן שטיינבערגער זצ"ל, שהיה 'חסידיק ראביי' בקאמארן, ושם כתוב כי נולד בשנת 882 ונפטר בכ"ג אייר תרע"ט בן 37(!) שנים, ושם אביו היה 'בנימין זאב'.

שנת הלידה והגיל בפטירתו סותר למש"כ בהקדמת ס' מאורות אש ובס' מליצי אש, וכן ברשימות הלידה והנישואין, ויל"ע אם יש לסמוך על שם אביו 'בנימין זאב' המופיע כאן, דהרי במאטריקל הנישואין נרשם שם אביו 'וואלף', כך שמסתבר ששמו במילואו היה 'בנימין זאב', אבל מאחר שיש כאן טעות דמוכה על שנת לידתו וגילו בפטירתו אולי כולו מוטעה, ושם אביו 'בנימין זאב' אינו ממקור מוסמך, ויל"ע

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנארא

לעלה 48 - משפחת פלייסיג – בלויא

במאמרו של הרב שלמה ווייס על שנתו האחרונה של המהרי"א אסאד זצ"ל, ב'עלי זכרון' 48, נזכרת בעמ' יד מרת עלקא זוגתו של רבי עמרם בלויא ובתו של רבי בירך פלייסיג שו"ב בשוסבורג. הנני להוסיף מכתב מעניין בכת"י של רבי מנחם הלוי גראהמאן [ראה עליו ב'עלי זכרון' 25 נד-נה] חתנו של הרה"צ לוחם מלחמות ה' רבי עמרם (ברש"י) בלויא זצ"ל, אל ר' חיים בלוך מברונקס, ובו מתעניין אודות משפחת פלייסיג מווינץ הנ"ל. המכתב המקורי הוא בארכיון ר' חיים בלוך.

בעזה"ש יום ג' פ' נח תשכ"א לפ"ק פניה"ק ירושלים ת"ו

החיים והשלום וכל טוב סלה לכבוד מעלת ידידי עוז גבר חכם בעוז חכם וסופר, כש"ת

הרב **משה חיים אפרים בלאך** שליט"א

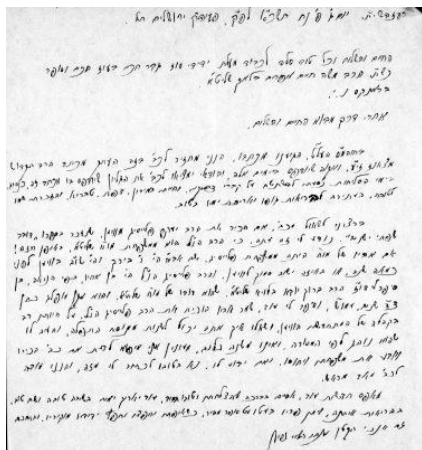
בראנקס נ.י.

אחרי דרך מבוא החיים והשלום.

בחמה"ס העל"ט הגיענו מכתבו, הנני מחזיר לכב' בזה העתק מכתב **הרב הקדוש מצאנז** זי"ע, ואקוה שיודפס בימים אלה, ובדאי ימצאו לכב' את הגליון שיודפס בו מכתב זה כנהוג. בימי הסליחות נסעתי להשתטח על קברי צדיקים, והייתי במירון, צפת טבריא, והזכרתי שמו לטובה, בעתירה לבריאות גופו ואריכות ימיו בטוב.

ברצוני לשאול מכב' אם הכיר את הרב **יעקב פלייסיג מווינץ** שנזכר בספרו "דובב שפתי ישנים", נודע לי זה עתה כי הרב הנ"ל הוא ממשפחת מו"ח [רבי **עמרם ברש"י בלויא**] שליט"א באופן כזה; אם אביו של מו"ח [מרת **עלקא** אשת רבי **עמרם בלויא**] היתה ממשפחת פלייסיג, שם אביה היה ר' **בירך [פלייסיג]** והיה שו"ב בווינץ לפני כמאה שנה או באיזה ישוב סמוך לווינץ, והרב [יעקב] פלייסיג הנ"ל היה בן אחיו כפי הנראה.

כן סיפר לי דו"ר הרב ברוך יודא בלויא שליט"א [בן רבי עמרם הנ"ל] שהוא דודו של מו"ח שליט"א, והוא זקן מופלג כבן צ"ד שנים עמו"ש. וסיפר לי עוד שמר אביו הוכיח את הרב פלייסיג הנ"ל על היותו רב בקהלה של המתחדשים בווינן, ושאלו איך אתה יכול לשנות מנוסח התפלה, והשיב לו שהוא נוהג לפי המסורה ואינו משנה כלום. מעוניין אני איפוא לדעת אם כב' הכירו ויודע את משפחתו ויחוסו, ואם ידוע לו נא בטובו לכתוב לי מזה, והנני מודה לכב' מאד מראש.

מאפס חדשות עוד, אסיים בברכה להצלחתו וטובו תמיד, עוד יאריך ימים בשיבה טובה ושם טוב, בבריאות איתנה, ויתן פריו בעטו עט סופר מהיר, כשאיפתו וחפצו וחפץ ידידיו מוקיריו ובתוכם גם אנכי הקטן מנחם הלוי גרומן

יואל הירש - קרית יואל מאנארא

בשולי המכתב:

רבי יעקב צבי פלייסיג הנ"ל נמנה בין תלמידי החת"ס, ראה עליו ב'החת"ס ותלמידיו עמ' רלג-רלה, והארכנו עליו ב'צפונות' גליון יח עמ' צה-צז. חתנו של רבי מאיר אלמאש-פופר אב"ד מאטערסדארף (חמיו של ה'מנוחת אשר' אב"ד טשענגער). רבה של נאדאודוואר, פרישטאט (גאלגאץ) ולאחר מכן רב"ד בווינן, שם נפטר ביום י"ז חשוון תרס"א.

רבי יעקב צבי נולד ביום ג' אב תקע"ח בבאסקאוויץ [כך עפ"י רישום פטירתו בווינן, נמסר ע"י ש"ב הר"ר יעקב שינף (שינפלד). תודתנו על כך ועל שאר הנתונים ממשפחת פלייסיג שהעתיק מהמסמכים הרשמיים שיובאו להלן] לאביו ר' יוסף פלייסיג. עוד בימי צעירותו כבר היה גר אביו בשוסבורג, כך ניתן להסיק מתעודת החת"ס לתלמידו רבי יעקב צבי בשנת תקצ"ד שמכנה את אביו "הרבני המופלג מו"ה יוסף נ"י מק' שו"ב". גם רבי חיים פייגלסברג אב"ד קיש-קערעש במכתבו (בכת"י) אל ה'יריעות שלמה', בו מבקשו בין השאר להמליץ עבורו אצל בני קהילת נאדאודוואר שימנוהו לרב על מקומו של רבי יעקב צבי, מכנה אותו ר' יאקב ש"ב. כנראה הוא הנזכר במאטריקל הפטירות של שוסבורג: יוזעף פלייסיג יליד שוסבורג נפטר ביום כ"ה אדר תרכ"ח בן 82 ונקבר שם [דהיינו שהיה יליד תקמ"ו לערך]. מי היה אביו לא נודע לנו.

ובנוגע לבית אבותיו של ר' בירך פלייסיג הנ"ל שנפטר בווינן כ"א תשרי תרי"ח, אנו יודעים, שנולד בשוסבורג בשנת תקנ"ט לערך [עפ"י רישום פטירתו בן 58] לאביו רבי משה בער פלייסיג שניהן כדיין בשוסבורג. בנוסח מצבתו של ר' בירך בווינן [שהועתק ב'עלי זכרון' 5 עמ' יז-יח] צוין 'בן הרב המופל' מו"ה משה בער זצ"ל דיין בעיר שאסבערג. בווינן גם נקברה בתו של רבי משה בער, מרת אסתר שעהן. על מצבתה נחרט: פ"ט / האשה היקרה מ' אסתר / אשת כה"ר יוסף שעהן ע"ה / בת הרב הצדיק מהו' / משה בער פלייסיג משוסבורג / נפטרה ביום ד' כ"ה אלול / תרכ"ט לפ"ק / תנצבה / ושם אמה לאה. במסמכים הרשמיים צוין שהיא ילדת שוסבורג ובת הדיין שם, נפטרה בת ע"ג שנה [דהיינו שנולדה בשנת תקנ"ו לערך].

ואם הוא נכון מה שכתב באגרת הנ"ל ש'כפי הנראה' ר' יעקב צבי פלייסיג הוא בן אחיו של ר' בירך, הרי שאביו ר' יוסף היה ג"כ בן של הדיין ר' משה בער בשוסבורג. וזה יכול להתאים גם לפי הגילים.

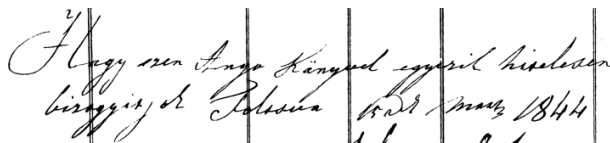
אגב, ש"ב הנ"ל העירני שבמפקד משנת 869 (תרכ"ט) נזכר בשוסבורג ר' משה בער פלייסיג יליד 818 (תקע"ח) [ידוע לנו על בן של ר' בירך בשם זה שגר כנראה בווינן, ונזכר במכתב רבי עמרם בלוי אל רבי משה בער שעהן בווינן בשנת תרל"ד שנדפס ב'עלי זכרון' 5 עמ' כג: "ד"ש ... וגם לרבות גיסי ר' משה בער פלייסיג עכב"ב", או אולי הוא נכד אחר של הדיין בשוסבורג]. ניתן אולי להסיק מכך שהדיין בשוסבורג רבי משה בער כבר לא היה בין החיים בשנת תקע"ח, ועל שמו נקרא ר' משה בער פלייסיג הנ"ל.

לר' משה בער האחרון היה בן שנולד בשוסבורג בשנת 852 [תרי"ב] בשם היינריך יואכים ליב, שנשא בזיווגו הראשון את מרת פרומט (פאני) בת רבי יעקב צבי פלייסיג הנ"ל.

לעלה 3-5 - רבי שלמה אשכנזי מטאלטשאווא

ב'עלי זכרון' 3 עמ' ה מסתפק הכותב אם רבי שלמה אשכנזי מילא את מקום אביו רבי משה דוד אשכנזי כאב"ד דקהילת טאלטשאווא. ובעלה 4 עמ' כג הביא משו"ת 'האלף לך שלמה' להגר"ש קלוגר (חאה"ע סי' פה) שמכנהו בריש שנת תר"ד (סמוך לעליית אביו לארה"ק) כאב"ד טאלטשאווא. וראה גם בעלה 5 עמ' לו.

ברצוני לציין שאני עוסק בס"ד בתיקון בית החיים בעיר טאלטשאווא, ומצאתי בהמאטריקאל ובשאר מסמכים שם שרבי שלמה אשכנזי

חתימת רבי שלמה אשכנזי
כרב בטאלטשאווא

חותם בתור רב העיר טאלטשאווא. החתימות הם מחורף תר"ד (3 דצמ' 1843, 15

מרץ 844): 'שאלאמון אשכנזי ראבינער'. כך שמדויק מה שכתב הגר"ש קלוגר, ועכ"פ בתקופה הראשונה לאחר עליית אביו לארה"ק מילא בנו את מקומו.

דוד שלמה הלוי יונגרייז - ברוקלין

בשולי הדברים: לאחרונה נתגלה ציונו של רבי שלמה בחלקת ואהליו הישן שבהר הזיתים, וזה נוסח מצבתו (רצ"ב צילומה מ'המבשר' כ"ו שבט תשע"ח. שם חזרו על הטעות שכיחן בטאלטשווא כעשר שנים עד עלייתו לארה"ק בשנת תר"יג, על אף שלפי הידיעות שהביאו שם נראה שהיה למראה עיניהם מה שהתפרסם ב'עלי זכרון' ה"ל): פ"נ / הר"ר שלמה אב"ד / דק' באקשעוויץ / בעהמ"ס כתנות אור / בהרב הגאון מ"ר משה דוד / זצ"ל אב"ד דעה"ק צפת

/ נלש"מ בעש"ק א' אדר ראשון / ש' תרכ"ב תנצבה.

לעלה 47 - משפחת פראנקל בהעלישטאבא

בהמשך למה שכתבתי שם אודות רבי יוסף פראנקל מהעלישטאבא וצאצאיו, הוספתם בשולי הדברים שלא מצאתם במפקד העלישטאבא בשנת תר"ח את הבן מיכאל. עורר אותי מר. יאן פראנקל שמיכאל נמצא במפקד ראדוואני (מחוז ג'ור) עם טעות בכתיבת שם משפחתו פראנקלי. וזה מה שזכור שם: מיהאלי פראנקלי יליד העלישטאבא (בן 32) עם זוגתו אסתר עהרנטאל (בת 30), מתגוררים בראדוואני, וילדיהם יוסף (8), שאלאמאן (4), אבראהם (2).

יצחק צבי מארגירעטען - מאנטריאל

לעלה 46 - בתי עלמין בבודאפעסט

בקשר למה שנכתב בעלה 46 אודות חרדים שנקברו בבית החיים הניאולוגי ברחוב קוזמא בבודאפעסט.

כשפינו שני בתי חיים ישנים בבודאפעסט והעבירו לבית החיים הניאולוגי ה"ל, עשו חלקת רבנים מהרבנים שהיו חשובים בעיניהם, והשאר קברו בהרבה שורות מאחור. אם העבירו כל אחד ואחד בנפרד איני יודע. למעשה יש כמה שורות של קברים שרואים מצבות נפרדים, רק אי אפשר לקוראם מחמת יושנם. אני בטוח שאא"ז ר' וואלף שוללער ואשתו, ג"כ נקברים שם. והוא הי' מראשי החברה קדישא בזמנו של הרה"ג רבי שמעון אפענהיימער זצ"ל, ומוזכר בשער 'תקנות דחברת מנחם אבלים' שנדפס בפעסט בשנת תקפ"ב, צולם מחדש בלוח 'חודש בחדשו' לשנת תשס"ז. וראה שם עמ' עא ועמ' פט: 'ה' וואלף שוללער קאנטראלאר'.

אחרי המלחמה עשו בכמה מקומות קבר אחים ממתי הגיטו, הכי גדול כפי ידיעתי עשו בחצר דאהאני (DOHANY) טעמפל, השני בביה"ח שלאגאטאריאן (SALGOTARJAN). בקוזמא לא ידוע לי אם קברו. הכי קרוב להגיטו הי' קוזמא, ולכן קברו שם הרבה נפטרים אחר המלחמה, וביניהם ש"ב בצלאל זוסמאן, ועל דבר זה הצטערו אבי ע"ה ואמו של הב' הנ"ל. על אחי הילד ידידי צבי לעפפלער אין לנו שום ידיעה באיזה קבר אחים קברו אותו, כי לא הי' שום חשבון על הנפטרים, אע"פ שכתבו בפנקס סימנים של הנפטרים, וגם דבר זה גרם צער להורי ע"ה.

וכשנפטר אחי הילד שלמה ע"ה, אז כבר היתה היכולת להגיע לבית החיים האורתודוכסי, ולכן קברו אותו בחלקת

הילדים, ואבי כתב על מצבתו שם אחיו ידידי צבי לזכרון עולם. אבי ז"ל ביקש שאחר מעו"ש יקברו אותו ליד בנו הילד שלמה, אעפ"י שהיתה היכולת בידו לקבל מקום בשורה הראשונה כפי שהי' מגיע לו. על ידיהם נקבר ג"כ הרה"ג רבי שלמה זאב אדלער ז"ל, שלא הניח אחריו ילדים, וכתב בצוואתו שיקברו אותו בחלקת הילדים. רבי שלמה

זאב היה גאון וצדיק תלמידו של ה"שבט סופר" מפרשבורג, ושמעתי הרבה סיפורי מופת ממנו, ומן הראוי היה להאיר את דמותו של האי צדיק. <נפטר כ"ה אד"א ת"ש בן פ"ח שנה, בפנקס הח"ק נרשם עלי: "אחד קדוש מהרבנים המפורסמים בק"ק פעסט, והי' צדיק וקדוש מפורסם, רב דביהכ"ס דאבאזי גאססע, ונהרו אליו רבים". אביו רבי משה אלעזר אדלער מאלטנאדארף. בתו מרת חנה נפטרה ב' תשרי תרצ"ח בת פ"ה ומנו"כ בבודאפעסט, בעלה (בזיווגו השני) רבי משה ב"ר ארי' הכהן ביין, יליד טיסא-ליק, ונפטר י"א חשוון תר"צ בן ס"ד שנה. בפנקס הח"ק צוין: "ית"ח גדול איש חסיד גיסו של הרבי אדלר".>

אבי הר"ר ישראל משה סג"ל לעפפלער ז"ל הי' סופר ונאמן דחברה קדישא האורתודוכסי אחרי המלחמה, והוא כבר לא הי' בחיים כשהניאולגים לקחו

מהאורתודוכסים שטח ריק כ-150 מטר, שהי' שם גדר של אבן שהפריד ביניהם, והם הורידו הגדר, וכהיום אפשר לעבור מאחד להשני, שמצער אותי מאוד, ורציתי לעזור לתקן דבר זה אם הי' אתי עוד אנשים אחים לדעה.

בקוזמא יש עוד חלקה צבאית מחיילים שנהרגו במלחמת העולם הראשונה, ושם ג"כ קבורים הרבה יהודים חרדים. גם חסרון גדול יש, כי נקברו שמה הרבה גוים, שהמשפחה שלהם רצו שיקברו ביחד וד"ל. ובין הניאולוגים היו כאלה ששרפו אותם, והח"ק שלהם התיירו להכניס האפר בקבר של קרוביהם. ומה המצב כהיום אין לי ידיעה, ויתכן ששיפרו התקנות שלהם.

שמואל בנימין סג"ל לעפפלער מח"ס זכרון אבות - ברוקלין

בשולי הדברים:

על התופעה הנ"ל שחרדים נקברו בבית החיים של הניאולוגים בודאפעסט, העירני הרב ברוך אבערלאנדער למה שכתב הרב ירמיי' מנחם כהן בהקדמת ספרו 'והרים הכהן' עה"ת:

"סבא זצ"ל לא נשא אשה שנית... היה יד ימינו של הגאון הידוע רבי קופל רייך זצ"ל בפעסט בימי שבתו שם. עם פטירת אשתו סבתי ע"ה כמובא לעיל בעיצומה של מלחמת עולם הראשונה, היתה לו עגמני"פ כפולה, היות והם באו זה מכבר מלקנבך לפעסט, ועוד לא נרשמו משום מה לקהלה החרדית האורטודוקסית בפעסט, סבתי נפטרה פתאום ממחלתה, **והקהילה הכללית עמדה על כך שיקברו בבית הקברות שלהם**, היות ולא היתה רשומה בקהילה החרדית. היתה סערה על כך, אבל לא עזר שום דבר... מצבת קבורתה נשארה שלימה עד היום, נפטרה ו' שבט תרע"ו".

המתבונן בשמות הנקברים שהובא ב'עלי זכרון' 46, יראה שרובם אינם מתושבי בודאפעסט, ויתכן שאף הם נקברו שם מהסיבה הנ"ל 'שלא נרשמו לקהלה החרדית'.

שוב קבלתי מהרב י"מ כהן הנ"ל מכתב מפורט בנידון זה, וז"ל:

זקנתי הלא היא אם אימי קראו לה מרת רייזל גליק אשתו של זקני רבי מנחם מענדל גליק שגר בלקנבך ונולד ברישא. הוא היה בנו של זקני רבי אשר זליג גליק זצ"ל שנשא אשה ברישא בגליציה ממשפחת ווסרמאן מרישא שהיו יחסנים גדולים נכדי הגאון בעל בית אפרים ועוד. סבתי מרת רייזל הנזכרת היתה בת למשפחת רוט מטופולשויין, אביה רבי מרדכי היה בנו של הגאון הצדיק החסיד (כך כתוב על מצבת בנו) רבי אשר אנשיל רוט דיין בטופולשויין, שהיה מתלמידי הגאון האדיר רבי מרדכי בינעט מניקלסבורג ושימש 'הויס בחור' שלו. ואח"כ למד אצל החתם סופר בפרסבורג כנראה מתשובה אליו 'בנוספות' ליקוטי שאלות בסוף חלק חו"מ בשו"ת חת"ס סימן ט"ז. והיות ולי"ע היא חלתה בתחילת מלחמת העולם הראשונה בדלקת

ריאות חמורה הם עברו לגור לפעסט, שם היה זקני רבי מענדל גליק מהמקורבים ממש להגאון רבי קופל רייך. והיה ממונה על ה'תפארת בחורים' שם. זקנתי נפטרה מהמחלה ב-ו' שבט תרע"ו בעיצומה של מלחמת העולם, והיות ועוד לא נרשמו **טכנית לקהילה האורטודוקסית, הקהילה הנאולוגית לא הסכימה בשום אופן שתקבר אצל האורטודוקסים**, רק בבית החיים השני. כך שהיא קבורה במרחק מה אחר קברו של הגאון הצדיק רבי שמעון אופנהיים, כשמסביבה כולם יהודים כשרים ושומרי שבת. בני דודי הרה"ח רבי ישעיה גליק ואחיו רבי מרדכי מבני ברק נכדי הגה"צ משימוני זצ"ל, ביקרו שם כמה פעמים וסיפרו לי כל זאת. מעניין שאמי פערל ע"ה נפטרה באותו תאריך בירושלים ונקברה בהר הזיתים סמוך ממש לקברו של אביה, וצינתי זאת על מצבתה. בפעסט דיברו כשזקני ישב שבעה אחר אשתו, הוא בכה מאד גם על זאת שלא נקברה בביה"ח האורטודוקסי. דודי אחי אמי היו כולם לומדים ב'תפארת בחורים', וכשאני בא מפעם לפעם לפעסט לביהכ"נ של הקהילה שם מרגישים שזה מקום שהתפללו אבותי. ואשאר הפעם בזה בידידות נאמנה **ירמיה מנחם כהן** אב"ד פאריז.

לעלה 44 - רבי עוזיאל מייזעלס מביסטריץ

בגליון 44 כתב הרב יצחק צבי מארגירעטען תולדות משפחתנו משפחת שיינפעלד המפארה מעיר מעזישלאבריץ.

הנני להעיר שבעמי ל"ו בפרטים על זקנינו הגה"ק מוה"ר עוזיאל בן מוהר"ר יוסף מייזעלס (באדנער) (ראזענוואסער), דומ"ץ ביסטריץ נפלה שם טעות, ונתחלף באיש אחר (כנראה ש"ב) ששמו עוזיאל בן יוסף יוסקא מייזעלס שהוא נפטר בעיר בארדיוב בשנת תרפ"ט. זקנינו נפטר בעיר ביסטריץ ביום י"ז תמוז תרצ"ב ושם מנ"כ.

מצורף פה תמונת מצבתו מספרו בקונטרס תפארת אבות, וזה נוסח המצבה: פ"נ / הרב / מו"ה עוזיאל ז"ל / שהי' מלפנים אבדק"ק / קאמארניק / בן החסיד החו"ב י"א מו"ה / ר' יוסף ז"ל ונכד של הרב / הגה"צ מו"ה ברוך אברהם / אבדק"ק האנשאוויץ / זצ"ל / ומגזע של המחבר סה"ק / מנורה הטהורה זצ"ל / ובן ע"ג שנה עלה נשמתו / הטהורה השמימה / שבעה עשר בתמוז תרצ"ב / תנצבה.

והנה עורך הקונטרס תפארת אבות, הרב דוב בער שווארץ שליט"א מעיר בהערות שם ע"ד נוסח המצבה

"מגזע של בעל המחבר מנורה הטהורה", שזקינינו שהי' נכד בא"ב מאחי הבעל מנורה הטהורה, הי' גם כן נכד של המנורה הטהורה, ואיני יודע מנין המקור לזה או הוא רק השערה עפ"י נוסח המצבה, ויותר מסתבר שהוא איפכא שלא הי' נכדו רק מגזעו. מי שיש לו מידע ע"ז יואיל נא בטובו להודיעני.

אגב בקונטרס תפארת אבות הנ"ל מביא את המעשה של הצוואנציג טויזנט גילדן שהי' עם רנ"צ הארפודער ולא בחותנו ר' משה שיינפעלד כפי שכותב המאמר מצטט בעמ' כ"ט, אבל כנראה שזה טעות. >הערת הכותב הרב יצחק צבי מארגירעטען: בענין הסיפור של הצוואנציג טויזענט גולדן, נראה בבירור שם בקונטרס תפארת אבות שזה טעות, והסיפור היה עם רבי משה שאהנפעלד, שמדובר שם על רבי אליעזר שאהנפעלד, וכתוב שם 'קרא הגה"ק בעל בני יששכר ואמר לבנו רנ"צ הנ"ל', שלא נזכר שם שום רנ"צ בן רבי אליעזר רק רבי משה בנו של רבי אליעזר.

יואל שניטצלער - בארא פארק

בשולי הדברים: כהיום המצבה המקורית מונחת על ציון קברו (צילומה קבלנו ממר שאנדור באטשקאי), ובמקומה הועמדה מצבה חדשה למראשותיו (צילומה קבלנו מהר"ר שמואל סאבוי, שליח של 'אבותינו' בבודאפעסט).

לעלה 48 - הספד ה'חינוך בית יצחק' על מהר"י אסאד

לרשימת המספידים על פטירת הגה"ק רבי יהודא אסאד זצוק"ל אבדק"ק סערדאהעל שהובא במאמר הנפלא של נכדו הרב שלמה ווייס בעלה 48, יש להוסיף הספדו של תלמידו מוח"ז הגה"צ רבי יצחק גליק זצוק"ל אבדק"ק פעלעדיעהאז וסענטפעטער שהספידו לפני בני קהלתו בפעלעדיעהאז ביום השנה לפטירתו כ"ג סיון תרכ"ז, ונדפס מכת"י לראשונה בשנת תש"ס, ע"י נכדו דוח"ז ה"ה הרה"ג רבי ישע"י ראזענבערג שליט"א (המהדיר ומו"ל ברוב יגיעה ספרי זקיניו הרבנים מסענטפעטער וקעזמארק, וספרי זקיניו הג"ר יוסף יוזפא רז"ב זצוק"ל אב"ד פ'

לאדיין), בספר חינוך בית יצחק חלק ב' דף ר"ל: "קול בוכים - הספד על אדמו"ר הגאון המפורסם ציס"ע מו"ה יודא אסאד ז"ל, ועל העדר הצ' מאוה"ג מו"ה קאפל פאקש זינגר אב"ד לאשאנץ, ר' מענדל כהן מפ"ב, ועל שאר רבנים נ"ע, ביום ד' כ"ג סיון תרכ"ז לפ"ק".

"...רבנותי האהובים! היום הזה לא יום בשורה הוא לנו בהקבץ כלכם יחדיו לשמוע מפי דבר אשר לא שמעתם עד היום, הלא ידעתם אם לא שמעתם כי ביום הזה בשנה העברה נבקעו כל מעינות תהום רבה להוריד כנחל דמעה, אחרי כי ארובות השמים נפתחו, והנושה בא לקחת את אדונינו מעל ראשינו ה"ה אדונינו מוריני ורבינו גאון עוזינו יחיד בדורינו מו"ה יהודא אסאד ז"ל אב"ד ור"מ בק"ק רעטע סעמניטץ וס"ה יע"א ושם מנוחתו כבוד, והנה אנכי נצב בזה עמכם היום לעשות אבל מספד תמרורים ולעורר הבכי על אבדון תפארתינו, האף אמנם כי חלפו וגם עברו ימי בכייתו ואחר י"ב חודש לאו אורח ארעא למספדא ואפי' תלמיד את רבו, עכ"ז יעדתי את היום הזה לעשות נהי וקינה לעורר לבות בני אדם, כי מן השמים עכבוני לספדו כהלכה בתוך השנה, כי גם אנכי הייתי בצרה ואני שכבתי על ערש דוי פעם אחר פעם כי כסלי מלאו חלחלה ולבי יגון ואנחה וכאבי נעכר בקרבי תמיד. ע"כ ארים קול בכי בויען איוב ויאמר גם היום מרי שחי, ידי כבידה, על אנוחותי, ר"ל בשביל אנוחותי, ומכתי אנושה אשר ייסרוני ד' תמיד היה ידי כבידה עלי כמשא מלעשות אבל כבד ולכלכל דברי במשפט על אבדון תפארתינו, קול נהי וקינה, עד שצריך גם אני היום לצעוק בקול מר וצורח ולבכות על לב כי הוסר העטרה מראשינו, להבין מפני מה נאסף הצדיק, ולהשיב על לבנו על מה עשה ה' ככה לנו".

[באמצע ההספד כותב המו"ל כי חסר כמה עמודים מהכת"י].

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא

לעלה 48 - ה'שבט הלוי' על כתי"ק של המהר"י אסאד

בעלה 48 עמ' ג מסופר על התיחסותו של בעל השבט הלוי למה שכתב מהר"י אסאד על יום פטירתו. יש להוסיף שבעלון 'קול התאחדותינו' שיו"ל ע"י חסידי סאטמאר בב"ב פרשת תצוה תשע"א במדור שולחן מלכים בסיקור ביקורו של האדמו"ר מהר"א טייטלבוים שליט"א אצל בעל 'שבט הלוי' מצוטט השבה"ל שאמר בזה הלשון: '**הגאון בעל שבט הלוי**: ס'האט מיר אמאל אריינגעבראכט א אייניקל פון רבי יהודה אסאד (אב"ד סערדעהלי מח"ס שו"ת יהודה יעלה) א כתב יד קדשו פון זיין כתב אליין, וואס ער האט געהאט דעם עבודת היום פון יום כיפור פונעם רמ"ק בכתב יד - נישט געדרוקט - און ער האט געמאכט הגהות און די זייט, און ער שרייבט דארט ארויס ווען עס וועט זיין יום פטירה, כ'האב עס אליין געזעהן. תרגום: 'פעם הביא לי נכד של רבי יהודה אסאד כתב יד קדשו שכתבו בעצמו, שהיה

לו את עבודת היום של יום כיפור מהרמ"ק בכתב יד - לא מודפס - והוא עשה הגהות מצדו, והוא כותב שם מפורש מתי יהיה יום פטירתו, ראיתי זאת בעצמי.

יהודה פרלמוטר - בני ברק

לעלה 48 - התבטאות מהר"י אסאד על יום פטירתו

בנוגע למה שמובא בעלה 48 עמ' ב העתק מכתיו"ק של מהר"י אסאד: 'נודע לי שביום ד אפטר מן העולם ביו' שנשאו בניי'. מן הענין לציין מה שמובא בהקדמה לספר ברכת אברהם לרבי אברהם שטיינער ר"מ בגראסוורדין, שנכתב ע"י בנו רבי יצחק אייזיק שטיינער:

"...וגם סדרתי כמה וכמה חדושי תורה דברים העומדים ברומו של עולם מכבוד אמ"ץ ההגה"צ מו"ה אברהם בלישווא [שטיינער] זצ"ל... ואמרתי להפליג שבח זקני הצדיק... הוא הי' ת"ח גדול מפורסם לצדיק, בקי בחדרי התורה בנגלה ובנסתר (יש אצלנו כמה וכמה כ"י קבלה וסתרי תורה מאתו). הי' ידיד נפש לכבוד ההגה"צ והקדוש מו"ה יודא אסאד זצוק"ל, חלפו אגר[ו]ן[ת] זה עם זה, והרבה מהכתבים הקדושים האלו נמצאים אצלנו. (וכמה פעמים סיפר לנו כבוד אאמו"ר זצ"ל, **שהצדיק מו"ה יודא אסאד זצ"ל התאוה שיפטור מן העולם בחד יומא עם זקני הצדיק הנ"ל, וכן הי'.**) וגם יש אצלנו כתב עטרה מהצדיק הנ"ל..."

ואכן מבדיקת מאטריקל הפטירות בסעמניץ עולה שהר"ר 'אברהם שטיינר' יליד Bolsof נפטר בסעמניץ בן ס"ד שנה ביום 2 יוני 869 ונקבר שם. דהיינו שנפטר ביומא דהילולא של המהר"י אסאד **כ"ג סיון** בשנת תרכ"ט (ג' שנים לאחר פטירת המהר"א), וגם אז חל **ביום רביעי**, והוא פלאי.

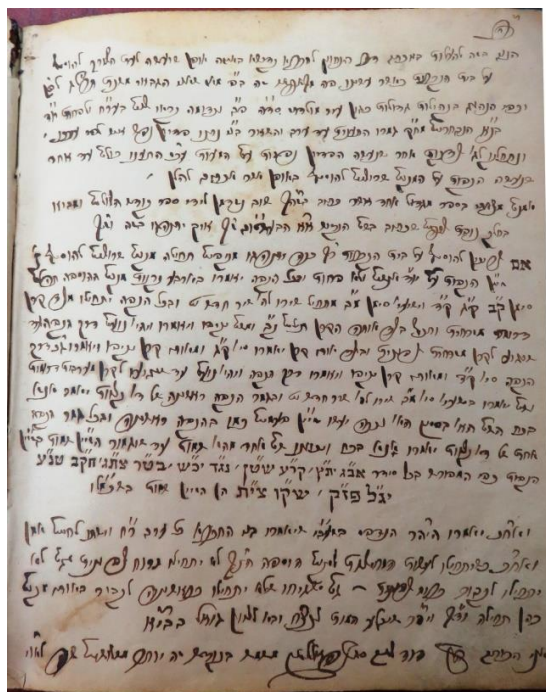
יואל שווארץ - ברוקלין נ"י

לעלה 48 - רבי דוד יהודה הלוי פאלאק ממאדיאר-לאפאש

(א) ב"עלי זכרון" מס' 48 עמ' י"ז נזכר הרבני הצדיק רבי **דוד יהודה סג"ל פאלאק** זצ"ל ממאדיאר-לאפאש תלמידו של המהר"י אסאד. ראה עליו באריכות במאמרו של הרב דוב בעריש וועבער ב"מצבות דערציילען", ב'דער איד', ו' אלול תשע"ה, ושם גם צילום מצבתו.

אני מעתיק בזה קטע שנכתב בתחלת פנקס ה"חברה קדישא" דק"ק מאדיאר-לאפאש בכת"י רבי דוד יהודה ובו מזכיר את מנהגי עיר מולדתו סערדאהעלי ופרעשבורג. הפנקס המקורי בארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי.

ב"ה. הנני בזה להעלות במכתב דבר הנחוץ לחברא קדישא באיזה אופן שיעשה לעת הצורך להוסיף על בית הקברות כאשר עשינו פה **מ' לאפאש** זה ב"פ מאז שאני הגבאי משנת תרל"ג לפ"ק.

כת"י רד"י פולק בפנקס ח"ק במ' לאפאש

וכפי הנהוג בקהילות גדולות
כגון עיר מולדתי **סד"ה פ"ב**
[סערדאהעלי פרעשבורג]
וכדומה קראו צום בער"ח
ולפחות יו"ד בני"א הנבחרים
מח"ק גמרו התענית עד ערב
והשאר בניי נתנו פדיון נפש
איש לפי ערכו, ונתחלקו לג'
צדקות אחר שנעשה הפדיון
נפשות עם המעות עכ"ז התענו
כולם עד אחר שנעשה הקפות
על המקום שרוצים להוסיף
באופן אשר אכתוב להלן

אמנם מצאתי בספר מגדול
אחד אשר כתוב בזה"ל שוב
נזדמן לידי ספר קודש הלולים
ומביא בחלק נופת צופים
שכתוב בשם הקדוש
הבעשטו"ב ז"ל איך יתנהגו בזה וז"ל

אם צריכין להוסיף על בית הקברות ר"ל ככה יתנהגו מקיפים תחילה מקום שרוצים
להוסיף בזי"ין הקפות עם יו"ד אנשים ולא פחות ובכל הקפה יאמרו בארבע קרנות
מקום ההוספה תהילים סימן ק"ב ק"ג ק"ד וישע"י סימן מ"ב מתחיל שירו לה' שיר
חדש וכו' ובכל הקפה יתחילו מצד קרן דרומית מזרחית ותכף בצד אותה הקרן
תילים ק"ב ומשם יקיפו ויאמרו ויהי נועם דרך הקפה עד שיגיע לקרן מזרחית
צפונית ובצד אותה קרן יאמרו סי' ק"ג ומאותו קרן יקיפו ויאמרו גי"כ דרך הקפה
סי' ק"ד ומאותו קרן יקיפו ויאמרו דרך הקפה ויהי נועם עד שיגיעו לקרן מערבית
דרומית ושם יאמרו בישע"י סי' מ"ב שירו לה' שיר חדש וכו' ובגמר הקפה ראשונה
של ד' קצוות יאמר אנא בכח השם הא' בפסוק הא' וככה יעשו זי"ין פעמים כמו
בהקפה ראשונה ובכל גמר הקפה אחת של ד' קצוות יאמרו אנא בכח ויכונו שם
אחד מהא שמות עד שיגמור הזי"ין שמות בזי"ין הקפות כפי המפורש בכל סודר
אבי"ג ית"ץ, קר"ע שט"ן, גג"ד יכ"ש, בט"ר צת"ג, חק"ב טנ"ע, יג"ל פז"ק, שק"ו
צי"ת הן הזי"ין שמות בשכמל"ו

ואח"כ יאמרו היה"ר הנדפס במעב"י שיאמרו בני החברא כל ערב ר"ח וישתו לחיים
אמן ואח"כ כשיתחילו לעשות המחיצות למקום ההוספה הנ"ל לא יתחילו ברוח

צפונית וגם לא יתחילו לקבור ברוח צפונית – גם ישגיחו שלא יתחילו בראשונה לקבור באותו מקום כהן תחילה וד"ל ויה"ר שיבלע המות לנצח ובא לציון גואל בבי"א

אני הכותב הק' **דוד ליב סגל פאללאק**
משמש כקודש זה יותר משלושים שנה לאוי"י

חתימת רבי מרדכי אסאד

(ב) רצו"ב גם צילום חתימת רבי **מרדכי אסאד** בן הגה"ק מהרי"א זי"ע [שנזכר ב'עלי זכרון' שם עמ' ט] על ספר "שו"ת הרי"ף" הנמצא בספריית ישיבת "בית ישראל" ודמש"א" ויזיניץ בבי"ב:

"... החרוץ **יוסף ליב קעללערמאן** [ע"כ נמחק] מדייטשלאנד הק' מרדכי אסאד בלאאמ"ו הגאון מהרי"א"

עמרם בנימין וידר - בני ברק

בשולי הדברים:

רבי יוסף ליב הלוי קלרמן הנזכר נמנה בין תלמידי ה'כתב סופר' בפרשבורג, ותעודת 'מורינו' שקיבל מרבו בשנת תרט"ו נדפסה ב'אוצרות הסופר' גליון טז. שימש כרב ומורה בגערולצהופן במדינת אשכנז. נפטר ב' דסוכות תרמ"ד. [ראה עוד עליו בקובץ 'דברי שיר' מהרב יו"ט ליפמן ראקאו. בנו רבי שמואל חיים הוא אבי רבי אורי שרגא קלרמן מראשי ישיבת כפר חסידים]. סביר להניח שחתימת רבי מרדכי אסאד היא מהתקופה שלמד בישיבת הכתב סופר.

לעלה 48 - תעודה ואגרת ממהר"י אסאד לתלמידו ר"א שטעסל

ב'עלי זכרון' 48 עמ' יז נדפס מכתבו של מהר"י אסאד אל תלמידו רבי דוד יהודה סג"ל פאללאק ממ' לאפאש, ובשוליה הוא פורס בשלום חותנו רבי אשר ארי' שטעסל [זוגתו מ' חי' נעכא ברכה ב"ר ישכר בערלא] ובניו שהיו תלמידי מהר"י אסאד. אחד מהם הוא ר' אברהם שטעסל, יליד מ' לאפאש תקצ"ז. לפנינו תעודת 'חבר-מורינו' שכתב לו רבו בשנת תר"כ, ובשנה לאחריה כותב לו רבו אגרת שלומים. ר' אברהם היה גר במ' לאפאש ומצאנו עדיין זכרו שם בשנת תרס"ב, ראה ספר זכרון למחוז סילאדי עמ' 151. מנו"כ במ' לאפאש. זוגתו מ' שרה לבית גרינפעלד. העתק ממכתבים אלו קבלתי מהרב יוסף משה סופר מירושלים ותשוח"ל.

אברהם אוהבי, תלמידי חביבי, הבחור המופלג חרוץ ושנון, הודו כזית רענן, עש"ת כ"ה אברהם בן לידיד נפשי הרבני צדיק נשגב מו"ה אשר שטעסל נ"י מילדי ק"ק דעש במדינת זיעבנבערגען, אשר יצק מים פה בישיבתינו זה לו ארבעה שנים במחזה, ידו הדה, לתודה ולתעודה, ועודו באבו, נתן בלבו, לדעת קדושים בגפ"ת

ופוסקים בחידודו ובלیبנו, קולע אל השערה, בגמרא וסברא, מדושתו וכן גרנו, תלמיד ותיק, מלא עתיק, ונוצר תאנה יאכל פרוי, וקודש הילולים, פרי מעללים, ע"כ אחלק לו מכבודה של תורה אפס קצתו להעלותו מעלה מעלין בקדש אשר (לא) [לו] בשם **החבר** רבי אברהם בן מורינן רב רבי אשר, ויען מנהג אבותינו ורבותינו הקדושים זצ"ל זיע"א בידינו מטעם המלך וגדוליו מבלי תת יותרת הכבוד של תורה גם לבחור כהלכה מצוין, עד כי יקח אשה ויהי' לאדם שלם, בכך גם לתלמידי זה אומר אני בטח כי ישלח ה' עזרו מקודש בקרב ימים, מן יום אפרינו והלאה יום חתונתו מני שים טעם לזכותו לקראו בשם **מורינן רב** רבי אברהם בן מורינן רב רבי אשר, יצו ה' חסדו עמו ויעל על במתי האושר והצלחה בתורה ועבודה. הכ"ד לכבוד התורה ולומדיה פה ס"ה יום ד' זמן קהלה לכל י"ג אדר כת"ר לפ"ק.

הק' יהודא אסאד

*

ליד ידיד נפשי אהובי תלמידי חביבי הבחור המופלג חרוץ ושנון מלא ברכה, אשריו שלו ככה, כמו"ה **אברהם שטעסל** נ"י [כנראה שזה נכתב על מעטפת האגרת]

בעזה"י יום ד' לך תרכ"א לפ"ק ס"ה

שפע ברכה ושלוש ישפיע ה' לראש אהובי תלמידי החביב ידיד נפשי הבחור המופלג ושנון פרח שושן מלא ברכת ה' בתוי"ר כ"ש מוהר"ר **אברהם שטעסל** נ"י

מכתבך אלי קבלתי וששתי בנעימות נאומיך, ועל הבשורה שהודעתני משלומך, ועל המנחה טהורה עשרה זה"כ מלאה קטורת כף אחת שלוחה אלי מנדבת לבך, יהי ... ד"א עמך ימלא ה' כל משאלותיך, וישלח עורך מקדש וישמח לבי גם אני בהצלחתך בהעלותך על במתי האושר והצלחה אכי"ר.

ודע אהובי תלמידי נ"י כי ליתר שאת היתה נדבתך היקרה אלי שלוחה, ומימי לא עלה על דעתי כזאת לקבל תשורה מתלמידיי, אבל ביותר שמחתי כי ראיתי שנתן ה' לך לב טוב שזה הדרך היותר טוב שידבוק בה האדם לשלימות נפשו ואשרו, ובכן אומר תשואות חן חן לך ואפריון נמטיי לך, ואקוה לה' שיצליחך ומאד ישגא אחריתך.

דרוש נא בגיני את שלום אביך הרבני הצדיק מופלג בתוי"ר החכם השלם מו"ה **אשר** נ"י וכאשלי"ש כנפשכם ונפש אוה"נ

הק' יהודא אסאד

יעקב משה שטעסל – ברוקלין

לעלה 31 - מצבת הרבנית גאלדע ביכלר בפאסטא

בעלי זכרון 31 עמ' מז במאמר על מצבות משפחת ביכלר בפאסטא נדפסה תמונת מצבת הרבנית גאלדע ע"ה אשתו הראשונה של רבי דוד ביכלר אב"ד פאסטא שנפטרה בא' ניסן תרכ"ב. את התמונה קבלנו מכותב המאמר הרב דוד שלמה הלוי יונגרייז מברוקלין. המצבה שבתמונה נראית ישנה ומקורית, אך אין התמונה מקיפה את כל צורת המצבה. וזה נוסחה: פ"נ / האשה הרבנות(!) / הצדקת יראת ה' / **גאלדע** / בת החבר ר' דוד הלוי ז"ל / אשת הרב הגאון מורה מרב ר' דוד / נפטרה בשם טוב יום ר"ח ניסן / תרכ"ב / תנצב"ה.

והנה מצאנו אחר כך שלפני שנים קבלנו ממר שאנדור באטשקאי מבדאפסט ג"כ תמונת מצבתה, ונוסחתה שונה במקצת ובלי תאריך הפטירה, וזה נוסחתה: פ"נ / האשה הצדקת הרבנות(!) / עטרת הנשים / **גאלדע** / בת ר' דוד ע"ה / אשת מורה מורינו מרב ר' דוד / המפורסמת לשבח ולתהלה / בעלה הרב ובניה בכים על פרידתה / **ת נ ב ה**. תמהנו על שינוי הנוסחאות. מכיון שגם מצבה זו נראית ישנה,

אין להסביר את שינוי הנוסחאות בהקמת מצבה חדשה.

מר Kriston Péter מפאסטא ניאות לבקשת ידידינו הרב שמואל יערי מראשי מכוננו, ויצא לבית החיים שבפאסטא וצילם את מצבתה השוכנת בצמוד לבעלה רבי דוד. והנה התברר שבמצבה נחרתו נוסחאות משני צדיה. הנוסח בלי התאריך מהצד הקדמי והנוסח עם התאריך מצדה האחורי (רצוף חלק מהצילומים ששלח).

כמו כן התברר שלידה קבורה אמה מרת רחל לאה אשת רבי דוד הערץ [ראה אגרתו של המהרי"א לרבי דוד ביכלר מיום ט' בניסן תרכ"ב המנחמו על פטירת הרבנית גאלדע, נדפסה בעלי זכרון 29 עמ' כב: 'אשר לוקחה ממנו מחמד עינו ואיננה, ה"ה המחוטנת אם הבנים זוגתו הרבנית הצדקת וצנועה עקרת הבית מרת **גאלדא** בת **רחל לאה** ז"ל ותנצב"ה. ברוך דיין האמת...]. וזה נוסח מצבתה: פ"ט / אשת חיל יראת ד' / ה"ה האשה צדקת / **רחל לאה** / אשת כ"ה דוד הערץ / ובת כ"ה מורין[ן] מרב יעקב ארא [או: אריה] / נפטרה ביום תרכ"א ל' / תנצב"ה. נראה שבשעת החריטה על המצבה נשמט בטעות יום וחודש פטירתה.

שלמה וייס, מכון זכרון - בני ברק

לעלה 48 - תשובות נוספות משנתו האחרונה של מהר"י אסאד

בעלה הקודם סוקרה שנתו האחרונה של המהרי"א, וצויין שהרבה תשובות שנכתבו בשנתו האחרונה אין אנו יודעים עליהם שנכתבו אז, מכיון שברוב התשובות שבתשובות מהרי"א אין תאריך. ואכן שתי תשובות שלא נדפס עליהם תאריך נודע לנו שהם משנתו האחרונה [ראה קובץ 'זכור לאברהם' (חולון) תשנ"ז-תשנ"ח עמ' קנ. ידיעה זו נעלמה מעיני עורכי המהדורה החדשה של תשובות מהרי"א] והם התשובה בחי"ד סי' רט שתאריכה הוא: "בעזה"י יום וי"ו עש"ק שופטים תרכ"ה לפ"ק ס"ה", והתשובה בחי"ד סי' רב שתאריכה מאוחר יותר [והיא המשך לתשובה הקודמת סי' רט]: "בעזה"י יום א' ר"ח כסליו תרכ"ו לפ"ק ס"ה". התשובות ממוענות לרבי **משה הערצפלד** אב"ד סילאש-באלאש, ע"ע ב'החת"ס ותלמידיו עמ' שמח-שמט וב'פנקס המוהל חת"ס עמ' פג. יצויין שביום ב' אדר תרט"ו הוסמך ע"י רבנו [הסמיכה נדפסה ב'כרם שלמה' שנה יח (תשנ"ה) קונטרס ג (קעא) עמ' נג] המכנהו: "כבוד ידי"ן הרב הוה"ק, מתון ומסיק, חריף ובקי מו"ה **משה הרצפלד** נ"י מילידי ותושבי ק"ק מ"ד, זה פעמים ה"י לי אתו שעשועים ומצאתי את לבבו לב ארי גדול בתורה, עצום בפלפול וסברא ... מילא כריסו ברוב סוגיות הש"ס ופוסקי הלכות, הליכות עולם לו כאחד המורים. 'ק"ק מ"ד' היא מילכדארף ולא מאטערסדארף כמ"ש בטעות עורך ה'כרם שלמה', עי' בתשובות מהרי"א חאבה"ע סי' רלו שמאטערסדארף הוא כותב "מט"ד", ואילו "מ"ד" פתיחתו מילכדארף, ע"ש סי' ז, קפו, רסד.

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

כל הזכויות שמורות

את העלה ניתן לקבל במייל 3446@okmail.co.il